

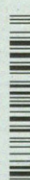
Rakel Peña: "Ezker abertzalean posible da iritzi ezberdinen elkarbizitza"



ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01776



larrun

MAHAINGURUA

**Euskararen
egoera
Iparraldean**



TXOKOTIK ZABALERA



TXITXARDIN BELTXA



Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria



Argazkia: Dani Blanco
Diseinua: antza S.A.L.

1.776. ZENBAKIA - 2000KO IRAILAREN 24A



■ Rakel Peña: "Ezker abertzalean posible da iritzi ezberdinen elkarbizitza" 9



■ Espainian sakea, Amerikan errestoa, Tropikoan tantoa 20



■ Joseba Tapia: "Komertzioak agintzen du eta ez mezuak" 28



■ Mendearen begia 37

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta 4
Irakurleak mintzo 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6
Elkarrizketa: Rakel Peña.
Xabier Letona 9
1975eko irailak 27: herri honen iragan hurbila.
Mikel Asurmendi 12

EKONOMIA

Inasmetek egoitza adimendun berria du.
Daniel Udalaiz 14

EUSKARA

Nola esaten zaio euskaraz borobil potxolo horri?
Loraine Lekuona 18

GIZARTEA

Espainian sakea, Amerikan errestoa, Tropikoan tantoa. Mikel Bringas / Iosu Etxaniz 20
Elkarrizketa: Joseba Tapia.
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre 28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 34
Mendearen begia.
Nagore Irazustabarrena 37
Orain Dela 30 Urte.
Pilar Iparragirre 40

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak. Pilar Iparragirre 44
Agenda 47
Telebista-Irratia. Iosu Etxaniz 48
Ihesi 51
Bizia 54
Denborapasak 55

IRITZIAK

Politika: Rafa Diez 8
Kultura: Igone Zabala 36
Azkena: Tere Irastortza 58



Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria



Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen hau ez da zirkulazioan.

kutxa gizarte-ekintza
obra social

↑ INDEPENDENCE

↓ OUTONOMY

FASHION

OHARRA:
TOP MODELEN
faltan gəbiltə.

Aciesko

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baloren Bakaikoa.

Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.

64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3. eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .15.600 pta./93,76 euro

Ipar Euskal Herrian .746 lib./113,73 euro

Espainia .15.600 pta./93,76 euro

Beste atzerriak .20.100 pta./120,8 euro

Airez .31.450 pta./189,02 euro



KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaina Taldeko partaidea da

Kontuz kokainarekin arrapaladan dator eta

Antza denez drogez inguratuta bizi behar dugu, beti existitu direlako eta ziur asko beti existituko direlako. Tes-tuinguru honetan kokainaren gorakada ikusgarria eta aurretik sumatu ezin den gertaerak aho bete hortz utzi nau, mundu mailan gero eta ospe gehiago lortzen duen bitartean.

Orain arte, edo bederen orain dela gutxi arte, kokaina exekutiboen droga-tzat jotzen genuen, beti identifikatuta neurrigabeko dibertsioa, dibertimen-duarekin, euforiaren edo duntsutasuna-ren xerka, bakar bakarrik luzatua lerro gehiagoz. Baina arestiz gero, zoritxa-rrez, nerabeak, gazteak (beregantzeko ez daukate zailtasun berezirik) harre-manetan jarri dira droga engainagarri honekin, kontsumoa biderkatuz.

Gainera, jakina dugunez, droga hau, lehenago oso garestia, gaur egun askoz merkeago saltzen da. Horregatik orain droga aipatzeak ez dakarkigu gogora soilki heroina tamalgarria ta hiltzailea baizik eta neurri handi batean aitaturi-ko kokaina. Edozein eratan nerabeek, gazteek ez dakusate arriskua, inozoki uste dute, batez be, kalte handirik ez diela kausatzen. Gazte hauek lan egiten dute edo ikasten dute, honetan ez dugu kausitzen jada kalean zokoratua (narriadu-ra handi batekin) bizi den junkia.

Bestalde, kontsumoari dagokionez,

hasieran asteburuetara mugatuta zego-en. Orain, ordea, hori gerta daiteke edozein egunetan.

Anitzetan batzuek beste drogekin nahasten dute, anfetaminak eta alkoho-la kasu. Askok lan-esparruan ere dara-bil gehienezko etekina lortzearren.

Edozelan ere, ezbairik gabe esan behar dugu droga honek, bere ezuga-riak kontuan hartuz, itzelezko erakar-pena izan dezakeela. Menpekotasun-sortzailea, gehiago erreta, esnifatua baino, bizigarria, eragingarria gerta-tzen da, nekearen zentzazioa murriztuz eta jangura gutxiagotuz. Era berean ikerlarien arabera, bestelako drogek ez bezala buru-argitasuna ematen du eta ekintzetarako lagungarri bihurtzen da.

Droga honekin, halaber, "ahula beti errudun", babesik gabe tratamendu berezirik ez baitugu. Dena den hobeto ezagun dezagun aipatu behar da biho-tzean eragin zuzena duela, eta infartua eta garuneko odoljarioak sortzen ditue-la. Bestaldetik azpimarratuko nuke menpekotasun fisikoa ez dagoela, bai ostera psikologikoa, ezin arriskutsue-na, agerraldi psikotikoak, paranoikoak, loezina, depresioa eta zenbait gaixota-sun lazgarri eragiten dituelako.

**TOMAS ANGEL GONZALEZ
 ZORROTZA (BILBO)**

Hiruko Txikian

KANPAK TXIKIRI

Oriotarren hogeita hamargarren Kontxa. Bigarren tandako ontziek estropadaren hiru laur-dena betea zutela eta oriotarren Kanpa nabarmen aurretik zetorrela, Joxe Julian Olasagasti horien klubeko zuzendaria elkarrizketatu zuten ETB-koek. Estropuzo handiren baten ezean hogeita hamargarrena Oriora eramanez zutela jakitun, bere pozari preserbati-boa jarri izan balio bezala aritu zen auskalotzen kazetariak elkarrizketa amaitutzat eman zuen arte. Baina hara non, mikrofonora presaka bezala hur-bildu eta jada oriotarrak bere garaipena gauzatzen ari zirelarik, Txiki Larraña-

ga zenari, hainbat aldiz hamahiru zaldi-ko Kanpa ontziko txofertzan aritu eta istripuz hil zen zaraustar txikiari eskai-ni nahi izan zion uretako balentria. Ezin izan zuen. Lehertu egin zen. Lehertu lagunaren oroitzapen gomutan. Eta formalki ezagutzen ez dudana Olasa-gasti jauna, jaundu egin nuen, etxekoa-gotu. Kirolaria limoi zitroin modura marruskatu eta leherrarazi ondoan ahanzpen zulora igortzen dugun garaio-tan, oriotarrek erakutsi lotsa itxaropen-garria zait oso. Kontxa behar zuten. Txi-kirekiko atxikimendua publikoki adierazteko. Eta lortu dute. Egina●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA



TERMO

TXANPONA

MAHATS BILKETA

Azken asteotan fruta eta patata biltze kanpainak egin dira. Eta orain mahatsaren kanpaina hasten ari da, mahats bilketa. Hala-koetan kanpaina ona ala txarra datorren, prezioak iazkoak baino altuagoak edo baxuagoak izango diren izaten da hizpide. Estalia egon ohi den errealtate gogor eta gordina dago, ordea. Errealitate hori kanpainetara lanera datozen pertsonen dago-kie. Urtean -eta ez gutxi-tan- lan bakar hau duten milaka pertsona dira. Sasoikako langileak dira. Nafarroan soilik 3.000 sasoikako langile arituko dira hainbat uztarotan. Errioxan kopuru hori altuagoa da. Estatu Espainiarrean 300.000 pertsonen egiten dute lan kanpainetan. Sasoikako langile hauen erdiak Magrebetik, Hego Amerika edo Europa Ekialdetik datoz. Lanaldi akigarrien truke 700 pezeta (28 libera) jasotzen dute orduko. Lan nahiz bizi baldintzak gogorrek badira, soldatak baxuak eta nagusiak egoeraz baliatzen badira, dagokion autoritateak baldintza horiek zaindu eta aztertu beharko lituzke. Halaber, halako aldi baterako lanen azpikontratazioa zaindu beharko litzateke, mafien sorrera lagun baitezake. ●

● DANIEL UDALAITZ

REKALDE BERPIZTU DENEAN

JOSE RAMON Rekalderen aurkako ETaren atentatua aurtengo 23.a da -12 hildakorekin-, eta horietatik bost PSOeko munduari zuzendutakoak dira, zuzenean ala zeharka. Agerikoa da euskal gizartearen gehiengoak errefusatzeko dituela atentatuok, eta gero eta jende gehiagori gero eta ulergaitzagoa egiten zaiola ETaren jardura; baita ulerker izan zaion munduan ere. Ez da samurra astiarena egitea, baina zurrumurru politikoak dio beste tunel luze batean sartzen ari garela. ETak erakutsi du birsortzeko duen gaitasuna; Espainiako Estatuak ETari eusteko duen gaitasunaz -komententziaz?- zeresanik ez. Su-etenaren garaiko lorpenek eta giroak, apustu hori egokia izan zela erakusten digute. Giro hura berreskuratzeko ahalegina egin beharko da, beraz, orduko akatsak detektatu, eta ahaleginak bi norabidetara bideratuz: bakea eta proiektu politiko guztien aukera berdintasuna.

ATXILOKETAK IPARRALDEAN

HAMABOST bat pertsona atxilotu zituzten iragan asteburuan Iparraldean, tartean Iñaki Gracia Arregi errefuxiatu historikoa. Agintari espainiarren iritziz, ETaren logistika esparrua desginda geratu da sarekadarekin. Jaime Mayor Orejak, PP gobernuan dagoenetik ETaren aurkako kolperik handienatza jo du hau.

ZENTSURA MOZIOA, AHULTZE KANPAINAREN ESTRATEGIA

PP-K aspaldi hasi zuen Juan Jose Ibarretxeren gobernuaren aurkako gerrilla gerra, eta alderdi sozialista eta komunikabide indartsuenak izan ditu bidaide zeregin honetan. Baina egiaren ordua gero eta gertuago dago, sozialistek erabaki beharko dute -jadanik erabaki ez badute- popularrekin



edo jeltzaleekin jardun behar duten. Zentsura mozioa, Ibarretxeren gobernuaren ahultzea beste erakusle bat besterik ez da izango, ateratzeko aukerarik ez du eta. PPren hautagai Carlos Iturgaitz seguruenik- gehiengo beharko luke -38 botu- eta PPk, PSE-EEk eta UAk 32 besterik ez litzukete lortuko (16, 14 eta 10 hurrenez hurren).

JAURLARITZAREN LARRIALDIA

IBARRETXE lehendakariaren gobernuaren ahultasuna gero eta ageriago geratzen da Eusko Legebiltzarrean egungo indar alderdiak mantentzen bada behintzat. Popular eta Euzko Alderdiak elkarrekin jarraitzen duten ekimen parlamentarioen bonbaketa gero eta gehiago da horren erakusle. Teknikoki eutsi behar izango dio Jaurlaritzak, beste urtebete behar izango du bereziki gogoratu behar duen erakusle, aurrekontuak luzatu ditzake eta. Baina

B A H E A

- Fernando Savater Ermuko Foroko kidea: "Amaitu da euskal herritarrek Espainiatik eta mundutik bereizitzeko tribua gareneko ideia hori".
- Nicolas Redondo Terreros, PSE-EEko idazkari nagusia: "Min handia egingo digu baina ETari gudua irabaziko diogu".
- Xabier Arzalluz, EAJko buruzagia: "Denborak esango du, zeren eta Garzonek HBko Mahaia espetxeratu zuenean, gero atera behar izan zituzten; honekin berdina gertatuko

M E T R O A



da egoera eusgarria eta lehenago edo geroago, EAJk eta EAK itenbide bat eman beharko diote. Legebiltzarreko ostiraleko politika orokorraren osoko bilkurak, indarrak zehatz meatz zein posiziotan dauden erakutsiko digu. Aldi berean, EHk Gasteizen iraunkorki parte hartu duen garaiairen amaiera irudikatuko da.

UDALBILTZA BERRINDARTZEKO DEIA IPAR ETA HEGOAN

IPARRALDEKO Hautetsi Abertzaleen Elkartek Udalbiltzaren aldeko sustengu tinkoa eta engaiamendu osoa adierazi du berriki. ABko 90 hautetsi eta EAKo nahiz EAJko beste 10 hautetsi biltzen dira elkarte honetan. Hegoaldean ere, hamabi hautetsi abertzalek Udalbiltza biltzeko deia egin dute hilaren 30ean Iruñeko Carlos III.a zineman, Udalbiltzaren aurretikoa izan

OHIKO ERREZETAK

Apurka, eta zoritxarrez, egoerak errepikatzen doazkigu euskal gatazkarekin zerikusirik duen edozertan. Iragarrita zegoen ezker abertzalearen aurkako operazioa, ez bakarrik Aznarrek eta Mayor Orejak hala iragarri dutelako, su-etenaren apurketaren ondoren denbora kontua zela sumatzen zelako baizik. Ekin izan da orain eta hurrengoan AABak izan daitezke, edo Haika, "finantz aparatua", Gara bera... Horiek bederen badira Garzon epailearen jo puntuan. Errepresioaren logika autoritarioenari heldu zaio, ohiko errezetek ohiko egoerak ekarriko dizkigutela jakinda. Estatu espainiarrarentzat ohiko egoera asumigarria da, Euskal Herriarentzat ez.

zen udal hautetsien lehen bilera lekuan. Udalbiltzako EHko zenbait hautetsik, halaber, EAJk eta EAK Udalbiltza hasieratik oztopatu izan dutela salatu zuten, erakundea biltzeko deia egiten zuten bitartean.

ESPAINIAR ERREGEAK HERNANIN

ESPAINIAKO erregeak, Jose Maria Aznar gobernuburua, Gerhard Schröder Alemaniako lehen ministroa Hernanin izan ziren Txillida-Lekuaren inaugurazio ekitaldian. Harrigarrien artean ETak ekitaldi lekuaren 500 bat metrora jaurtigailu eta guzti jarritako zortzi granadak, kontuan hartuta azken astean zona osoa nola miatu eta babestu izan den. EHk Espainiako agintari presentziaren aurkako 1.000 bat pertsona mobilizatu zituen eta Txillida-Lekuko ekitaldia aurreikusi bezala garatu zen.



■ Javier Balza.

IZPIAK

Javier Balza barne kontseilariak bizkarzain lanaren osagarri egingo luketen 250 ertzain gehiago eskatu dizkio Jaime Mayor Oreja barne ministroari, koordinazio poliziala aztertzeko egindako bileran.

Xabier Chimeno espainiar poliziaren eskuetan utzi du Frantziako poliziak, honek bost urteko gartzela zigorra hango kartzeletan bete ondoren. Chimenori Espainiako erregearen atentatu saiakera baten laguntzea leporatzen dio Espainiako poliziak.

Richard Beitia RPRko Hendaia udal hautetsiak alderdia eta udal kargua utziko ditu, RPRko zuzendaritza Euskal Departamenduaren aurka agertu delako, bere esanetan alderdiko baseekin kontsultatu gabe. RPRko beste hautetsi batzuek ere bide berbera hartuko dutela iragarri dute.

Fernando Sebastian Iruñeko gotzaina berriro azaldu da Elizaren aurpegi kontsebadoreenaren erakusle gisa, izateko bikoteak eta homosexualitatea familia tradizionalaren aurkako 'gaitz' moduan agertuz. Nafarroako katolikoei Foru Legebiltzarra kolektibo horien alde hartutako ekimenen aurka egiteko eskatu die.

da, ETA militarrekoak direla frogatu gabe, espetxetik atera beharko dituzte".

• Joxe Elorrieta, ELAko idazkari nagusia: "Euskal Herrian inork ez du proiektu politiko eta sozial landu eta argirik, batzuk entretenituegi ibili direlako Estatutuarekin eta beste batzuk, borroka armatua legitimatzearekin".

• Jose Maria Benegas, PSE-EEko lehendakaria: "Bi alderdi dira drama honen errudun, batzuk Madrilen gobernatzen du eta besteak Euskal Herrian".

• Miguel Sanz lehendakaria: "PSN UPNko itunaz lotsatzen bada, ez dezala itunik egin".

Batasun demokratikoa Lizarran dago

Duela bi urte Euskal Herria aro berri batean sartzeko urrats garrantzitsu bat ematen ari zela esaten genuen. Lizarran jaio zen akordioarekin eta bere atzean zegoen argazkiarekin, abertzaleak eta beste sektore anitz bildurik, itxaropena eta ilusioa piztu ziren fase berri baterako oinarriak jarritz. Urte asko pasatu behar izan ziren Lizarrara ailegatzeko. Txibetatik Lizarrarako bidea luzea, luzeegia, izan da abertzaleontzako eta, batik bat, garesti ordaindutako ibilbidea. Hala ere, EAJ-k oso ibilbide desberdina hartu arren, urte askotan gure etsaiekin elkarlanean egon arren, eta horren ondorioak Ezker Abertzaleak ordaindu arren, orain dela bi urte berriro aukera bat mahai gainean jarri zen abertzaleon arteko elkarlana eta konpromisoak bideatzeko.

Baina, horrez gain, Lizarra-Garaziko Akordioa gatazka politikoaren konponbiderako alternatiba bilakatu zen. Argi adierazten zuen Euskal Herriak Madril eta Parisen duen gatazka historikoak izaera politikoa duela eta konponbidea klabe demokratikoetan garatu beharko dela, eragile politiko, sindikal eta sozialak prozesuan parte hartuz. Euskal Herria ideia eta proiektu politikoen konfrontaziorako esparru demokratiko bilakatzeko alternatiba ezin hobea da Lizarra-Garazi diagnostiko mailan, konponbiderako pausoen zehaztapenetan zein edukaren giltzarrietan.

MADRIL eta Parisen erantzunak bere horretan darrai su-etenarekin zein su-etenik gabe: ez dago gatazka politikorik, ez dago ezer negoziatzekorik. Eta, bere jarrera ukatzailea era nabariagoan agertzeko, euskal herritarrek espainiar eta Frantziar Konstituzio eta Estatuen edukietan preso jarraitu behar dutela gaineratzen dute. Gatazka politiko bat bizi dugula ukatzen dutenek, elkarizketa eta negoziatioari ateak itxi, gatazka mantentzearen aldeko apustua egiten dutenek, Euskal Herriaren borondate eta nahiari betoa jartzen diotenenk, nola mintza daitezke "batasun demokratikoaz"?

PP, PSOE, UPN, PSN, RPR, UDF eta abarrentzat demokraten arteko batasuna deitzen duten horren atzean helburu bakarra dago: Espainia eta Frantziaren batasunaren defentsa, balore eta eskubide demokratikoen gaintik, eta errepresioa eta sufrimenduaren eskutik. Ez dago analisi politikorik, ez arrazionaltasunik, ez balore ez eta eskubide kolektiborik. Nazionalismo ukatzaile, harro eta intolerante batek euskal nazionalismo-

aren aurka etengabe martxan daukan eraso eta irainerako makina besterik ez dago.

Etengabeko irain horietan, Lizarra deabrua da. Lintxatu beharreko satan politiko moduan erasotzen dute askok bere edukia irakurri ere egin gabe. Eta, harrigarriena zera da, Aznarrek eta Piquek herri palestinarrak bere etorkizuna erabaki eta Estatu propioa sortzeko duen zilegizko eskubidea aldarrikatzen duten bitartean, Lizarra garbiketa etniko eta gaineratiko despropósitoetarako iturburu moduan hartzea.

Baina, Lizarra-Garazik biluztu egin zituen Espainiako eta Frantziako estatuak, beren izaera ukatzaile eta antidemokratikoa agerian utziz. Hori da beraien-tzat benetako arazoa. Trantsizioak goia jo duela estatu ereduaren eta ezin izan duela euskal errealtate nazionala deuseztatu.



Rafa Diez Usabiaga
LABeko Idazkari Nagusia

"Ezker Abertzaleak esparru abertzale eta progresista osoa eratu eta konfrontazio demokratikorako prozesu nazional bat zabaltzeko gai izan behar du. Parametro horietan kokatu nahi du LABek bere lana"

HORREXEGATIK, Lizarra

balio gabe uzteko helburuaz jaiotzen den edozein alternatiba, bake-rako izan ordez, gatazkarako inbertsioa izango da. Michel Rocardek orain dela egun gutxi Korsikako akordioei buruz idatzi zuen artikulua bati izenburu hau jarri zion: "Jakobino frantsesok, ez ezazue bakea hil". Zentzu horretan, gatazkaren momentu gogor hauetan zera esan behar diet Ibarretxe, EAJ, EA eta abarrei: "Ez ezazue itxaropena hil PPren eta PSOEren artaldera itzuliz, ez ezazue itxaropena hil Lizarra traizionatuz". Lizarran zabalduko bigarren aukera, Arzalluzek aipatzen duen Txiberta-2 hori, posiblea eta beharrezkoa da. Akordio abertzalea beharrezkoa da eszenatoki berri baterako prozesua zabaltzeko, Madril eta Parisetik jartzen dizkiguten blokeoei aurre egiteko, egungo konfrontazio parametroak gainditzeko eta bi Estatuaren prozesu

demokratiko bat eratzeko. Horixe da apustua eta gehiengo abertzalearen nahia, baina horretarako adorea eta ausardia behar da.

Hori bai, EAJ berriro ere berreraketa estatutarioaren eta iraganeko aliantzen bersortze estrategian sartzen bada -eta zoritxarrez, ditugun datuen arabera, kanpoko eta barneko presioei amore emanez, EAJ bide horretaruntz doa-, Ezker Abertzaleak esparru soberanista osoa -esparru abertzale eta progresista osoa- eratu eta konfrontazio demokratikorako prozesu nazional bat zabaltzeko gai izan behar du. Parametro horietan kokatu nahi du LABek bere lana ●

Ekinen aurkako sarekadaren egun berean egin dugu elkarrizketa, Gasteizko HBko egoitzan. Eusko Legebiltzarreko mahaiko kidea da eta erakunde horretan EHk partehartze iraunkorrik ez izateko bere kideei egin dien proposamena da elkarrizketaren protagonista.

“EZKER ABERTZALEAN POSIBLE DA IRITZI EZBERDINEN ELKARBIZITZA”

Ekin erakundearen aurkako azken atxiloketek duela biz-pahiru urteko egoerara eramaten gaituzte berriro. Beste tunel luze batean sartzen ari garen itxura zabaltzen ari da.

Azken hilabeteetako dinamikak prozesu politikoak hartu duen norabide berria markatzen du. 98an abertzaleen arteko -eta abertzale ez ziren batzuen arteko- elkarlanerako bideak abian jarri ziren, eta duela urtebetetik honako bidean ikusten ari gara hartutako konpromisoak, maila batean, bertan behera geldit-

tzen ari direla. EAJ apurketa hau progresiboki ematen ari dela irudikatzen ari da, baina guretzat sustraia dago iazko irailean ETari EAJk ematen dion ezetzean, geroago HBk maiatzean egindako transizio eskaintzan errepikatzen dena. Ezezkoetz gain, ez da beste biderik eskaintzen.

■ **Txibertan 77an gertatutakoekin konparatu duzue EAJk zuen proposamenari emandako ezezkoa. Horren atzera egingo al dugu?**

Historian zehar ematen diren urratsek beren arrastoa uzten dute eta apurka

aurrera egiteko balio dute. Horrek ez du esan nahi, jakina, etengabe aurrera goazenik. Prozesuaren une gorenean, ezker abertzaletik une historiko baten aurrean geundela genion, EAJk 1977an hartutako bideari uko egiten ziola, abertzaletasuna bide lagun hartuz eta estatuko indarreko estrategia alboratuz. Horregatik egiten da Txibertako konparaketa, aurrera egiteko aukera errealak zeuden une historiko honetan berriz atzera egin duelako. Dena den, ez dut uste Txibertako egoeran gaudenik, asko aurreratu dugu baina aurrera jarraitu beharra dago, ahalik eta indar



JOSEBA OLALDE

■ “Eusko Legebiltzarreko lana, batez ere, EAJ eta EAri eman beharreko laguntza gisa hartzen genuen”.

gehienekin, azken finean, prozesua Euskal Herriak dituen beharretatik abiatu zen eta.

■ **Jorra dezagun Eusko Legebiltzarrean partehartze iraunkorrik ez izateko egin berri den proposamena.** Hautetsiak EHkoak dira, baina EHko hautetsiek HBko Mahai Nazionalaren proposamen bat onesten dute, eta gero herrietan EHko batzarrek eztabaidatzen dute baina herri guztietan ez dago EHko batzarrik... Nahasgarria da.

Badakigu Gasteizko Legebiltzarreko erabaki daitekeenak komunikabideen arreta handiagoa pizten duela, baina argitu behar da Durangoko batzarrean ikasturte honetako ildo politikoarekiko proposamen orokorra egin zela, ohi bezala. Zuk aipatzen duzun egituren arteko nahasteka egon liteke, EH hauteskondeei begira sortutako erakunde politikoa delako eta bere garapen prozesurik ez duelako; besteak beste, azken bi urteetako nahasketa egoera horri irtenbide emateko jarri zen abian Batasuna prozesua. HBko jendeak, EHko hautetsiek eta, oro har, ezker abertzalean lanean ari direnek badute aukera erabaki hauetan parte hartzeko eta, beraz, prozedura bermatuta dago.

■ **98ko Eusko Legebiltzarrerako hauteskundeetan EHk 235.000 bat boto lortu zituen, EH Legebiltzarrerara joango zelakoan.** Horietako askok Legebiltzarrerara ez badoa -hala bada-, EHk kale egin diela pentsa dezake.

Guk espero dugu ez dela hori gertatuko. Boto kopuru hori baldintza zehatz batzuetan eman zen eta argi dago jendearen motibazioa handiagoa zela, egoera politikoa aldekoagoa genuela. Azken boladan entzun da Legebiltzarrerara ez joatearekin iruzur egiten diegula botoemale horiei guztiei, eta hori ez da egia. Urriaren 98ko hauteskundeetara Akordio Nazionalaren egitasmoarekin joan ginen eta Legebiltzarreko partehartze noizbehinkakoarekin. Atera ziren emaitzak aterata eta prozesuaren bidea ikusita, beste pauso batzuk eman ziren, esate baterako, akordio parlamentarioarena eta partehartze iraunkorrena, baina hauteskundeetara asmo horiek gabe joan ginen, horiek ondoren sortutako egoera-

GAIZTOEN IZENEN DANTZAN

Eusko Legebiltzarreko 2. lehendakariordea ez dute atxilotu baina bere izena, EHko askorena moduan, komunikabide zenbaitek haizatutako gaiztoen izenen artean dabil. Legebiltzarreko Mahaia erren utziko du, azkenean EH Legebiltzarrerara ez doala erabakitzen bada behintzat.

ren emaitzak izan ziren. Orain, abagune politikoa guztiz aldatu da, ez daude orduko baldintzak eta, beraz, ez dugu ikusten gure burua erakunde horretan inor laguntzen, baldin eta hango lana zuzenean eraikuntza nazionalera bideratuta ez badoa.

■ **Eta Biltzar Nagusietan partehartzeak eraikuntza nazionala laguntzen al du, hauen jardunaren oinarrian azken finean Gernikako Estatututik ateratako markoa denean?**

Erakunde batzuk -nahiz eta bere araubidean Espainiako legean oinarritutako baliogarriak dira herrialde desberdinek dituzten arazoei aurre egiteko, eta gainera lagungarri dira beste estatus bat lortze-

□ **“Epe motzeko ondorioak agian latzak izan arren, epe luzera proiektu politikoa sendotuko dugu”**

ko. Modu horretan baloratzen ditugu udal eta foru erakundeak. Gasteizko Legebiltzarra, ordea, duela 22 urte Madrilen asmatu zen, Nafarroa alde batera uzteko asmoarekin. Iazko Gasteizko Legebiltzarrerako dinamika abiarazi genuenean, bagenekien hori ez zela eraikuntza nazionalerako abiapuntua, hori Udalbiltza edo beste erakunderen baten bidez egin beharko zela. Baina bageneuzkan akordio politiko batzuk, eta hango lana EAJ eta EAri eman beharreko laguntza gisa hartzen genuen.

■ **Eta zeintzuk dira Legebiltzarrerako hauteskundeetan partehartzeko arrazoiak: botoen indarra neurtzeko modu bat, eta nahi denean erabiltzen den**

arma politiko bat gehiago izatea?

Ezker abertzaleak hor izan ditzakeen indarrak edozein momentuan erabiltzeko eskubidea duela uste dugu. Zenbait komunikabide eta ministeriotatik zabaldu izan da EH ez zela aurkeztuko, baina hor ezustekoa izan da, ikusi delako gure jarrera koherentea dela gure azken 20 urtetako ibilbidearekin. Prozesu politikoa atzera ezina da eta horregatik une bakoitzean ahalik eta tresna gehien izan behar dugu gure eskuetan.

■ **Giro politikoa eta EHren emaitzak lotuta izan dira aurreko hauteskundeetan. Ez al zarete beldur**

egungo giro politikoan hauteskundeetan EHk jaso ditzakeen emaitzekin?

Ez dut uste horrelako egoerarik eman go denik, hartzen ditugun erabakien zergatiak ondo azaltzeko gai bagara. Egia da, azkenengo urtean zehar egoera politiko korapilotsua bizi izan dugu, jendearen esperantza neurri batean zapuztu da, eta hori guk jakin behar dugu une politikoren klabeak eskaintzen. Euskal gizarteak baldintza berriak sortu dira eta, beraz, egungo egoera gainditzeko pauso berriak eman behar dira. Epe motzeko ondorioak agian latzak izan arren, epe luzera proiektu politikoa sendotuko dugu.

■ **Laster zentsura mozio bat egon daiteke Eusko Legebiltzarrean. Badakitzate erantzuna EHk aztertuko egin beharko lukeela dela, baina zure ustez zer egin beharko litzateke?**

Bada bai, aztertu egin beharko litzateke, baina elkarlanerako eta eraikuntza nazionalerako tresna ez den neurrian.

Legebiltzarrean ez partehartzea proposatu dugu eta, beraz, kasu honetan ere faktore hau kontuan hartu beharko litzateke.

■ **Batasuna prozesuak balio dezake horretarako akaso, baina egungo giro politiko gogorrak ahalbidetzen du prozesua ondo amaitzea?**

EH sortu aurretik ere, ezker abertzalean ikusten zen herritar batasuna eraberritzeko beharra. Estrategia nazionala aurrera eramateko, erakunde nazionala ezinbestekoa da eta horretarako lehen urratsa etxetik hastea da. Badira gehiago eta gutxiago laguntzen duten une politikoak eta, agian, une honetakoa ez da jendea erakartzeko egokiena, baina ezker

abertzalean egiten diren planteamendu orokorrak proiektu estrategikoei lotuta doaz eta ez abagune zehatz bati.

■ **Egun, ezker abertzalean indar armatua indar politikoa-ri gailentzen zaiola uste du askok. Zuk zer uste duzu?**

ETAren jarduerak, armatuak zein politikoak, beti izan du eragin handia Euskal Herriko bizitza politikoan, eta beraz, ukaezina da ETAK neurri batean bizitza politiko baldintzatzen duela. Horrek esan nahi du, esaten den moduan, bide politiko eta demokratikoari muzin egin diogula? Gure ustez, ez. EH indar politiko bat da, eta erabiltzen dituen bideak politikoak eta demokratikoak dira, nahiz eta bide batzuk instituzio batean garatzen diren eta besteak agian plaza batean. ETAK indar politiko guztietan eragiten du, eta ez espreski EHn bakarrik. Arazoa da, bide politikoak jorratzeko zein aukera ematen diguten estatuek; agian hori da erantzun beharko litzatekeen galdera.

■ **Udalbiltza biltzeko deialdia egin zitzaien EAJ eta EARI, baina deialdi baino salaketa zirudien, modu horretan EHk jakin baitaki ez dela bilduko.**

Erakunde nazionala osatu eta gero, EAJk eta EAK gehiengoa dute erakunde horretan eta beto gaitasun hori erakunde blokeatzeko erabili dute. Dei horrekin, batetik, blokeoa salatzen dugu eta, bestetik, aurrera egiteko gogoia erakusten dugu. Oraingo blokeoarena azken pausoa izan da, baina erakunde horre-



JOSEBA OLALDE

■ **"EAJk eta EAK beren gehiengoa Udalbiltza blokeatzeko erabiltzen dute eta hori oso gogorra da".**

kin aurrera egiteko borondate eza etengabea izan da. Badirudi, ezker abertzalea eta ETA pozik mantentzeko tresna bezala erabili dutela, eta hori egitea oso gogorra da guretzat horren serioa den proiektuan.

■ **Su-etenaren hasiera aldera, bere modura baina EH joan izan da Ibarretxe Lehendakariak atentatuak zirela-eta deitutako zenbait bilkuretara. Gero praktika hori atzean utzi da baina ez da hausnarketarik antzeman gaiaren inguruan.**

Lehenengo ekintzak izan zirenean, egon zen aukera txiki bat eskal gizarteak ekintzen aurrean izan ditzakeen sentsazioak elkarrekin adierazteko. Euskal gizartearen borroka armatuaren aurka egon daitezkeen sentsibilitate guztiak kontuan hartu behar dira eta samingarria zen ekintzak ikustea. Alde horretatik, gu bat etorri ohi gara "Bakea behar dugu" leloarekin, eta hasieran horregatik izan ginen bilkura haietan, baina gero Ibarretxe ikuspegi zabal hartatik aldendu zen, PPK eta PSOEek izan ohi duten ikusmoldera hurbiltzeko. Ezker abertzaletik eskuzabal izan gara elkarlanerako aukerak mahaigaineratzerakoan, baita guretzat samurrak ez ziren eremuetan ere. Baina gero eman ziren urratsek, ez dute posible egin horrelako elkarlanik.

■ **Aralar ildoak, bere printzipio larroak aurkeztu ditu, lehenbiziz modu publikoan eta talde gisa. Borroka armatuak zilegitasunik ez duela diote; ezker abertzalean oso aspalditik entzun izan dira horrelakoak, baina akaso talde antolatu batek bere baitatik egitean dago berrikuntza.**

EH osatzen dugun bakoitzak bere iritzia du borroka armatuarekiko, baina hori ez da gure batasun ikurra. Gure batasun ikurra proiektu politikoan dago, lortu nahi dugun gizarte ereduan. Beraz, berrikuntza bakarra hori da, talde antolatu gisa aipaitzea hori, bestela ez du gauza berririk ekartzen. Ezker abertzalean posible da iritzi desberdinak ditugunon elkarbizitza ●

◆ XABIER LETONA

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde!



Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

1975eko irailaren 27a egun gogoangarria da Euskal Herriaren eta borrokalarien historian. Franco diktadoreak ETako Juan Paredes "Txiki", Angel Otaegi eta FRApeko Jose Luis Sanchez, Jose Humberto Baena eta Ramon Garcia Sanz militanteak fusilatu zituen.

1975EKO IRAILAK 27: HERRI HONEN IRAGAN HURBILA

Frankismoaren gainbehera 1970eko abenduan hasi zen. Burgosek prozesuan hamasei euskal militante epaituak izan ziren, haietako sei heriotza zigorrera kondenatuz. Herriaren eta nazioarteko mobilizazioei esker Franco diktadoreak ezin izan zuen bere nahia gauzatu. Erregimen frankistaren lehen porrota izan zen hura. Hiru urte geroago, ETak Carro Blanco gobernuak buruordea hiltzean, hil-hurrean geratu zen erregimen faszista. Erregimenak diktadura indarrean mantendu nahian, salbuespen egoerak eta errepresio maila izugarriak zabaldu zituen. Euskal Herriko herritar xumeengana iritsi ziren errepresioaren zantzuak. Aldi berean, ETA erakundea, erregimenaren egoeraren eragilea, krisi egoeran murgildu zen ordainetan.

MILIAK ETA POLI-MILIAK. 1974an ETako langile frontetik LAIA sortu zen. Fronte militarren jarduerak langile borroka oztokatzen zuen, antza, baita barne funtzionamendua deuseztu ere. Borroka armatua praktikatzeko zuten artean diferentzia estrategikoak jalgi ziren, bestalde. Frankismoaren amaieran eta geroan, bi erakunde ezberdinetan banandu zen ETA: miliak eta poli-milia. Zatiketaren ostean, erakunde militarren



■ Txiki eta Otaegiren aldeko lehen mobilizazioa Baionan izan zen.

aldetiko lehen ekintza Azpeitian izan zen. Komando batek Gregorio Posadas Zurrongardia zibila hil zuen. Burutu zen eragatik ekintza hura jauzi bat izan zen jardueraren barnean. ETA militarra ekintza zehatzak burutzen hasi zen eta bere ekintzaileek muga psikologiko bat gainditu zuten hartara. Urte bereko abuz-

nahasi zuten. Geroago, poli-milien Bereziak deitu komandoetan hasi zen. Bartzelonan zebilela, Jose Ignacio Perez Beotegi "Wilson" militantearekin atxilotu zuten. Poliziak haien atxilotetak isilean mantendu zituen. Txiki hilabete batzuk lehenago izandako polizia baten hilketareporatu zioten atxilotu izan bezain laster. Wilsonen gerora adierazi zuenez, Txiki ez zuen hilketaren hartan inolako esku hartzerik izan.

□ **Europako eta munduko gobernuen presioa jaso zuen Francoren gobernuak.**
Sententzia emana zegoen, ordea

tuan, Arruabarrena "Tanke" eta Garmendia "Tupa" atxilotuak izan ziren Donostian. Tupa -hamabost egunez koma egoeran izan ostean- Gregorio Posadasen hilketaren egileetako bat izateaz akusatua izan zen. Hainbat hilabete behar izan zuen suspertzeko. Anjel Otaegi ekintza hartan nahastu zuen poliziak. Geroago,

TXIKI ETA OTAEGI ERREGIMENAREN JOMUGA. Txiki eta Otaegi euskal militanteek epaituak eta heriotz zigorrera kondenatuak izateko adineko motibo zuten erregimen faszistaren espetzeak betetzen zituzten ehundaka presoek. Franco diktadorearen gobernuak, Burgo-seko epaiketan ez bezala, azkar jokatu zuen.

auzitegi militar batek epaituak izango ziren eta heriotz zigorrera kondenatuak biak hala biak.

POLI-MILIAK ESTATUAN BARRENA. Juan Paredes "Txiki" ETA politiko-militarrean zegoen 1975ean. Poli-milie estatuan barrena zabaldu zuten beren operazio eremua. Txiki Hegoaldean mugitzen zen nonbait. Apirilaren 1eko egunkariak Donostian hila izan zen Jose Diaz Linares inspektoreordearen atentatuarekin

Mark Palmes eta Magda Oranich abokatu katalanak arduratu ziren Txikiren defentsaz. Txiki uztailaren 30ean atxilotua izan zen. Artean, Francoren gobernuak indarrean zegoen dekretu antiterroristaren legea muturreraino eramateko lege berezi bat aditzera eman zuen. Palmes eta Oranich abokatuek lau ordu izan zituzten Txikiren defentsa prestatu ahal izateko. Abokatuek abuztuaren 23a arte ez zuten Txiki ikusterik izan. Abokatuek sasiepaiketa hartan egindako ahaleginak biziki eskertu zituen Txikik, baita hilko zuten erabat konbentziturik zegoela aditzera eman ere.

Anjel Otaegik, berriz, poliziak berarekiko sumoak usatuak zituela sinestua Nuarbera itzultzea erabaki zuen hilabete batzuk lehenago. Azaroaren 18an (Tupa atxilotu eta hiru hilabetera) atxilotu zuten Anjel Nuarbeko bere etxean. Martuteneko espetxera eramana izan zen lehenik, eta hiru hilabetera Burgosera. Artean, Burgoseko Kapitaintzako fiskal militarrek Tupa eta beraren aurka eman zituen heriotza zigorrak. Juan Maria Bandresen eta Pedro Ruiz Balerdik eraman zituzten Tupa eta Otaegiren defentsak.

Hiru militanteen aurkako epaiketak abuztuan burutu ziren. Gobernuak protestak isilarazteko udaldia hautatu zuen, lantegiak eta jendea opor garaian zeudelarik. Abokatuek ezin zuten deus egin, epaiak alde aurretik emanak zeuden-eta. Tuparen deklarazioak koma egoeran jasoak izan zirela frogatu ahal izan zuten bere sendagileek, eta haiei eskerrak, harentzako absoluzioa erdietsi zuten abokatuek. Txiki eta Otaegi euskal militanteak exekutatzeko gutxi zirelakoan, Francok FRAPeko beste hiru kide hautatu eta taxuzko epaiketarik egin gabe exekutatu zituen: Jose Luis Sanchez Bravo, Ramon Garcia eta Jose Humberto Baena. Abuztuaren 28az geroztik manifestazioak eta greba orokorrak deituak izan ziren Euskal Herrian. Espainiako eta Frantziako hainbat hiriétara zabaldu ziren protestak eta lanuzteak. Hilketak burutu aurretiko egunetan Europako eta munduko gobernuen presioa jaso zuen Francoren gobernuak. Aita Saintua ere zigorraren aurka agertu zen. Sententzia emana zegoen, ordea. Bi hilabetera hilko zen Franco diktadorea ●

◆ MIKEL ASURMENDI

■ Txikik eta Otaegik herriaren gogoan diraute

Txiki zazpi haurrideetako bigarrena zen. Mikel anaia zaharra oso hurbilekoa izan zuen. Honek bertatik bertara ikusi zuen Txikiren fusilaketa: *"Jon gazte apala zen, bere altueraz eta bere izaera humilgatik, mutiko goxoa zen, idealista. Hogeita bost urte pasa badira ere, atzo izan balitz bezala ikusten dut hilketa"*. Harrezkero hilketari buruz nahiko hitz egin duela diosku: *"Egun hau da funtsezko galdera: 25 urte barru heriotza kontuez arituko al gara? Herri honek segituko al du beti sofritzen? Iritsi nahi duen tokira ezin iritsiz? Beldur naiz galdera bera errepikatzen segituko dugula"*. Txiki eta Mikel etorkinak izaki integrazioa du hizpide: *"Nire kezka da, ea kanpotik etorritako hainbat jende zergatik ez den integratu. Herri honek soluzioak behar ditu eta gertatzen denaren esplikazioak denari eta denoi eskatu behar zaizkio. Inork ez du arrazoi osoa. Eguneroko arazo txiki asko dugu, horiei ez badiegu erantzunik ematen, nola emango diogu daukagun herri arazoari"*. Honela gogoratzen du Jon: *"Azkarregi ibili zen. Militatzen hasi, urtera alde egin zuen, eta urte batean hil zuten. Zaila da bere militante ibilbidea baloratzea. Ezer izan gabe, hiltzera pasatzera oso gogorra izan behar du. Baina bera kontsekuentea izan zen. Sinistezina da. Zaila zait bere lekuan jartzea, berak bere hilketa nola asumitu zuen gogoratzeak ikaratzen nau oraindik. Konbentzitua zegoen egiten zuenaz, borrokatzea beharrezkoa zela. Kausa baten alde ari zela erakutsi nahi izan zuen. Betirako geratu da"* ●



■ Inda-Mendiko kidea zen Txiki.

Anjelen gorazarrean Gotzon izenez bataiatu zuen bere lehen semea Joxe Aranburuk "Txata", Anjelen gaztetako lagun azpeitiarrak: *"Institutuan ezagutu nuen. Eskolan moldatzen zen eta kiroletan, berriz, oso ona zen: pilotan, futboleko nahiz txirrindularitzan ibili zen. 'Dufraise' goitizena jarri genion, orduko txirrindulari frantses baten izena. Eskolara Nuarbetik zetorren, oinez nahiz txirrindaz"*. Athletizalea zen. Pasadizo bat ekarri digu gogora Txatak: *"Zaragozara joan ginen Castellon-Athletic Errege Koparen finala ikustera. Zale batek 'Vasco numero 1' zeraman idatzia kamisetan. Euskaraz ba al dakizu? galdetu zion Anjelek. Besteak: eh? Anjelek hiru aldiz galdera bera. Besteak, eh? Anjelek azkenik: 'Quitate esa camiseta, quitate esa camiseta...'. Santi Zapirainek 'Kaiku' militante gisa ezagutu zuen Anjel Otaegi: 'Behin Zarautzen bildu ginen liberatu batzuk. Bilera ondotik Derby motorrean azaldu zitzaidan Azpeitira bueltatzeko. Zer, motorrez? Hik ba al dakik nola dauden errepideak? Anjelek, berriz: ez uste! Honerakoan pare bat kontrol baino ez diat pasa. Oso baikorra zen Anjel. Sanoa"*. Kaikuk, ordea, arantza bat darama sarturik: *"Posadas guardia zibila hila izan ondoren ihesi ibili zen. Larrun mendira etorri zitzaidan aholku eske. Ez zekien zer egin. Nik neronek, artean gazte, hogeita bi urte nituen, esperientziarik gabea, beharbada hobe zuela herrira itzultzea, esan nion. Gero, Anjel gizarajoa! Gertatu zitzaionarekin bizi naiz harrezkero"* ●



■ Dufraise zeritzoten Anjeli (2. esk.).

Euskal Herriko teknologia jarduerak egoera ona bizi du mementoan, azken hamarkadan asko indartu da eta. Inasmet enpresak kasu, egoitza berria kokatu du Donostiako Teknologi Elkartegian. Eraikin adimendun hori gauzatzeko, 2.000 milioiko aurrekontua izan du.

INASMETEK EGOITZA ADIMENDUN BERRIA DU

Inasmet, euskal teknologi gunea, alda-keta eta ospakizun garaian dago. Ez da gutxiagorako. Egoitza aldatu eta Donostiako Teknologi Elkartegian kokatu da, eraginkortasun energetikoa eta kanpoko aire freskoaren bidezko aireztatze sistema egoki eta zuzena uztartzen duen eraikin adimendun batean. Horretarako, 2.000 milioi pezeta (80 milioi libera) inbertitu ditu. Inasmeten teknologi jarduerak %9 hazi zen 1999an, eta

horrek esan nahi du fakturazioa %18 igo zela. Nabarmenezkoa da euskal zentro teknologi honek Europako ikerketa eta garapen proiektuetan duen partaidetzaren garrantzia.

Gainerako euskal teknologi guneeke ere, Inasmeten antzera, ekitaldi onuragarria izan dute 1999an. Emaizta onak lortu dituzte eta etorkizun baikorra aurreikusten da. Aipatzekoa da Gipuzkoako lau ikerketa guneeke (Tekniker, Ikerlan, Ceit eta Inasmetek) mikroteknologiako jarduerak bultzatzeko egin duten aliantza, 3.000 milioitik gora pezetako inbertsioak bideratuko dituen.

ERAIKUNTZA BERRI ETA ADIMENDUNA. Inasmeten eraikuntza



■ Inasmetek 2.000 milioi pezetako diru sarrera izan zuen 1999an.

berriak 14.000 metro koadroko azalera du eta 2.000 milioi pezetako inbertsioa eragin du. Eraikinaren ezaugarri nagusietako bat eraikinean erabili dituzten zutabeetan datza. Ohiko hormigoizko zutabe trinkoen ordez barru hutseko zutabeak erabili dituzte. Zutabe huts horietan zehar joango dira eraikinaren azpiegiturarako hainbat hodi (airea, ura, energia, gasa, isurketak eta abar), instalazioaren premiek duten bilakaeraren arabera.

Eraikina gas naturalaren bidez berotu eta hoztuko da, eta eguzki-panelak erabiliko dira ere horretarako. Halaber, isurkin kutsatzaileak bereizi eta zuzenean arazte-gira bideratzea ere aurreikusten da. Arkitekturaren ikuspegitik, espazioa irabazteko, lurpearen erabilera handia egin da,

eta soto zabalak ireki dira azpiko harrian. Horri esker lau patio eta irispiderako arrapala bat egokitu dira, argi natural ugari sar dadin.

Eraikin adimendun honetan 185 lagun arituko dira lanean, horien artean 1999. urtearen amaieran ere bertan zeuden 38 bekadun. Azken bost urteotan Inasmet 139 langile izatetik 185 izatera pasatu da, bekadunak barne (%33ko igoera). Ezin da ahaztu bekadunen prestakuntza jarduerak lehentasun handia duela Inasmeten jardueraren

barruan, eta jarduerak hori oso ohikoa da 1983az geroztik, Berrikuntza Sustatzeko Teknologi Guneen Fundazioaren laguntza eta lankidetzarekin.

Eraikin berrian egindako inbertsio handiarekin batera Inasmeten teknologia arloko instalazioak eta ekipamenduak eguneratzeko 127 milioiko inbertsioak egin ziren 1999. urtean. Azken bost urteotan, denetara, 820 milioiko inbertsioak egin dira, enpresen teknologi premiei erantzuteko.

ATZERRIAN ERE PUNTAN. Inasmetek presentzia handia du nazioarteko proiektuetan, hainbat arlo eta berezitasunetan buru diren enpresa eta entitateen bazkide gisa. Beraz, esperientzia eman-

RUBEN PLAZA

■ Gipuzkoako teknologi guneen arteko eginkizun banaketa

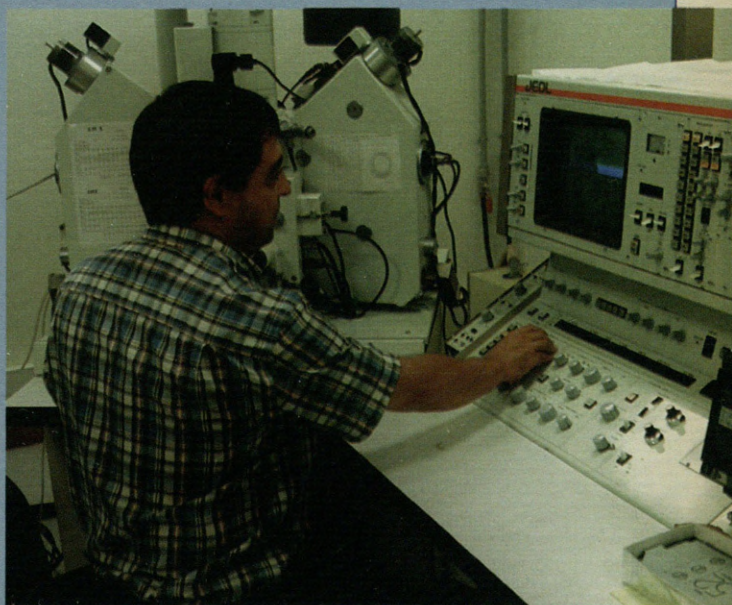
Gipuzkoako lau teknologi guneek (Ceit, Ikerlan, Inasmet eta Teknikerrek) aliantza bat eratu dute urte honen hasieran, datozen urteetako industri garapenerako guztiz funtsezkotzat jotzen diren mikroteknologiako jarduerak bultzatzeko. Elkartasun horri esker ikerkuntza arloko lan eta eginkizun banaketa egin ahal izango da, baliabideen erabilera hobekuntza nabarmena lortuz eta teknika horiek enpresa sektorean hedakuntza handiagoa izan dezaten ahalbidetuz. Horren guztiaren ondorioz 3.000 milioi pezetatik (120 milioi libera) gorako inbertsioak egingo dira.

Lau gune teknologikoak espezializatu egingo dira. Teknikerrek mikrofabrikazio eta doitasun handiko ingeniaritzaren garapena hartuko du bere gain; Ikerlanek mikroelektronika; Ceitek mikrosistemak, eta Inasmet-ek mikroteknologiaren arloa.

Jarduera hauek burutzeko, lau gune horien artean, 3.000 milioi pezetatik gorako kopurua erabiliko dute baliabideen zuzeneko inbertsioetan. Eta, gainera, horri Europako eta Ameriketako unibertsitateetan eta zentroetan trebatu beharreko ikerlarien prestakuntza gehitu behar zaio. Ceitek 1.000 milioi inbertituko ditu Donostiako Teknologia Elkartegian mikrosistemetan espezializatutako gune bat eraikitzeke. Tekniker-ek ere 1.000 milioi pezeta erabiliko ditu 2000-2003 epealdian, 3.000 metro koadroko handitze bat egiteko eta baliabide berriz hornitzeko. Ikerlanek 652 milioi erabiliko ditu, horietako 382 ekipamendurako xedatuz. Inasmet-ek, bestalde, Donostiako Teknologia Elkartegian eraikitako instalazio berrietan sendotuko du bere esparrua.

Gipuzkoako ikerkuntza gune horien aliantza zehaztu egin da pixkanaka. Horrela, bi ikerkuntza proiektu aurkeztu dizkiete Diputazioari eta Eusko Jaurlaritzari. Lehenengo proiektuaren bidez hodi estuen barruko alde edo irispide zaileko tokiak ikuskatzeko, aztertzeke edo bertatik laginak hartzeke mikrorrobota bat garatu nahi da. Bigarren proiektuaren xedea ebaketa tresnak eta material mikroegituratuaren oinarritutako eta karburuzko oinarria duten konformatuzko tresnak garatzea da.

Tekniker, Fedet-en bitartez, azaleko tratamenduen arloan bi konpainia berri eratzeke urratsak ematen ari da: bat estalduraren



ingeniaritzan egongo da espezializatua, eta bestea arlo horretako zerbitzuetan. Bere helburua doitasun handian eta miniaturizazioan oinarritutako industria bultzatzea da. Teknikerrek 500 milioi pezetako fakturazioa lortzea eta 40 tekniko baino gehiago espezializatzea espero du, lau urteko epealdian. Ceitek, berriz, besteak beste, garbigailuentzako presio mikrosentsoreak eta segurtasuna areagotzeko eta domotikan erabiltzeko gas naturaleko mikrosentsoreak garatzeko programak landuko ditu.

1999an 25 urte bete dituen Ikerlanek elektronika, mekanika eta sentsoreen arloko 400 proiektutik gora osatu ditu. Teknologi gune honek, aldizkari honetara helarazitako memoriak adierazten duenaren arabera, 1.817 milioi pezetako diru sarrera izan zuen 1999an. Bertan 149 langile eta 40 bekadun aritu ziren lanean. Diru sarrera guztitik 1.152 milioi pezeta kontratupeko proiektuen emaitza dira, beste 508 milioi pezeta ikerkuntza generikoko proiektuena eta beste 157 milioi bestelako proiektu batzuen bidez lortutakoa ●

RESA GUIPUZCOANA, S.A.

GIPUZKOAKO KONTZESIONARIO BAKARRA



N-1 444. km.a
Billabona (Gipuzkoa)
Tel.: 943 69 04 00
(8 linea)

Arlo guztietan aitzindariak

■ Robotiker eta Labein-en egitasmoak

Bizkaiko Robotiker eta Labein teknologi guneek ere osasun ona erakusten dute, 1999ko ibilbideari begiratu gero eta, batez ere, datozen urteetarako dituzten egitasmoak ikusita. Robotikerrek hari-rik gabeko komunikazio eta informazio sistemetan oinarritutako produktuak eta zerbitzuak garatzeko, datozen lau urteotan, 2.500 milioi pezeta (100 milioi libera) inbertituko dituela jakinarazi du. Arduradunek diotenez, proiektu hori "etorkizun hurbileko iraultza berria izango da" eta, beraz, bere jardueran daramatzan 15 urteetako proiekturik garrantzitsuenaz izango da. Horretarako, enpresa honek Robotiker Wireless unitate autonomoa eratu du, eta ehun teknikari eta ikertzaile inguru ari da lanean bertan. Egitasmo horiek gauzatzeko, dagoeneko, harremanetan jarriak dira Ericson eta Nokia enpresek, eta baliteke Espainiako Estatu-ko nahiz Europako beste enpresa batzuekin ere harreman estuak izatea.

Labein-ek, berriz, 2.100 milioi pezetako fakturazioa egi-tea espero du aurtan, 1999. urtearekiko %5 igotzea alegia. 195 langile eta 50 bekadunekin, 15 proiektu berritan parte

hartu zuen 1999an Europan, eta, orokorrean, 47tik gora dira Europako Batasunean jorratzen ari den proiektuak. Informazio, Ingurumen, Eraikuntza, Metalmekanika eta Ekipamendu

Elektriko-Elektronikoko Ondasunen sektoreetan aplikatutako ikerketetan arda lanean.

Zamudioko Gaiker eta Miñanoko Leia dira EAEko beste ikerkuntza gune batzuk. Lehenengoak 72 langile finko eta 19 bekadun ditu. 800 milioi pezeta inguruko aurrekontua du eta bere jarduera nagusia Materialen, Ingurumena/Birziklatzearen eta Bioteknologia Industrialaren esparruan garatzen du. Bigarrenak, 36 langile finko eta 24 bekadun ditu eta, 500 milioi pezeta

inguruko aurrekontuarekin, nagusiki, Ingurumena, Elektroimika, mikroenpresetako Berrikuntza Kudeaketa eta Erabateko Kalitatea dira jorratzen dituen arloak.

EAEko teknologi arloko sareak (babesturik dauden eta EITE Teknologi Ikerkuntzarako Guneen Euskal Elkartearen biltzen direnek osaturik) 1.500 profesional ditu eta, denen artean, 11.000 milioi pezetatik gorako negozio kopurua izan zuten 1999. urtean ●



korra bereganatu du, enpresa jakinen industri arloko berrikuntza premiei erantzuteko ezagutza eta irtenbide teknikoaren esparruan.

Inasmetek 2.000 milioi pezetako diru sarrera izan zuen 1999an, hau da, joan den urtean baino %9 gehiago. Diru sarrera guztien %76a teknologi proiektuak egitetik datorkio, eta horietako gehienak kontratu pribatuak dira. %14 zerbitzu teknologikoetatik jasotzen du (egunez eguneko industri produktiboen premiei erantzuteko asistentzia tekniko-a barne) eta gainerako %10a Inasmetetik industri ingurunera egiten den teknologia hedapenerako jarduerari dagokio.

Inasmetek, irabazi asmorik gabeko interes publikoko erakundea izanik, 92 milioi pezetako emaitza izan zuen iaz, 1998an lortutakoa baino %23 gehiago. Mozkin onuragarri hauei esker fondo propioak eta 571 milioi pezetatako balantzearen maniobrarako fondoa sendotzeko aukera izango du. Kopuru hauek eta beste hainbat datuk, bertako arduradunen iritziz, Inasmeten ondarearen osasun ona adierazten dute ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ITZULPEN ZERBITZUA

eskiura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz.

Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskiura@euskalnet.net • www.eskiura.com



- Euskara ulerterrazean idatzia
- Koloretua eta arina
- Euskara ikasten ari garenontzat aproposa

**aizu!n
irakurri
dut**

aekren aldizkaria

aizu!

jaso nahi dut!

Izen abizenak
Helbidea P.K.
Herria Herrialdea Telefonoa
Bankua/Kutxa Sukurtsala
Kontu zka. IFK/NAN
(20 digituak)

Harpidetza egiteko txartela honako helbidera bidal ezazu:

Aizu!

**Perro kalea 1, 5.
48005 BILBO**

aizu-bizkaia@aekeuskaltegiak.net

tel. 94 415 95 12 • Fax 94 416 65 55

Urte osoko harpidetza

- Hego Euskal Herria eta Espainia: 2.500 pezeta
- Ipar Euskal Herria eta Frantzia: 180 libera.
- Gaineratzeko berritasunak: 4.500 pezeta / 180 libera

Zientzian eta beste esparruetan terminoen euskarazko baliokideak erabakitzerakoan eztabaida ugari piztu ohi da. Oraingoan Internet alorreko zenbait hitz hartu ditugu erabilera hedatuena zein diren jakitearren. @ dugu zeinurik bereziarena, axeri-buztana deitu dute batzuk.

NOLA ESATEN ZAIO EUSKARAZ BOROBIL POTXOLO HORRI?

Internet gizarteratzen ari da pixkanaka eta, ondorioz, hizkuntza normalizazioan aurrera egiteko, terminologia berezitua sortzen ari da euskaraz. Dagoeneko euskaraz Interneten bere lekutxo egin du. Sarean euskal bilatzaileak, aldizkari eta egunkariak, testuak eta orrialde pertsonalak aurki ditzakegu. Baina zein hizkera eta terminologia erabiltzen da? Oraindik ez da gai honen inguruan ezer finkorik erabaki, ez dago eredu garri den hizkera bateraturik. Erakunde ofizialek ez dute baliagarri izan daitekeen erabakirik hartu, hori dela eta, sareko erabiltzaile bakoitzak irizpide propioa jarraitzen du.

Euskaraz zein termino erabiltzen diren jakitearren, Internetekin lanean dabilen erakunde eta adituekin hitz egin dugu. Hauek ere ez dira guztiz ados jartzen. EIZIE, Elhuyar eta UZEIk adierazi digutenez, Windows 98 eta Explorer 5 programak itzultzean sortu zen euskarazko materialik gehien. Erakunde hauek hizkuntza bera erabiltzeko ados jarri eta zerrenda bateratu bat sortu zuten. Informazio hori glosategi batean datza, aipatu programetan erabiltzen diren ingeles-euskara hitz zerrendan, baina ez da ofiziala. Ildo horretatik, UZEIk aurrean egitekoa du Internet hiztegia.

Gehien erabiltzen diren terminoen artean bi multzo bereiz daitezke. Batetik, guztiek erabilera eta izen bera eman dieten hitzak aurki ditzakegu. Eta bestetik, itzulpen ezberdina jaso dutenak eta erabilera

@ ikurrari nola deitu behar zaio euskaraz?

1607

2000-ko urtarrilaren 15etik aurrera.

Azken berrikusketa 2.000-ko Martxoaren 26-an.

Kaixo lagun, konturatu bazara euskaraz ez da inolako hitzik sortu @ ikurra adierazteko, eta honek orain dela egun batzu kezka sortu zuen nigan. Euskaldunok afazo honen aurrean hartu dugun irtenbide gaztelaniazko ARROBA hitza erabiltzea izan da, baina ha

■ @zeinua euskaraz nola izendatu behar den oso eztabaidatua izan da.

bateratua ez dutenak ditugu.

Lehen multzoan *net* sar daiteke, orokorrean sarea gisa arazorik gabe itzultzen baita. *Webpage* eta *website* hitzen kasuan ere itzulpenak literalak dira, web orri eta web gune. Sarean nabigatu egiten dugu informazioa aurkitzeko asmoz eta bilatzaileak oso lagungarri zaizkigu lan horretan. Zerbitzu hauetako askotan *chat* eta *news group*-en eskaintzak aurki ditzakegu eta kasu hauetan UZEIk berriketa eta berrialdia itzulpenak hobetsi ditu. *Browser* hitzaren kasua, aldiz, ez da hain sinplea. Izan ere, Netscape Navigator eta Internet Explorer-en izendapen orokorra den honek

programaren arabera itzulpena jasotzen du. Netscape-en kasuan nabigatzaile erabiltzen da eta bigarrenaren, berriz, esploratzaile. Hala ere, arakatzaileraren izendapen orokortzat har daiteke.

Bigarren taldeko hitzekin hasten dira duda-mudak. *Sign up*, esaterako, UZEIk sinatu gisa itzuli duen arren, ez dago erabakiarekin asmatu duenentz ziur. *Link* hitzarekin ere bertsu gertatu da: terminologia zentroak esteka hobetsi badu ere, lotura da jende artean gehiago zabaldu dena. Eztabaida gehiago sortzen duten hitzen multzoan barneratuz gero, *download* aurki dezakegu bertan. UZEIk eta Elhuyarrek Windows eta Explorer itzultzeko zerrenda bateratua egin zuten mementoan behera kargatu erabili zuten, baina badirudi itzulpen honek ez duela harrera onik izan. Jaitzi, aldiz, gero eta gehiago erabiltzen da eta baliteke horregatik egokiena izatea. *Download*-en esanahia datuak edo programak sarearen bidez zerbitzari edo ordenagailu nagusitik ordenagailu pertsonalera kopia-

Euskara sailaren babeslea:

LEZOKO UDALA



Kultura eta Euskara Batzordea

*Etxean ere euskarari
emaiozu!*

FAMILIAK EUSKALDUNTZEKO EGITASMOA

tzearena da. Aurkakoa ere egin daiteke, hau da, ordenagailu pertsonaletik zerbitzaria datuak edo programak kopiatu. Kasu honetan, UZEIk gora kargatu hobetsi du *upload* adierazteko. Baina jaitsi onartuz gero, jaso izango litzateke adiera egokia. Beste aukera bat ere badago, arruntagoa: hartu. Hori ulergarriagoa izan arren, erabiler mugatua du.

E-mail eta @-ren kasuan ere bada hainbat ika-mika. Lehenari dagokionez, posta elektronikoa da baliokide zabaldue-na. UZEIko informatika arduraduna den Lore Azkaratek adierazi digunez, "eztabaida luzea izan da e-posta onartu behar den ala ez. Bisita txartel eta horrelakotan UZEIk e-mail mantentzen du, bestela, p.e. jarriko bagenu euskaldunok bakarrik ulertuko genukeelako. Zenbaiten iritziz kendu ere egin daiteke, helbide elektronikoak azalpenik ez duelako behar". E-mail-ek mezuren esanahia hartzen duenean, aldiz, mezu elektronikoa edo mezu erabiltzen du UZEIk, mezu soila testuinguruaren arabera nahasgarria gerta daitekeela kontuan izanik.

Hitz honen inguruan Javier Diaz Noci EHUKo irakaslearen iritzia ere jaso dugu. Bere hitzetan, "baten batek erabaki izan du, bere kabuz eta jarraitzaileen baten laguntzaz, ingelesez bezala hainbat izenen aurrean "e" atzizkia jartzea, hala nola e-posta. Nik ez dut uste bide zuzena denik. Euskaraz, gaztelaniaz bezala, eta zenbait salbuespen kenduta, adjektiboak izenen ondoren jartzen dira, eta edozein kasutan posta-e izango litzateke. Moda honi jarraituz, ziurrenik laster hedatuko dira e-komertzio, e-merkataritza eta abar". Diaz Nociren aburuz, aldizkari elektronikoak, merkataritza elektronikoa eta abar lireratek baliokide egokiak.

Diaz Nocik arrobaren kasuan jende guztiak, salbuespenik gabe, arropa erabiltzen duela dio. Lore Azkarate ere ados dago: "Normalean arropa esaten dugu, baina jendeak ez du idatzita ikusi nahi. Hainbat proposamen egin izan dira: *aroba*, *arroa* (euskarazko forma txukunagoa), *at*, *kāmpo*, *txiribita*, *axeri-buztan*, *barraskilo*... baina ez zen ezer erabaki". Arropa hitzak duen abantaila da euskaldun gehienok erraz ulertzeko modukoa dela baina etsai ugari ditu, Azkaratek adierazi duenez.

Azken erabakia Euskaltzaindiarena izango bada ere, badirudi erabilerak finkatuko dituela terminoak ●

◆ LORAIN LEKUONA



Arturoren kaiera

UDAL EUSKALTEGIEN KANPAINA

Euskal Autonomia Erkidegoko udal euskaltegiek matrikulazio kanpaina abiatu dute "Udal Euskaltegiak. Jokaldirik onena!" lelopean. Ohiko ikastaroez gain, aurtengoan multimedia eta bakarka ikasteko programak eskainiko dituzte, ikaslearen erritmora gehiago egokitzeko asmoz. Halaber, aurrerantzean euskaltegi bakoitzak bere curriculum proiektua prestatu beharko du eta hiru urteko epea izango du horretarako.

TOKI ENTITATEETAN EUSKARA BIZIBERRITUZ

Toki entitateetan hizkuntza normalizatzeko toki zerbitzuak hedatzea eta euskara biziberritzeko lan ildoak sendotzea helburu duen laguntza deialdia egin du Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak. Udal eta bestelako toki entitateei zuzendutako laguntzak 100 milioi pezetako (4 milioi libera) aurrekontua dute eta eskaerak aurkezteko epea irailaren 28an amaitzen da.

"BAI EUSKARARI" MARTXAN IPARRALDEAN

"Bai euskarari" akordioa izenpetu zuten Ipar Euskal Herriko gizarte eragileek plan estrategikoaren bigarren fasea abiatu dute irailean. Helburu eta ildo estrategikoak definitzen aritu dira egunotan, gogoeta bilkuren bigarren faseari amaiera emateko. Azken fasea urri bukaeran hasteko asmoa dute eta orduan bilduko dira berriz gizarte eragileak ekintza konketuak proposatzeko.



FILM GEHIAGO EUSKARAZ ZINEMALDIAN

Sei pelikula emango dituzte euskaraz bikoiztuta Zinemaldian, iaz baino lau gehiago. Horrietako bi haurrei zuzenduak daude: "Asterix et Obelix contre Cesar" eta "The Little Vampire". Azken film hori zinema komertzialean estreinatzen denean, euskaraz eta gaztelaniaz ikusi ahal izango da Zinemaldiko kopiari esker.

Urrea



■ Euskarazko lehen bideo jokoa atera du Gipuzkoako Foru Aldundiak. Jokoa Kontxako estropadetan dago oinarrituta eta 3D News etxeak egin du. Bideo joko hau euskararen erabilera gazteengan sustatzeko asmoz Gipuzkoako Diputazioak uda hasieran abiatutako Euskara Biziberritzeko Planaren fruitua da.



■ "Jai berri" pilotari buruzko egunkariari begiratua eman diogu eta gaztelania hutsez aurkitu ditugu orrialde guztiak. Herrialde ezberdinetako pilota partiduen berri eman dute bertan, baina bertako hizkuntzan izenak besterik ez dugu irakurtzerik izan. Bada garaia euskarari tartetxo bat eskaini diezaioeten.

Ikatz





ESPAINIAN SAKEA, AMERIKAN

Urte apalak bizi ondoren Euskal Herrian pilotak indar handia hartu du. Zaletuak indarberritu eta gehitu dira. Baina zertan ari dira Euskal Herriatik kanporako pilotariak? Artikulu sorta honetan Mikel Bringasek (osatu berri den Euskadiko Selekzioko arduradun teknikoa eta Pilota Federazioko zuzendari teknikoa) munduan zehar eginiko bidaie-tan Kanariar Uharteak, Brasil, Valentzia, Bolivia eta Argentinan ezagututako pilotaren errealitatea deskribatu digu. Hego Amerika eta Espainiatik Afrikaranzko bidea ere hartu dugu Reunion irlan jokatu baita urriaren 28tik azaroaren 5era bitartean 22 urtez azpiko Munduko Txapelketa.

Testuak: Mikel Bringas



■ Taldeka jokatzen da Lanzaroten eta ez dute hormarik behar.



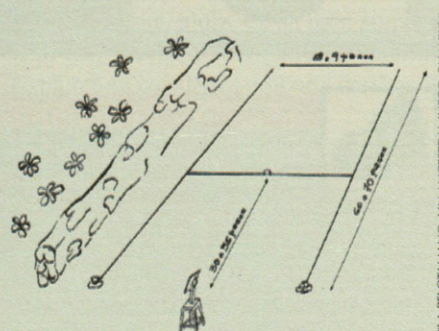
■ Lanzaroten ere botarria erabiltzen dute sakea ateratzeko.

Lan izugarria dugu J.M Hernández Auta ikerlariak 1989an argitaratutako "Un ancestral juego canario, la Pelotamano" liburua, Lanzaroteko Cabildorekin kaleratu duen "Pelotamano" bideoarekin osaturik. Eskupilotak bizirik iraun du Lanzaroteko irlan. Ez dago bere jatorriaren berri argirik, baina Kanariar Irletan izandako euskaldun, balentziar eta frantsesen eraginaren ondorioz izan daitekeela diote teoriarik gehienek.

Eskupilota aipatzen duten lehen izkri-

buak 1616. urtekoak dira eta Teguiseko pilotalekuaren ondoan zeuden etxe batzuen salmenta dute mintzagai. Tiagua eta Soo-rekin batera, Teguisse da, hain zuzen, joko guneetariko bat.

Buruz buruko jokoa da, hau da, taldeak elkarri begira jarrita, eta horrelako joko gehienekin gertatzen den bezala, mundu osoan zehar aurki ditzakegun buruz buruko modalitateen antzekoak dira arauak. Kantxa angeluzuzena eta hormarik gabekoa da, eta pilotaren bote egokia ahalbidetzen duten lekuetan baino



■ Frontoiaren ezaugarriak.



■ Jokatzeko ordurik ez dago.

ARRESTOA, TROPIKOAN TANTOA

■ Brasilgo Gernika Kutun frontoia eta Banespa kluba

Gauza bi etortzen zaigu burura Brasil aipatzen den bakoitzean: ihauteriak eta futbol ikusgarria. Ez dugu ahaztu behar, ordea, zestapuntaren garagunerik esanguratsuenetarikoa izan zela Brasil. 10 frontoi izan zituen: Curitiba (Jai Alai), Niteroyn (Jai Alai), Rio de Janeiron (Brasileiro, Cattete, Electro Ball, Lavadrio eta Municipal) eta Sao Paulon (Boa Vista, Brass eta Paulista).

Bi gauzari esker da ezaguna azken hiri hori: San Silvestre famatuari esker eta pobrezia handiari erabat kontrajartzen zaion jarduera industrialari esker. Bertan aurkitu nuen benetako pilotazale talde bat. Brasilgo Euskal Pilota Federazioa, Alfredo Soeiro buru (psikodraman aditua eta nazio mailan izen handia duen psikologoa bera), eta Sao Pauloko Eusko Alkartasuna euskal zentroa dira gure kirola ezagutarazi nahian arrakastatsu dabiltzan elkarteak.

Euskal Etxearen Gernika Kutun frontoia eta Banespa

kluba ditu ardatz, gaur egun, jarduera pilotazaleak, klub hori hiri erdi-erdian kokatuta dagoen kirol klub izugarria delarik. Inguruetan bizi diren euskaldunen eta euren ondorengoen topagune bilakatu da Euskal Etxea. Nabarmenezkoa da ospakizun berezietan (Aberri Egunean, esaterako) biltzen den jende kopurua, Xabier Harluxet idazkari eraginkor baionararak antolaturiko paellaz lagundurik.

31 m-ko ezker-paretadun frontoiaz gain, beste pilotaleku txiki bat du Banespa Klubak. 12 m-ko luzeraz eta 6 m-ko altueraz eta zabaleraz, egunero aritzen dira Heraldo Biscayzacu (kirolari aparta bere 50 urterekin) eta beste zaletu asko.

Banespa Klubaren modalitate propioa da "pilota paulistarra" eta binaka jokatzeko tenis pilota batekin. Arauak gure arauen antzekoak dira, txapa zertxobait beherago jarrita badute ere (0.60 m). Beti dago norbait frontoi honetako kontraktantxan jokatzeko aukeraren zain ●

ez da jokatzeko. 60-70 pausoko luzera eta 8-9 pausoko zabalera du. Kantxaren erdian falta-marra egiten da, horren gainean markagailu funtzioa betetzen duen harria jarritz.

Jokalariren bat kantxatik kanpora irtendako pilota itzultzeko gai bada, ez da jokoa eteten. Sakea alde bateko puntatik egiten da beti eta falta-marra gaingiditu beharra dauka. Sakea egiteko orduan, gure erreboten eta laxoko botarriaren antzeko tripodea erabiltzen dute. Haizearen norabidearen kontra egiten da sakea, pilotaren abiadura mantsotuz horrela. Joko tradizioaletan gertatzen den bezala, bada partida aurretik ados daitekeen araurik, talde bakoitzeko jokalaria kopu-

rua, adibidez, oro har, bost baldin badira ere. Partidaren iraupena ere ez dago zehazturik eta argiaren arabera aritzen dira. Egunargia dagoen bitartean jokatzen dute.

Jokalariek nork bere lekua hartu beharra daukate beren zeregin zehatza bete ahal izateko. Faltamarratik urrunen dagoenari "salto" esaten zaio eta bere aurrean dagoen "tercio"aren akatsak konpontzen saiatu behar du. Azken hori, berriz, faltamarratik hurbilen dauden "los de vuelta"ko jokalariek jo ezin dituzten pilotak jotzen saiatzen da. Erabiltzen duten pilota oso goxoa da (50 gr. ingurukoa) eta paletan erabiltzen dugunaren antzekoa. Goma elastikoz, kordobanez

(ahuntz-larruz eginda) eta artilez egiten dituzte euren pilotak. Tantoak zenbatzeko era beste pilota-jokoen antzekoa da: 15, 30, 40 eta 50. 50era iritsitakoan "chico" bat lortzen da eta marra bat egiten da markagailuaren ondoan. 5 "chico" egindakoan "pajero" bat lortzen da, markagailuaren inguruan egindako borobil batez adierazten delarik. Jokalekuaren neurriak aldaraz ditzakeen marra-sistema bat dauka, eta beraz, zelaia edo aldea aldatzera behartuta egon daitezke taldeak.

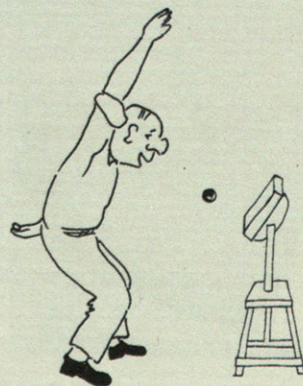
Beste joko batzuekin, eta gure pilota-joko mota zaharrenekin duen antzekotasunak pilota-joko guztien jatorri komuna iradokitzen digu ●



"LA PELOTAMANO. UN ANCESTRAL JUEGO CANARIO".



"LA PELOTAMANO. UN ANCESTRAL JUEGO CANARIO".



"LA PELOTAMANO. UN ANCESTRAL JUEGO CANARIO".

■ Marra batek "chico" bat esan nahi du eta borobilak "pajero" bat. Eskuinean sakea ateratzen.



Valentziako pilota jokoak ezagun ditugu, hein handi batean, valentziarren eta euskaldunen arteko partidak jokatu izan direlako. Erronka bitxiak dira, bataren zein bestearen joko motak oso desberdinak baitira. Valentziako berezko jokoak "trinquet", "carrer" eta "galotxeta" dira.

VALENTZIAKO KANTXETAN PILOTARIAK ETA IKUSLEAK ESKUZ ESKU



"JOC DE PILOTA. HISTORIA DE UN DEPORTE VALENCIANO"

■ "Escala" eta "corda" joko mota irudian. Bi taldeek aurrea emanez jokatzen dute, 1.60 metrora soka dago eta jendea kantxan adi-adi.

Valentzia eta Euskal Herriaren arteko pilota erronkei esker dute euskal jokalariek gehienek Valentziako pilotaren berri.

Ez dago erreferentzia askorik, baina bi herrialdeetako pilotarien arteko lehia ez da atzoko kontua. Pilota erronka bat antolatu zen jada 1755. urtean Kartagenan.

Kirolaren ikuspuntutik begiratuta, erabat interesgabeak dira erronka horiek. Bere modalitatean ari den pilotariaren alde egiten du argi eta garbi gaur egungo errendimenduak eskatzen duen espezializazio mailak. Nazio mailako lehia

apurrak baino ez dira geratzen, beraz.

Pilotari euskaldun batek ez du zereginik Valentziako baten kontra Valentziako edozein modalitatean eta alderantziz. Badago oraindik, hala ere, hori ulertzen ez duen jenderik. Genovés pilotari valentziar handiak erretiratu behar zuela-eta, omenaldia eskaini nahi izan zion Kataluniako Federazioak, eta euskaldun eta valentziarren arteko partida antolatu zuen Bartzelonako Val d'Hebron trinketean.

Valentziako bikotea hango pilotaren azken bi mitoek osaturik zegoen, Genovés eta Sarasolek, alegia. Euskal bikotea, berriz, askoz apalagoa zen: Bringas eta Larrañaga. Arin eta erraz irabazi zuten euskaldunek. Aho bete hortz geratu ziren Val d'Hebroneko instalazio olinpikoetara partida ikustera joandako ehunka zaletu valentziar, kazetari batzuk ere tartean zirela. Nola liteke Valentziako bi pilotari-

■ Pilotari euskaldun batek ez du zereginik Valentziako baten kontra Valentziako edozein modalitatean eta alderantziz

rik hoberenak afizionatu mailako bi euskal pilotariaren aurka galtzea?

BISCOUBY-BELOKI TRINKETEAN? Modalitate ezberdineko pilotarien arteko erronkekin jarraituz, gustatuko zitzaizkaien bai Ogeta eta Garmendia edo Atano III eta Arrayeten arteko trinkete partidak ikusi izana! Imajinatzerik bai Aranburu-Eugi edo Biscouby-Beloki trinketean? Gaur egun argi dago Iparraldeko pilotariak Hegoaldekoak baino hobeak izango lirakeela.

Baina ildoari jarraiki, 1994. urtean Nazibarteko Lehen Pilota Kongresua egin zen Valentzian, Valentziako Pilota Federazioak antolatuta. Mundu osoko pilota-jokoak ezagutzeko aukera paregabeaz gain, Valentzian jokatzen diren



■ "Llargues" izeneko joko mota. Batzuetan kalea pilotaleku bihurtzen da. Pilotarako kale artifizialak ere badira.

modalitateak ere ezagutzeko aukera izan nuen.

Jokatzeko era asko dauka Valentziako pilotak. Instalazio motaren arabera "Trinquet", "carrer" eta "galotxeta" lirakeke

hiru modalitateak, ezker-paretako frontoi antzeko bat ere berezkozat jotzen badute ere ("frontoi valentziarra" deritzona). Lehenengo hirurak izango ditut hizpide bereziki, hau da, euren berezko

modalitateak, jokoen arabera zenbake-ta sistema zaharrarekin jokatzen direnak.

"Carrer"ak pilotan aritzeko kaleak



"JOC DE PILOTA. HISTORIA DE UN DEPORTE VALENCIANO"

■ Gutxi gorabehera trapuak Euskal Herrian bezala jarriak ditu eskuan.



■ Eskuz aritzeko pilota valentziarra eta eskuan min ez hartzeko babes mota berezia.

dira eta "llargues", "galotxa" eta "raspall" motak daude. Pilotan aritzeko baino egiten ez diren erreproduzioak ere badaude, "kale artifizialak" deiturikoak, alegia. "Llargues" antzinako joko luzeen antzekoa da, bote luzearen antzekoa, gure kasuan.

"Galotxa"n aritzeko 1.60-1.70 m-ra jarritako sare baten alde bietan ipintzen dira bi taldeak. Gaur egungo trinkete valentziarretan "raspall", "escala" eta "corda" eran egiten da jokia. "Corda" da, hain zuzen, Valentziako pilotaren modalitate nagusia. Net de Murla-k sortu zuen 1910. urtean, trinketearen sare banatzailea ere sortu zuen.

"Eskailera" dugu Valentzia aldeko trinketearen beste ezaugarrietariko bat. Trinketearen alde batean harmaileria bat jartzen da pilotak errodatu ahal izateko, mugimendu hori botetzat jotzen ez delarik (Euskal Herriko trinketeen teilatuaren antzekoa). Eta harmaileria horren gainean, hain zuzen, esertzen da publikoa, beste inon ikusi ez dudana ezaugarria, jendea kantxa-

ren barruan esertzen dela esan nahi baitu horrek.

40 GR.KO "VAQUETA" PILOTA.

Raspallari dagokionez berriz, ez dago ez eskailerarik ez sokarik. Jokoa erabat librea da eta pilota mugimenduan dagoen bitartean ez da jokia eteten. Sakeak, oro har, ez du inolako mugarik lurtean jotzeko orduan, pilota airean edo arrastaka jo daitekeelarik.

Aurkariek atzealdean dagoen horman

ezen sustapen eta garapenik handiena eskaini dion herriaren izena jaso duen. Instalazio luze batean jokatzen da eta horma bana dago lau aldeetan. Trinketearen antza dauka baina askoz txikiagoa da.

Valentziako pilotarik esanguratsuen "vaqueta" deiturikoa da. Honako hauek dira pilotari seniorrentzako araudiaren araberrako neurriak: 42 mm-ko diametroa eta 40-42 gr-ko pisua.

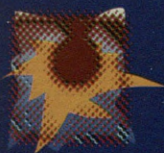
Valentziako pilota indarberritu eta berpizteko ahaleginen adierazgarri ditugu liburu zaharren berrargitarapenak, eta orain dela gutxi, Alberto Soldadoren lanaren aurkezpena: "Joc de Pilota. Historia de un deporte Valenciano". Informazio etnomotrizaren gaineko

benetako bitxia dugu haxe, dotoretasun handiz eta aberastasun dokumentalez eginda. Liburu honetatik eskuratutakoak dira Valentziako bi joko mota adierazten dituzten ezker aldeko bi argazkiak eta baita eskua babesteko bi moduak azaltzen dituzten besteen azpiko bi argazkiak ●

■ "Raspall"-ean, jokia erabat librea da eta pilota mugimenduan dagoen bitartean ez da jokia eteten

jo baino lehen itzuli behar dute pilota (arrastaka baldin badoa) edo lehenengo botea eman ostean (airean baldin badoa). Pilotari zilegi jotzen ez badio, orduan 15 "puntu" lortuko dituzte aurkariek.

Galotxetes de Monóver modalitatea Vinalopó eskualdean jokatu izan da azken 200 urteotan. Hain erroturik dago



HARTU ARGIA ASTERO

- Urtebete 46 ale
- Euskal Kulturaren Urtekaria doan
- Orain harpidetuz gero, gure azokako opari bat zuretzat

- Zure helbidean jasoko duzu merkeago
- Gure azokako produktuetan deskontu bereziak
- Zozketa eta eskaintza berezietan parte hartzeko aukera

URTEBETEKO HARPIDETZA (BEZa barne) • Hego Euskal Herria: 15.600 pzta / 93,76 euro • Ipar Euskal Herria: 746 libera / 113,73 euro
• Espainia: 15.600 pzta / 93,76 euro • Beste Atzerriak: 20.100 pzta / 120,8 euro • Airez: 31.450 pzta / 189,02 euro

Izena: 1. deitura 2. deitura:

N.A./I.F.K.: Helbidea:

Posta kodea: Herria: Tel./Faxa: e-posta:

Ordainketa mota (markatu x batez): Bankuz ☐ Transferentziaz ARGIAren kontura ☐

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:

Titularren telefonoa: Titularren helbidea:

Entitatea Bulegoa K.D. Kontu zenbakia

DATA:

SINADURA:



XIX. mendean Potosíko zilar meategietan lanean aritu ziren euskaldunek irakatsi omen zieten pilotan jokatzeko boliviarreri. Orain erraketaz aritzea nahiago dute. Argentinan berriz, Paraná hirian kokatzen da "La manito" pilota jokoaren jatorria. Hiru mailatan banatuta 100 pilotari aritzen dira lehian.

BOLIVIAKO "SOLEADAS" ETA ARGENTINAKO "LA MANITO"

Jose Barrientes Lujánek esaten digunez, "esku-pilota XIX. mendetik hona jokatu izan da Bolivian eta Potosíko zilar meategietan ziharduten etorkin euskaldunengan duela jatorria esan ohi da. 1810. urterako pilota gogorra ezaguna zela diote batzuek."

XIX. mendearen amaieran neurri ezberdineko harrizko frontoi ugari berri ematen da Potosín, Oruroko meategietan eta Kotxabanbako eskualdean. Txapelketen jatorriaren gainean, berriz, badakigu lehenengo txapelketa nazionala 1928an antolatu zela eta Boliviako esku-pilota Federazioa 1937. urtean eratu zen.

tzen da zabalera. Alde bana hartu behar dute jokalariek eta pilota berea ez den aldera botatzera behartuta daude. Tantoa egiten duen pilotariak eskuineko aldean ipini



MIKEL BRINGAS

■ Goian, Bolivian Vargas anaiak Mikel Bringasen aurka. Ezkerrean, La Pazen erraketaz ari dira. Eskuinean lau pilotari Argentinako frontoi batean.



MIKEL BRINGAS

Berdin-berdinak dira Boliviako frontoi guztiak: aurreko horma, horma bana alde bakoitzean eta erreboterik ez. Pilota-lekuaren luzera 35 m-koa da eta zabalera, berriz, 11 m-koa. Aurreko hormaren altuera 11 m ingurukoa izan ohi da eta txapa lurretik 50 cm-ra dago jarrita, horrek jokoa erabat baldintzatzen duela-rik.

Sakea boterik gabe egiten dute, hau da, airean dagoela astintzen zaio pilotari lurrera jausi baino lehen. Binaka edo banaka joka daiteke, eta azkeneko mota horri "soleadas" deitzen zaio. Jokatzeko era berezi horretan pilotalekua bitan bana-

behar du eta sakea egiterakoan, aurkariaren aldera bota behar du pilota. Une horretatik aurrera, pilota etengabe joango da alde batetik bestera partidaren zehar. Erabiltzen dituzten pilotak Euskal Herrikoak baino txikiagoak eta arinagoak dira, 80 gr. ingurukoak. Oso pilota gogorrak dira, barruko haria tinko eta bustita baitago. Ez dute oso bote bizirik eta bertikala izaten da botea gehienbat; pilotalekuak oso zakarrak izanda, berehala izorratzen da larrua.

Pilotari boliviarren teknikari buruz, berriz, euren kolperik gehienak altuera ertainean, eskuineko eskuaz eta pilotari botea ematen utzita egiten dira, batez ere

aurreko hormako txaparen altuera txikia dela eta.

Nahiko ezohizkoa da tantoak zenbartzeko era: "cancha" izena duten partidatan banatzen da norgehiagoka, berdinketa egonez gero, hirugarren "cancha" bat jokatu behar delarik. Antzina 24 tantora zen "cancha" bakoitza, gaur egun, ordea, 21 tanto dira (16 tanto hirugarren "cancha"ren kasuan).

Duela urte batzuk pilotan aritzen zen boliviarr ugari zegoen, gaur egun aldiz, gero eta gutxiago dira. Jendeak nahiago du erraketa eta racketball pilotarekin jokatzeko ●

■ Argentinan, tenis pilota zurituarekin 21 tantora

Paraná hiria, Entre Ríos probintziako hiriburu, Argentinako ipar-ekialdean dago. Paraná izeneko ibai ondoan kokaturik, aurrez aurre duen Santa Ferekin dago elkar-turik ibai azpitik doan tunel bati esker. Paraná izenak "Ibaien aita" esan nahi du guaranieraz eta ibai-portu garrantzitsua du, hurbileko eskualdeetako egur, arrain, zitu eta abereak bertara bideratzen direlarik.

Industriarik garrantzitsuenak zementogintza, altzarigintza eta keramikagintza dihardutenak dira. Paraná 1730. urtean sortu eta 1853-1862 urte artean Argentinako Konfederazioko hiriburu izan zen, Buenos Aires Argentinatik isolaturik mantendu zen bitartean.

Autobus bidaia luze baten ostean iritsi nintzela gogoratzen dut, giro sasi-europardun Buenos Aires atzean utzita. Egun batzuk eginda nituen La Platan dagoeneko, Agustin Asensio, bertako Euskal Etxeko pilotari, Miguel Auzmendi, Pecoche eta bere Chascomús taldearekin (noizbait bertaratzen bazarete, ez ahaztu bere lakuko abixoia dastatzeaz!), baita Laurak Batekoekin eta Lomas de Zamorako batzuekin ere.

Ibaiaren handitasun harroa da Paranán harritzen zaituen lehenengo gauza. Itxuraz bare eta lasai, Ibai Guren Euskal Etxeko Etchevers eta Jorge Izagirrerekin egindako piragualdiak erakutsi zidan bere uren indarra. Kirol eta ibai-klub ugari dago ibai ertzetan. Giro pilotazalean garrantzitsuena Rowling dugu, "La manito"ren jatorri lekua. Horrelaxe deitzen diote 4,70 m-ko errebote-pareta eta 2,90 m-ko errebotea duen 12 x 5 m-ko instalazio batean jokatzen den kirol-mota horri.

Frontoia itxia da kasu gehienetan, eskuinaldeko atzealdea izan ezik. 21 tantora jokatzen dute tenis pilota zuritu batekin eta frontisaren erpin bietan eta ezker paretaren eta errebotearen arteko angeluan daude kokaturik hiru fraideak.

Joko hori erabat zabaldua dago Paranako kirol-elkartean eta hiru maila ezberdinetan banandurik dauden 100 pilotari inguru lehiatu ohi dira. Pilotari talde horretatik irten dira Nazioarteko Eskuz

Banakako Txapelketetan Argentinak izan dituen ordezkariak gehienak. Ez nuen ia haien pilota kontrolatzerik izan, nik nahi nuen lekura apur bat zuzentzea ere ezinezkoa zelarik. Eminentzia tenoreaz efektudun kolpeak jotzea izan zen konponbidea, pilotarien artean "el jamón" izenez ezaguna.

Berehala ulertu nuen orduan zergatik ematen dioten pilotari mexikarrek ukabilez. Tenis pilotak erabiliz hasita, erraz egiten zaie gero horrelako akzio teknikoak egitea.

Telebistan bota behar zuten erronka ere egin zidaten, baina ez nuen barregarri geratu nahi (haien pilotarekin ez nuen ezer egiterik) eta baldintza hobeak lortzen saiatu nintzen "hitz goxoa lan neketsua baino hobe" ezagun hartan pentsatuz.

Argi zegoen ez zutela gure trinketeko edo ezker hormako pilotarekin jokatu nahi; horixe proposatu nien, badaezpada, oraindik hirugarren aukera bat gordetzen nuen-eta. 90 gramoko pilota "goxo" batekin jokatzea erabaki ostean, goi-goian utzi ahal izan nuen euskal pilotarien izen ona.

Euskal pilotan du jatorria "La manito"k, antza; bestalde, begibistakoak dira eskualdean euskal diasporaren aztarnak. Kontsultaturiko agiri batzuetan agertzen den bezala, pilotaleku bi zeuden 1850. urtean. La Vizcaina pilotalekua 1873. urtean zabaldu omen zen, Eibarko Txikito bertan zela. Dokumentuaren fidagarritasunaz ezer gutxi esaten dit datu horrek. 1876. urtean hasi zen, Laba apaizari irabazita, Txikitoren ibilbide arrakastatsua pilota munduan (16 urte zituela), eta 1882. urtean Buenos Airesen Euskara plaza inauguratu arte ez dut uste Atlantikoa zeharkatu zuenik.

Gure trinketearen miniaturizazioa da euren jokoa, gurearen ezaugarrietariko batzuk gorde dituelarik: errebote-paretako izkin-motza edo fraideak (lehenko trinkete bezala) eta errebote-pareta edo frontisaren behe-eskuinaldean dagoen xilo txikiak trinketearekiko antzekotasuna ekartzen digu gogora. Gure herrian gertatzen ari den bezala, haiek ere horma gardenak erabiltzen hasi dira pilotalekuetan ●



BILINTX

MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
 Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
 Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
 Arostegleta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
 Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA



Urriko Pilotako Munduko Txapelketa ez da, ez Euskal Herrian, ez Argentinan, ez Kuban ezta Estatu Batuetan ere. 22 urtez beherakoek eskuz, paletaz eta pala motzez jokatzeko dominak irabazi nahi badituzte urria amaieran Frantziakoa den Reunion-era bidaiatu beharko dute, Ozeano Indikoan dagoen irlara.

MUNDUKO TXAPELKETA TROPIKALA

Urriaren 28tik azaroaren 5era pilotako beste munduko txapelketa bat izango dugu jokoan, 36 metroko ezker pareteko pilotalekuan jokatzeko den 22 urtez azpikoentzako 5. Munduko Txapelketa, alegia. Bertan, azken orduko hutsegiterik ez badago, zortzi selekzioak hartuko dute parte: Argentina, Uruguay, Estatu Batuak, Venezuela, Kuba, Espainia, Frantzia eta Mexiko. Azken lauak modalitate guztietan lehiatuko dira.

Dena den, Nazioarteko Federakuntzatik jakinarazi digutenez, baliteke azken orduko baxarik izatea: "kubarrak, adibidez, nahiz eta beren gastu guztiak gure kontura joan, barne arazoak direla eta ez dira azkeneko Trinketeko Txapelketara agertu, eta Argentinan, krisi ekonomikoa pairatzen ari dira eta agian pilotariren bat ez da joango, lana galtzeko beldur, ez bailitzateke lehenengo aldia izango".

Hala ere, txapelketa hau berezia bihurtzen duena ez da titulua lortzeko lehia korapilatsua, izango diren edo ez diren selekzioen izenak, edota (beste behin) euskal selekzioak ez duela bere agerpena egitearik izango; taldeak eta pilotariak lehiatuko diren egoitzaren kokapena baizik. Izan ere, 2000ko txapelketa honen antolatzaileak, Frantziako Federakuntzak, ohiko egoitzaren bat aukeratu beharrean, Ipar Euskal Herria ala Paris bera kasu, hegoaldeko itsasoetara begira jarri eta Madagaskarreko ingururaino egin du ihes, Reunion uharteraino zehatz-mehatz.

Uharte hau, ia Kaprikornioko Tropikoan dago eta Frantziako Estatuko pilotaren munduan pixkanaka-pixkanaka indarra hartzen ari da. Nahiz eta pilotak bertan 31 urteko bizitza besterik ez izan jadanik zenbait txapelketa antolatu, hainbat lehiaketa irabazi eta munduko txapelketetan zilarrezko bi domina lortu ditube pilotariei esker.

HISTORIA LABURRA BAINA EMANKORRA.

Pilota paraje hauetara abade baten eskutik iritsi zen, Dattas abadearen eskutik hain zuzen, bere ekimenez eraiki baitzen irlako lehen pilotalekua, 1969an St. Denis-en. Hortik aurrera, bertako pilotaren garapena berehalakoa izan zen, bertako jokalarien bitartez zein metropolitik zetozenen bidez.

Bigarren frontoia, 36 metroko estalia, ez zen 1985. urtera arte eraiki baina, hori

Indikoko uhartean etorkizun polita duela. Hainbeste pilotaleku betetzeko pilotariak behar dira, eta arlo honetan ere zenbakiak gero eta borobilagoak dira Reunion-en: bost klub, 450 lizentzia, maila altuko 23 jokalar... Gero eta pilotari gehiago jokatzeke irrikaz da eta gogo hori uhartera hainbat txapel eta poz ekartzen hasi da. Frantziako 18 titulu lortu dituzte (maila ezberdinetan), bertako selekzioarekin 12 jokalarik hartu du parte eta Munduko

Txapelketetan zilarrezko bi domina lortu dituzte.

Txapelketa honetan, euren ikusleen aurrean jokatzen dutela kontuan harturik (St. Denis-eko Ibarnegarai frontoian larruzko paleta eta pala motzean, eta St. Leu-ko udal pilotalekuan eskuz) antolatzaileek domina horiei besteren bat gehitzea espero izango dute, horrela pilotak paraje exotiko honetan izan duen garapenari beste bultzada garrantzitsu bat emanez.

FRANTZIAKO SELEKZIOA. Zortzi herrialdeetako jokalariek elkartu ko direla aipatu dugu. Segidan pilota egarria Reunionen zabaldu duen estatutaren,

Frantziako selekzioaren, ekipoa zehaztuko dugu. Entrenatzaileak Armand Jau-narena (eskuz), J. Pierre Mitxelena (larruzko paleta), François Susbielles (pala motza), J. Claude Borja (xistera joko garbia) izango dira. Pilotariak berriz, eskuz Hervé Donelbeltxe, Alexandre Dubarry, Pascal Ezkurra, David Olaizola, Thierry Harismendi eta Xabi Poueyts arituko dira. Larruzko paletan Christophe Elizondo, Luciano Mahabo, David Basterot eta François Apte-ek osatzen dute taldea. Pala motzean Jérôme Bats, Hervé Belestin, Stéphane Harbustan eta Julien Vigeon arituko dira eta xistera joko garbian Frédéric Karrikaburu, Laurent Albistur, Joël Sistiague eta Olivier Laberdeske.

♦ IOSU ETXANIZ



bai, handitasun osoarekin inauguratu zen. Bertaratuen artean, besteak beste, Alain Calmat Frantziako Kirol Ministroa eta Frantziako Batzorde Olinpikoaren lehendakaria zen Nelson Paillou izan ziren. Pilota uhartean bultzada polita jasotzen ari zen eta horrenbestez, bost urtetan beste bi pilotaleku eraikiko ziren, biak 36 metrokoak eta leku ezberdinetan, bata St. Leu-n eta bestea, Cilaos-en.

450 PILOTARI LIZENTZIADUN.

Munduko Txapelketa honi begira-edo, Dattas-ek inauguratutako lehenbiziko frontoia nazioarteko arauak betetzen dituen ezker pareteko 30 metroko frontoi bihurtu dute, eta mendebaldeko kostaldean trinkete bat eraikitzeke ekimena aurrera doa. Beraz, badirudi pilotak Ozeano

DATORREN ASTEAN

Ikastolak


kmk/00
hau da!
IKASBERRI
AZPEITIKO IKASTOLA

KILOMETROAK

B E R R E Z I A



✧ Festaren nondik-norakoak

✧ Ikasberri Ikastola

✧ Euskara jakite maila herrian

✧ Uztarri herri aldizkaria

✧ Euskadiko Euskal Antzerki Topaketak

✧ Azpeitiako txokorik politenak

Urriaren Ieko ARGIArekin batera

Joseba Tapia

“Komertzioak agintzen du eta ez mezuak”

P E R F I L A

Ardo uzta on baten urtean jaio zen, eta kasualitatea izango da, baina hankaz gora. Ordutik bizitzen ikasi du arnasarik hartu gabe, parranda egitea lanordu bihurtzen denean ez baitago jai-egunik.

Tortila pintxoan antxoa bigotedun bat litzateke, 'euskal autentikotasunaren' gainean latoi zaporea jartzera ausartzen den antxoa ausarta.

Trikitilari berdaderoak zurikeriazko kopia gutxi, nahiz eta momentu konprometituetan baliabide hori erabili ("maitatzen zaitudalako kantatzen dizut zuri..."). Bere abestietan munduak saunako aluzinazioen forma du, paranoikoa, baina egun batean ohartzen zara denok garela erokeria horren parte, guztion alderdiren bat karikatura bihurtu baitu abestietan.

Testuak:

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre

Argazkiak:

• Dani Blanco

Trikitixa Elkartearen sortzaileetako bat zara eta bertan ari zara lanean. Zein proiektu ditu orain esku artean?

Liberatu bat hartu dugu, borondatezko talde bat izan gara orain arte eta zaila izan zaigu funtzionamendu normalizatu bat eramatea. Eskaera asko ditugu trikiti egunak eta omenaldiak antolatzeke. Eskolen arteko harremanak, irakaskuntzari buruzkoak, erromeriak, txapelketak... Lan asko daukagu.

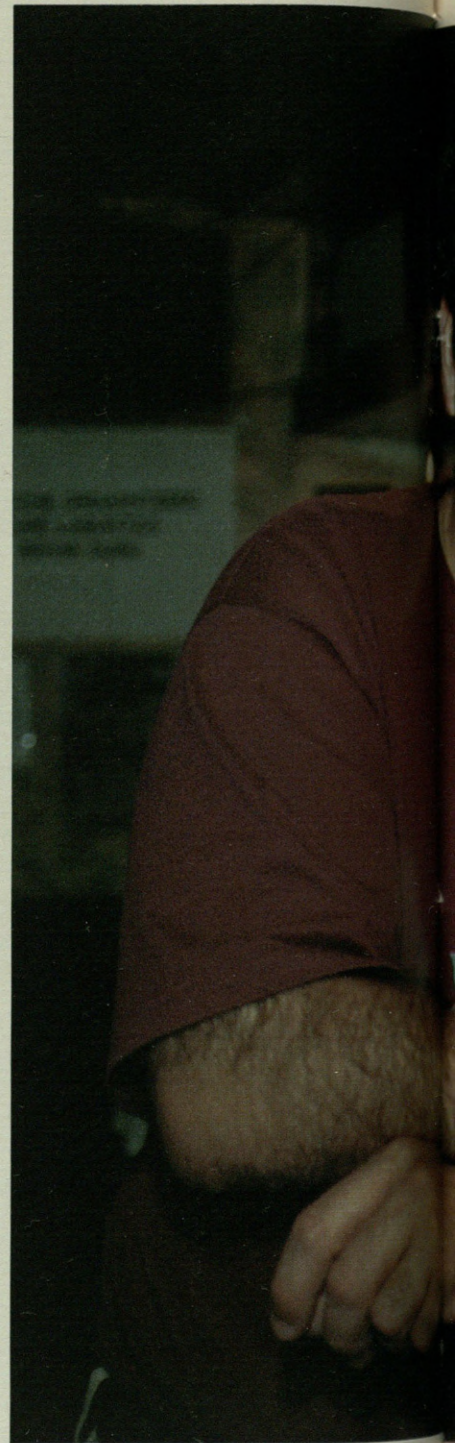
■ **Ez al doa geldo xamar? Ez ote da trikitiaren mundua antolatuko duen proiektu orokor bat falta?**

Bai hala da, baina beti egon da horrela. Oso mundu indibiduala da trikitilariarena. Bakoitza bere aldetik ibiltzeko ohitura dugu. Lanerako ere etxera deitzen digute eta arazo jakin bat azaltzen ez bada behintzat oso eroso iraun dezakegu bakardadean. Mantso goaz baina ilusio handia dago, halere. Artxibo talde bat badugu eta doinu, diskografia, partitura, metodo, argazkiak biltzen dihardu. Azpiegitura falta dugu ordea eta materiala sakabanatu xamar daukagu.

Iparraldeko egoera ere zaindu behar genuke. Hala ere Iparraldean zaletasun dezentea dagoela esan behar dut. Baina badago zailtasunik gehiago zabaltzeko. Borondatezko jendea han ere eta laguntza gutxi.

■ **Zein berrikuntza eman da trikiti munduan azken 10 urteotan?**

Ikaragarria! Instrumentua bera ez da asko aldatu baina jotzeko modua bai. Trikitilari bera ere irekiagoa da musikalki nahiz eta komertzialkerira erortzeko arriskurik badagoen. Gaur egun trikitilariak beraiek konposatzen dituzte beren kantuak eta bakoitzak bere ekarpena eta



■ "Nire osaba Eleuteriok esana: 'Sekula'"

“Munduan klase askotako trikitiak aurki ditzakegu eta esperimentatzeko tentazioa ere ematen du”

BERTSOA

Doimua: Betrolarena

Ikuilu barrenian...
 trikitixa sena?
 Hori edo zer ote da
 Tapiarena?
 "Juergasmoan" hasita
 "Ero"tu hurrena
 "Truku" kantu zalea
 Apo ederrena
 Québecen barrena...
 erromeriena...
 "ez du okerreña
 buruko erreña"
 Apurtzen eta sortzen
 badakiena.

Jexux Mari Irazu

ezak tripa hutsarekin soinuak jo!"

proposamena egin ohi du. Hala ere nahiko lege karratuak dituzte trikitiak eta porrusaldek. Hamasei konpasez osatzen dira parteak eta horrela dantza ere nahiko normal egin daiteke. Hala ere aldaketa ez da dantzari begira egiten baizik eta musikari begira.

■ **Instrumentuari aldaketarik sartuko zenioke?**

Quebec-en lerro bakarreko soinu dia-

tonikoa erabiltzen dute, Kolonbian, Mexikon, Texasen hirukoa, Frantzia eta Italian jole bakoitzak bere sistema asmatu du, Irlandan bi lerrokoa erabiltzen dute eta tonu erdiko tartea dago bi lerroen artean, Euskal Herrian ere bikoarekin moldatzen gara baina lau tonutako tartea dugu bi lerroen artean... Munduan klase askotako trikitiak aurki ditzakegu eta esperimentatzeko tentazioa ere ematen

du. Hala ere guk Elgetaren garaiko soinu berarekin jarraitzen dugu.

Instrumentua ez da garrantzitsuena ordea, jolea baizik. Berak esaten duenari erreparatu behar diogu, eta ez hainbeste zerekin esaten duen edota ze hizkuntzatant esaten duen. Batzuk esku soinua erabiltzen dute, beste batzuk gitarra.

■ **Zer iritzi duzu txapelketaz?**

Nahasmen handia dago nola epaitu

BERE HITZETAN

▼
"Arteak balio behar du kezka sortzeko, probokatzeko, mundua aldatzeko... bestela ahalegin hutsala besterik ez da"

Gara, 00-08-20

▼
"Trikitixa Elkarteak dirulaguntza eskatu zuen, baina Guggenheim-en afera zela eta ukatu egin zioten. Kolpe gogorra izan zen"

Argia, 93-10-24

▼
"Ez dut uste konplexurik gabeko gizarte bat nahiko nukeenik. 'Konplexu' hitza bera negatiboa da, baina askotan gure ezinak eta desorekak garbi ikusten ditugu horrela. Autokritika beharrezkoa da"

Argia, 95-06-04

▼
"Donostiako Jazzaldian parte hartu genuen eta arrotz sentitu nintzen erabat. Guztia ingelesez edo espainolez egiten dute. Musikak eta identitateak ez dute garrantziarik antolatzaileentzat. Eta musikak eta identitateak lotuta egon behar lukete"

Gara, 00-08-20

▼
"Horrelaxe imaginatzen dut (nire burua, Rufino Arrolaren modura, 86 urterekin eta plazaz-plaza). Ez dakit adin horretara iritsiko naizen, baina uste dut beti ibiliko naizela trikitixaren inguruan"

Argia, 95-06-04

▼
"Euskal Herrian musika estilo bat miresteko ohitura dugu, eta estilo horren barruan talde bat"

Argia, 95-06-04



■ "Trikitia jaso nahi badugu, transmititu behar dugu mezu aurrerakoi bat, modu eder eta zinez moderno batean".

behar den kontu horrekin. Zaila da iritzi berdin bat topatzea eta honela frustazio eta haserre handiak sortzen dira. Garrantzi handiegia ematen zaio txapelketari. Antolatzaileek propaganda ahalik eta handiena egin nahi dute espektazioa handitzearen eta gurasoak ere beren etxeko en alde edozer egiteko prest egon ohi direnez... askotan kontrakoa ere lortzen dutela iruditzen zait. Ikaragarria da gene-

razio gazteei egiten zaien iruzurra.

■ **Trikiti Pieza Berrien Txapelketa ez al da estiloa berritzeko bide bat?**

Tamala bada ere, ez dut uste horrela denik. Beste zerbait dago antolatzaileen buruetan, trikitiaren berrikuntza edo norbaitek deituko liokeen bezala trikitiaren salbazioa baino; arrazoi komertzialak egongo lirake. Bestalde sorkuntza ere baldintzatu izan dute beraien legedia eza-

riz. Legedi honek ez dio askatasun osoa utzi sormenari. Erabaki politikoa da; ez zaie komeni garai bateko trikitia bere horretan (baserritarregia) potentziaztea. Ez zaie komeni gehiegi aldatzea (autentikotasuna gal ez dezan).

■ **Zu txapelketa-kumea zara. Txapelketak ondo ez badaude, zein beste modura promozionatuko zenituzke trikitilari gazteak?**

Txapelketek ez dute garrantzi handirik gaur egun. Promozioa beste bide batzuetatik doa. Askozaz garrantzitsuagoa da udako kantu atxikikor bat Euskadi Gaztera eramatea. Horra formula majikoa! Aukera gehiago izango lukete hortik. Zenbat eta rockeroagoa eta letra arinekoagoa izan hobe. Kontuan izan Euskal Herriko taberna jatorrean ere "La bomba" etengabe jartzen dutela... Atera kontuak.

■ **Tapia eta Leturia Band: sekulako ikuskizuna ematen zenuten. Nolatan itzuli zarete erromeri formatora?**

Tapia eta Leturia Band oso esperientzi polita eta umoretsua izan zen. Probokazio

txiki bat zen, trikitilariak rock egiten? Baina ez gintuen probokazioak bakarrik animatu

bide hartara; Euskal Herrian egoera ez zen gaurko bera. Garai hartan musika zuzenean entzuteko zaletasun handia zegoen, batez ere rock edo soinu elektriko; ahal bazen gogorra entzuteko. Gure gustukoa ere bazen eta eszenatokietako mugimendu hura erakargarria suertatzen zitzaigun. Hala ere formatu hark publiko asko eskatzen zuen eta ez zegoen horrenbeste guretzako.

■ **Herriko festetan, plazako giroa ez al da pasa tabernetara?**

Bai, gaur dibertsioa beste era batera lortzen dute gazteek. Tabernak garrantzi-

tsuak izan dira aspaldidanik baina gaur egun gehiago. Musika behar da baina ez zuzeneko. Eta tabernetan musika komertziala jartzen dute axola handirik gabe. Bertara doazenak horixe nahi dute gainera, beraz konforme guztiak. Egoera hau interesatua da. Hemen ere komertzioak agintzen du eta ez

"Kantu 'atxikikor' bat Euskadi Gaztera eramatea. Horra promoziorako formula majikoa!"

■ **Abestien hitzei garrantzia ematen diezu, eta literatura nahasten lehena zara.**

Garrantzia eman behar zaio hitzari. Hitzaren edertasuna bilatu nahi duenak literaturara jo behar du. Arriskua dago edertasun formalean gelditzeko baina ez dut uste "Apoaren edertasunean" edota "Quebec"en gertatzen denik. Jendeak estimatu egiten ditu letra onak, hunkitu egiten dutelako. Honetatik ondorio interesgarriak atera litezke. Entzulea ez da ergela, nahiz askotan ergeltzat hartu. Seguruenik guk geuk ergeltzen dugu entzulea gure kopla batzuekin. Edozer gauza musikatzan da, ez da sinestekoa zenbaterainoko txarrak, zarpailak eta erre-akzionarioak diren letra batzuk. Trikitia jaso nahi badugu, alderdi hori ere zaindu beharko dugu, transmititu beharko dugu mezu aurrerakoi bat, modu eder eta zinez moderno batean.



TAPIAREN EDERTASUNA

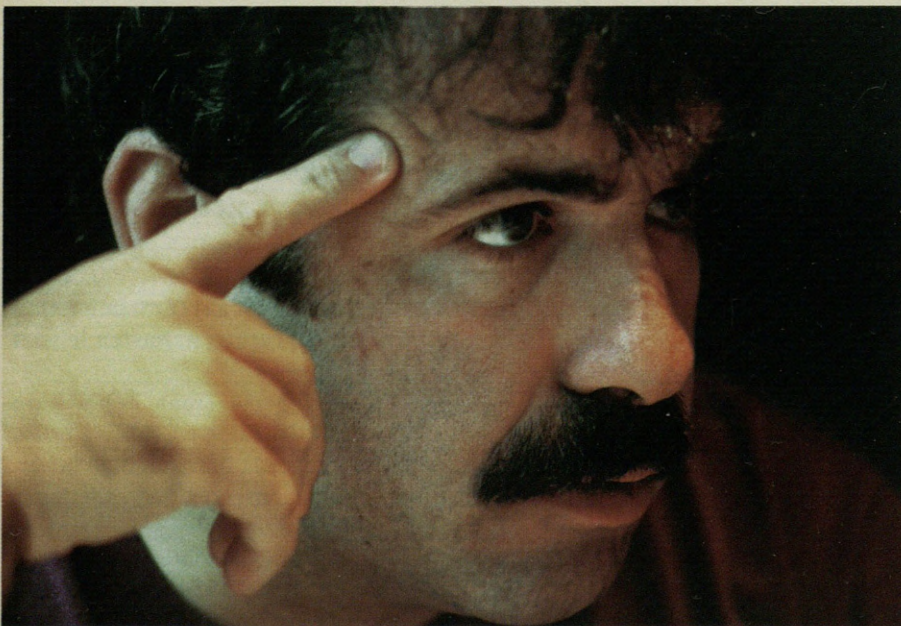
mezuak. Azkenean gustuen eta ohituren aldatzea dakar egoera honek.

BIZITZAREN PASARTEA

Eszenatokietan gabilitzanetik hainbat bitxikeria ezagutu dugu. Azkenekoa Bilboko festetan pasa zitzaigun.

Bilboko Pergolan antolatu zen festa, mila bat pertsona bildu zen bertan eta erromeria polita antolatu zen. Ordu eta erdi pasa genuenean jendea txistuka hasi zitzaigun. Baina guk ezin genuen ulertu zer gertatzen zen; jendea dantzan zebilen eta begiratu hutsean gustura zeudela zirudien. Probatu genuen denetarik: mexikarrak jotzen hasi ginen, vals lasaiak, trikitilarien "hit" ezagunak... Gero jakin genuen bukatzea nahi zutela ondoren beste ikuskizun bat zegoelako. Azkenean barkamena eskatu genien.

"Trikiti Pieza Berrien Txapelketan sorkuntza ere baldintzatu izan dute beraien legedia ezarritz"



■ "Trikitilariak marradun papera irakurtzen ez jakiteak lotsagarri uzten zituen soinu handi joleen aurrean eta musiko ez zirela uste zuten."

■ Nolatan bukatu da Hiru Truku?

Hiru famatu juntatzeagatik gertatzen da hori. Bakoitzak berean nahiko lan eta Hiru Trukurentzat ez genuen leku gehiago gorde.

■ **Kantautoreekin jo izan duzu: Duhalde, Ruper, Laboa, Artola...** Ba al dator kantautoreen generazio berririk?

Ez naiz oso optimista etorkizunarekin. Etsai asko eta gogorrek dauzka gure identitateak. Dagoeneko generazio berriak mul-

tinazionalen mende ikusten ditut eta euskaldungoak horri aurre egiteko ganorarik ez duela esango nuke. Hala ere balegoke kantautoreentzat kantatzeko gairik.

■ **Ez al da posible multinazionalen bidez euskal kultura munduan barreina ezagutaraztea?**

Ez dut uste multinazionalak inongo kultura minorizatu zabaltzeko kezkarik dutenik. Dirua da beraien xedea. Komerztzia, salmenta... merkatu txikiak ez dira

interesgarri. Merkatu handiak eskuratu nahi lituzkete etekin handiak lortzeko. Beraz musika aukeratu edo sortu, beren legetara makurtu eta azkenik saldu egingen dute. Prozesu honek okerrerako aldaketa eragiten dio hasieran interesgarria izan zitekeen ideari.

Beti izan behar da mesfidati multinazionalak datorrenaz, atzean beti egongo baita gaur egungo jaingo bakarraren (dirua alegia) atzaparra ezkutaturik.

■ **Guri heltzen zaigun kanpoko musika ere multinazionalen esku dago. Kanpora egin dituzun bidaietan, zer topatu duzu?**

Kanpoan antzeko egoera bizi dute. Musika, jokabidea eta dibertsioa berdintsua dago kanpoan. Folk musika ere asko saltzen da munduan eta noski, hor ere multinazionalak buru-belarri sartu dira eta kaka nahasten ari dira. Bio musika tradizional berria sortu dute; forma eta estetika hutsa proposatzen dituen eta ez dute mezu politikorik nahi. Hobeto esanda, beraien politika erreakzionarioa ez den beste ezer ez dute entzun nahi. Instrumentu tradizionalekin birtuosismoa estimatzen da batez ere eta zelta usaina badu askoz ere hobe.

■ **Lehendabizi akordeoi handia jotzen ikasi zenuen. Nola oroitzen duzu Bikondoarekin pasatako haurtzaroa?**

Guretzat Bikondoa aita moduko bat izan zen. Laineza asko ematen zigun eta animatzen gintuen egunen batean handiak izango ginela esanaz. Akordeoi kontenporaneoaren bidean abiatu gintuen eta txapelketa askotan parte hartu genuen. Akordeoi kromatikoari ematen zion garrantzia. Trikitia eta horrelakoak ez zituen asko maite, edo ez zituen instrumentu serio bezala ikusten. Solfeoari garrantzia handiegia ematen zion eta gure musikaldadea lege zorrozpean osatu zen. Hala ere musika berak irakatsi zidan eta hasiera berarekin eman nuen. Berari zor diot naitzenaren zati bat behintzat.

■ **Gero zure osabarekin hasi zinen trikitia ikasten; gainera hark ere nahiago zuen zuk akordeoia jotzea.**

Soinu txikiak ez zuen gaur duen estimaziorik eta solfeoa eta kontserbatorioa ziren musiko izena lortzeko bide bakarrrak. Gainera konplexu handia zuten trikitilariak, beraiek. Soinu handi joleak oso harroak ziren eta horrek okerrera eragiten zuen trikitilariengan. Marradun papera irakurtzen ez jakiteak lotsagarri uzten

- **Jaio:** Lasarten, 1964an.
- **Trikitilaria.**
- **Musika ikasketak:** 7 urterekin hasi zen akordeoia jotzen eta 15 urte arte *Bikondoaren* klaseak hartu zituen. Orduan utzi zuen soinu handia txikia eskutan hartzeko, eta *osaba Eleuterio* izan zuen maisu.
- **Txapelketak:** 86 eta 87 urtetan irabazi zuen Trikiti Pieza Berrien Txapelketa.
- **Irakasle:** Hernaniko kontserbatorioan trikitixa, pandero eta solfeo klaseak eman zituen 1982tik 1987ra.
- **Diskoak:** *Tapia ta Leturia* bikoteak lau disko eman ditu: *Jo ta hautsi*, *Juergasmoan*, *Tapiatarren trikitixa* eta *Dultzemeneoa*. Talde ezberdinetan aritu da eta hauen emaitza dira *Zaldibobo*, *Tapia eta Leturia Band* eta banda beraren *Ero* diskoa. Eta beste kasu hauetan, berriz, diskoa izan da lanaren ardatza: Mendebaldeko kantu zaharrak ezagun egin dituen *Hiru-Truku I eta II*, trikitixako errepertorio zaharra biltzen duen 1988 disko bikoitza, Koldo Izagirrearekin poesia eta trikitia uztartu dituen *Apoaren edertasuna*, Xabier Amurizarekin batera berreskuratutako *Bizkaiko kopia zaharrak* eta independentziarako 14 doinu biltzen dituen *Quebec*.

zituen soinu handi joleen aurrean eta musiko ez zirela uste zuten. Eta pixkana-ka trikitiak galtzeko bideari ekin zion. Gu saiatu ginen trikitiaren sekretuak ikasten eta dezente ikasi ere. Baina oraindik badaukagu zer ikasia lehengoetatik.

■ Zuen familian trikitiarekiko zaletasun handia izan da.

Familian trikitalariez inguratua nengoen eta ni begira egoten nintzaien harri-duraz, lerdea neriola. Nire osabak heroi modukoak ziren niretzat, soinu bizia ateratzen zuten kolorezko, egurrezko altzari batetik. Nortasun sendokoak ziren eta hizketa azkarrekoak. Gero trikitiarekin hasi nintzenean gelditu gabe aritzen nintzen egunak zituen ordu guzietan. Ingu-rukoek ezin ninduten jasan. Nire osaba Eleuteriok esana: "Sekula ez ezak tripa hutsarekin soinurik jo!".

■ Ikasleen errepertorioan zer falta dela uste duzu?

Irakasleek modan dauden kantuak erakusten dizkiete eta horixe eskatzen die gizarteak ere. Alaitz eta Maider, Gozategi, Etzakit... Kantu politak egiten dituzte gainera. Fandango eta arin-arin mordox-ka ere ikasten dute eskoletan, kalejirak,

mexikarrak... Agian eta eskatzen hasiz gero kantaera eta dantzako erritmoak landuko nituzke gehiago. Erakutsi dantzak izan dezakeen garrantziaz eta kantaera on batek duenaz ere. Tradizioaren sekretuak

eta gero beraiek beren estiloa deskubritzera bultzako nituzke. Irakasleak ez daude elkartuak, bakoitzak bere legea jartzen du. Planifikazio orokor bat behar-ko litzateke, eskola bateratuago bat ●

ARGAZKI ZAHARRA



1971, Pariseko txapelketa batean. "Autobusa bete ume joan ginen. Denek trofeo bana jaso eta oso kontentu itzuli ginen".

DONOSTIA-SAN SEBASTIÁN

Zinea zeure esku

Goza ezazu
zinerik
onena
euskaraz



- NOVECENTO (Novecento)
- IDOLO ERORIA (The Fallen Idol)
- TRAPEZIOA (Trapeze)
- SUSMOPEAN (Under Suspicion)
- CECIL B. DEMENTED

Laguntzailea

GARA

www.sansebastianfestival.ya.com

Babesle Ofiziala

CANAL+



E Z P A

PRINTZA

TXAPEL
LOTSAGABEA

Elixabete Garmendiak "Bertatik Bertara"ko zuzendariak telebistan euskaraz aritzearen ondorioez eta euskal produktuen lehiakortasunaz jardun zuen "El Diario Vasco"n:

"Neretzako zalantzarik gabeko abantaila zera da, hizkuntzak hezurmamitzen duen komunitate horretako kide sentierazten zaituela, hizkuntza handiek eskaini ezin duten konplizitatea sortzen duela erabiltzaileon artean. (...) Hizkuntz komunitate hori dugu abiapuntu eta helburu, Zuberoatik Mendebalekora, ia ia elebazar diren etatik euskaldunberrietara. (...) Zumalakarregi hilobiratu dagoen herria non den ez dakien kosmopolitak ez du gure saioa ikusten, jakina. Hasierako urteetan gure artean erabiltzen genituen modu honetako esarak: gaur txapela pare bat zentimetro sartu dugu ba, edo alderantziz. "Huertatik huertara" deitu izan digute etxe barruan (...). Denbora aurrera joan ahala dextente lotsagabetu gara, baita Bilboko Gran Vía euskal hiztunen bila joateko ere. Nolanahi ere, nik uste literaturak eta zineak besteak beste ondo erakutsia dutela istorio eta pertsonaia lokal eta pintoreskoekin irakurketa unibertsaleko piezak egin daitezkeela. (...) Lehia basatia da. Hortaz zer egin? (...) ETBren lehen katea kontuan hartuz, nik uste produktu labeldunak eskaintze horretan daukala irtenbidea. (...) Labelduna izateak ez du esan nahi jatorriak egiten ibili beharra dagoenik (...)".

DIRULAGUNTZEN KEXU

GUZTIRA, gehienez, 14.500.000 pezetako dirulaguntza eskainiko du Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak euskal bibliografia ekoizpena nazioartean sustatzeko. Hori zioen abuztuaren 17tik aurrera eraginkorra den aginduak. Helburu hori lortzeko hiru alderdi hartzen zituen kontuan: batetik, EAEn jaio edo bertan helbideratuta dauden idazleen euskaraz zein gaztelaniaz sortutako jatorrizko lanak beste hizkuntza batzuetara itzultzea; elkarre profesionalen nazioarteko azoketan parte hartzea; eta euskal literatura EAetik at hedatzeko jarduerak martxan jartzea. Hainbat idazle eta editore kexu agertu ziren ordea, agindu honek itzulpenetarako diru laguntza murrizta aurreikusten zuelako eta EAEko literaturara mugatzen zelako. Konponbidea aurkitzeko hila-ren 15ean bildu ziren Euskal Idazleen Elkarteak kideak eta Kultura Sailekoak Donostian. Bileraren ondorioz, igandean amaitzen zen eskabideak aurkezteko epea luzatzea hitzartu zuten eta Kultura Sailak laguntzak banatzeko garaian, euskararen lurraldeko egileak izango zituela kontuan, eta ez soilik EAEn jaio edo bizi direnak.

GARAI BATEKO ESKOLARI BURUZ

MAPAK, jostorraz lanak, laminak, jostailuak, uniformeak, argazkiak, diplomak, libu-

ruak eta beste hainbat tresna bildu da Eusko Ikaskuntzak eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak prestatutako erakusketa ibiltarian. "Eskola 1936-1955" izena daraman erakusketak Euskal Herriko eskolari buruzko oroigarri ugari biltzen du. Urriaren 3a bitartean izango da Leioan ikusgai, eta ondoren, Bermeo eta Portugaletera abiatuko da. Orain bi urte sortu zen egitasmo honek Eskola Museo bat eratzea du xede.

EUSKAL IKUS
ENTZUNAK HEDATZEN

IRAILAREN 14an ezagutzera eman zuten EITBk eta Ibaiak (Euskal Herriko Ikus-entzunezkoen Ekoizle Independienteen Elkarteak) adostutako hitzarmena. Ondorioz, 4.500 milioi pezeta inbertituko ditu hurrengo hiru urteetan EITBk euskal ikus-entzunezkoen ekoizpenak sustatzeko. Horrez gain, akordioaren bidez koprodukzioak bultzatuko dituzte eta honek etxean ekoiztutako lanak kanpora zabaltzea ekarriko du. Hilaren 27an Donostiako Zinemaldian Ibaiak eta EITBk antolatuko duten "Euskal Zinearen Eguna" izango da lehen pausoa.



■ "Eskola 1936-55"eko argazkietako bat.

H I T Z B I T A N

- Luis Fernandezek hitzak dira hauek "Gara"n esanak: "Bertsoa ahozko euskerearen adierazgarria zana pentsatzen genduanok oker gengoan (...). Behintzat euskera publikoa espero geinkean bertsoarengandik, eta ezta hori bere ez. Bertsolari gipuzkoarrak ez dauke problemarik gipuzkera sano eta normal batean kantatzeko, eta ez jako inori estrainatzen, baina bizkaieraz bertsorik entzutea beste munduko gauzea bihurtu jaku".
- Ibon Sarasolak honakoa zioen "Euskaldunon Egunkaria"n: "Zientzialariak hizkuntza

L A K



BURUTAZIO KRESALTSUAK

Hogeita hamairu arte lan ezberdin sortu dira hogeita hamairu artisten buruak itsasoz betetzearen ondorioz. Bertako urak, landaretzak eta animaliak gogora ekarri dituzte "Aquarium 2000" erakusketa bikoitzean parte hartu duten artistek. Dora Salazar, Nori Ushijama, Koldobika Jauregi, Irene Laffite, Eduardo Txillida Bezunze, Jose Belmonte Rocandio eta Juan Luis Goenagaren lanak dira, besteak beste, Donostiako Aquariumean eta Arteko galerian ikusgai daudenak azaroaren 15a arte. Jose Mari Alemanek Aquariumeko eskailerak ekarri ditu gogora; Jose Belmontek itsas faunan inspiratutako lana egin du; Arantxa Gereñok itsas hondoko isiltasuna, kolorea eta mugimendua hartu du kontuan... Artea kaleko jendearengana hurbildu nahi du erakusketak, eta bide batez, itsasoaren maitaleengana.



■ Eskoriatzako Museo Eskola.

GAZTEAK ANTZERKIRA

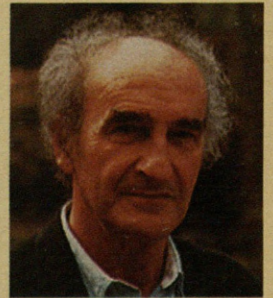
HILAREN 30ean hasiko da Gasteizko XXV. Antzerki Jaialdia. Aurtengoan Els Comediantes, Némora, Els Joglars, La Tentación eta Tricicle taldeak izango dira bertan. Edizio honek bereziki ikusle gaztea erakarri nahi du.

ESKOLAK MUSEOAN

HISTORIAURREA eta Etnografia museoan dago martxan Eskoriatzan uztailetik. Eskualdeko arkeologia eta etnografia jorratzeaz gain, haurrek historiaurreko leizeetako margoak eta aizkora txikiak egiten ikasteko eskolak eskaintzen dira.

elitista ari dira sortzen. Espainola inposatzen dute teutonizazioa aitzakia".

- Luzien Etchezaharretak Iparraldeko literaturari buruz hausnartu zuen "Euskonews & Media"-n: "Egungo Iparraldeko literatura oso lotua da Hegoaldeari. Gaur egun ez da erraten ahal Ipar Euskal Herriko literatura, baizik eta 'euskal literatura' bere orokortasunean".
- Idazle eta editoreek argitaratutako agiriak honela zioen Jaurilaritzak agindutako dirulaguntzen inguruan: "Laguntza hauek ez dute hartzen ez euskal literatura bere osotasunean ez euskal idazle guztion lanak, baizik eta 'EAEn jaio edo bertan helbideratuta dauden idazleena'".



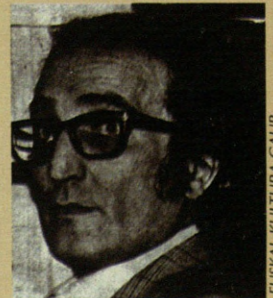
■ Eduardo Txillida.

IZENAK

Eduardo Txillida eskultorearen lana biltzen duen museo monografikoa joan den ostiralean aurkeztu zuten Donostiako Kursaallean. Hernaniko Zabalgara etxean kokatua dagoen Txillida Leku larunbatean inauguratu zen. Horretarako, Espainiako politika eta kultura arloko hainbat pertsonaia izan zen bertan.

Fernando Morillo Grande azpeitiarrak irabazi du III. Igartza literatur beka "Ilargiaren Mintzairak" izeneko lanagatik. Lan honetan gazteen kezak eta bizipenak jorratzen ditu. Gainera, Alberto Ladrón Arana irundarrak aipamen berezia jaso du "Kontalarien Elkarte" kontakizunarengatik.

Gabriel Aresti idazlearen biografia idatziko du Anjel Zelaietak Susa argitaletxearen eskutik. Urriaren erdialderako izango da kalean.



■ Gabriel Aresti.

Zientzia eta teknikarako euskara

Bizitzako esparru guztietan erabiltzen diren hizkuntzek hainbat aldaera dituzte, komunikazio-egoera guztietara egokitzeko. Zientziari eta teknikari buruz euskaraz hitz egiten edo idazten dugunean, Euskara Tekniko(-zientifiko)a deritzon aldaera erabiltzen dugu. Erabilera honek hainbat berezitasun ditu, baina zalantzarik gabe hiztegia da eztabaida gehien sortzen dituen. Hiru motatako hitzak behar ditugu hizpide dugun hizkuntzaren erabileran: batetik, hiztegi orokorreko hitzak; bestetik, hiztegi tekniko orokorra osatzen duten hitzak, eta azkenik, esparru bakoitzeko terminologia berezitua. Aipaturiko hiru esparru horietakoak dira hurrenez hurren "ur", "azalera" eta "fotolitotrofo" adibidez.

Hiztegi orokorraren ardura Euskaltzaindiarena da zalantzarik gabe baina, norena da hiztegi tekniko orokorraren eta berezi-tuaren ardura? Adituak dira esparru bakoitzeko kontzeptu-sareak menderatzen dituztenak eta beraz, haiek dira terminologia-sortzaile bakarrak. Bakoi-tzak bere eginkizuna duela dirudi eta beraz, batzuen eta besteen artean ez luke gatazkarik egon behar. Edonola, gauzak ez dira horren errazak. Zientzia eta teknikari buruz, adituek ez ezik, irakasleek, itzultzaileek, dibulgazio-aldikariekin, hiztegi entziklopedikoek eta komunikabide-ek ere hitz egiten edota idazten dute eta tartean hizkuntzaren kontrola egiten duten zuzentzaileak edota hizkuntz arduradunak ere badira. Hortaz, zientzia eta teknika gizarteratzen diren neurrian, hizkuntzaren erabilera orokorretik hurbilago gaudela uste dute batzuk, baina beste batzuen iritziz, termino bakoitza sortu duen jakintza-esparruko adituak dira etiketa hori aldatzeko eskubidea duten bakarrak.

OSO maiz kontzeptu bera izendatzeko hainbat termino erabiltzen dituzte adituek, eta beste batzuetan, hainbat hitz aurkitzen ditugu oinarritzko irakaskuntzan, telebistan edo egunkarietan eta unibertsitatean. Egoera honi "babelizazioa" deritzote batzuk, baina beste batzuk aldiz, egokitzen jotzen dute terminoen hainbat aldaera egotea, uste

baitute etorkizunean hiztunen erabilerak berak batzuk finkatzera eta beste batzuk baztertzea eramango gaituela. Edonola, eskubidea al du edozein erabiltzailek hainbat urtetan adituek erabili dituzten edota hiztegi terminologikoetan jasota dauden terminoen ordainak proposatzeko?

ERA askotako arrazoiak egon ohi dira terminoen aldaera berrien sorreraren atzean. Batzuetan, kontzeptu bat izendatzeko alde aurretik erabili diren terminoen ezagutza faltak eramaten gaitu aldaera berriak proposatzera. Beste zenbaitetan, ordura arte erabilitako aldaerei

ezegoki deritze norbaitek testuinguru jakin batean erabiltzeko. Baina beste askotan, baten batek termino bat txarto eraturiko aldaera proposatzen du, edo besterik gabe, terminoa mailegua bada, itxura euskaldunagoa bide duen aldaera proposatzen du beste batek. Gainera, gaur egun euskal literatura osoko datuak ditugularik, noizean behin norbait konturatzen da bazegoela literaturan alde aurretik erabilitako hitz bat kontzeptu jakin baterako balio lezakeena eta hitz hori berreskuratzea erabakitzen du, azken urteetan erabili den hitza baztertuz. Azkenik, zientziari zabalkundea eman nahi zaionean jende arruntak erraz uler ditzakeen hitzak erabili behar direla uste duenik ere badago.

Azken batean, mota desberdinak erabiltzaileek sortzen dituzte hizkuntzaren erabilera desberdinak eta bidezkoa dute hizkuntza aldatzea: hilak dauden hizkuntzak dira aldatzen ez diren

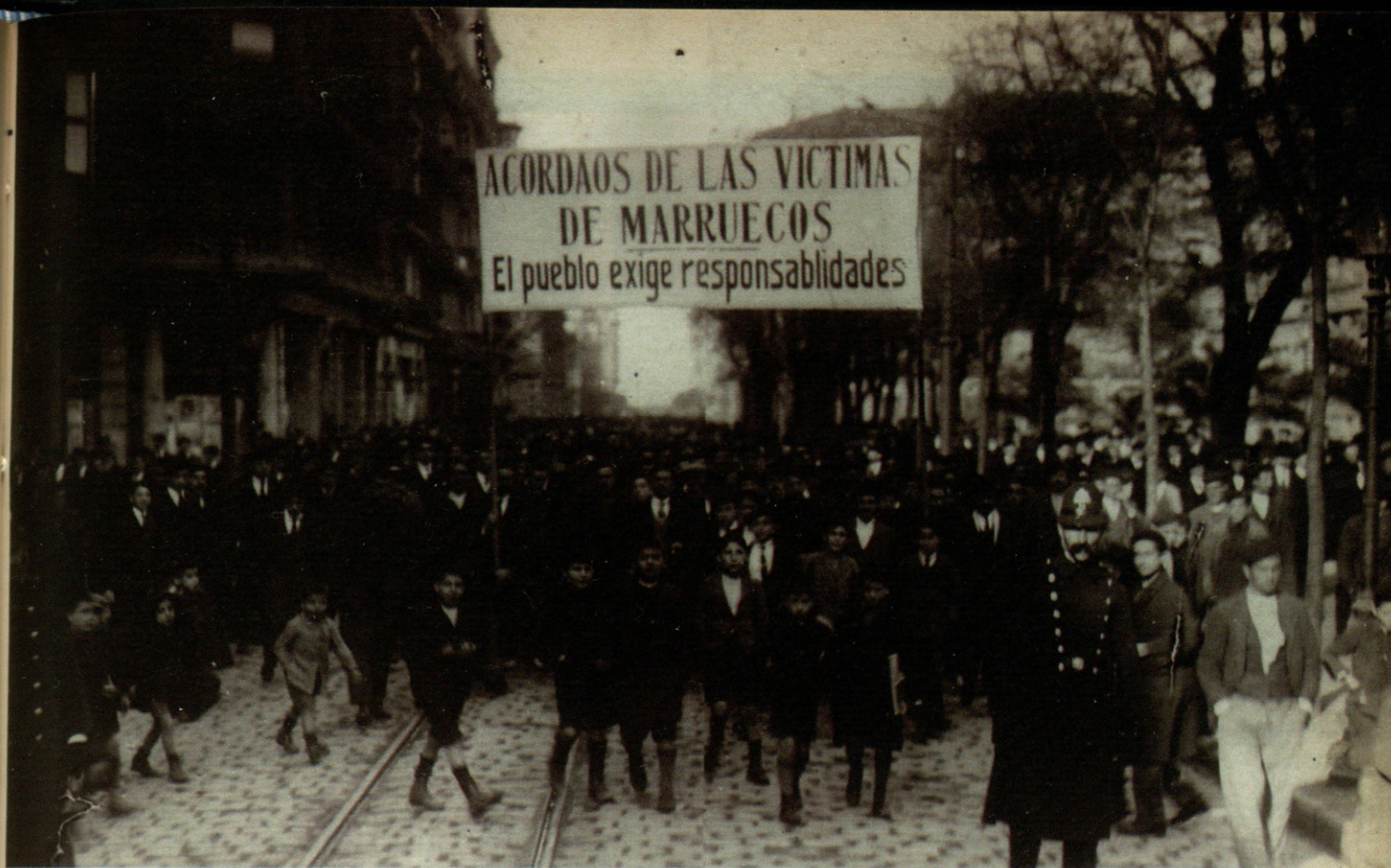
bakarrak. Hortik aurrera, utz diezaiokegu bere lana egiten hautespen naturalari, eta beharrezkoak ez diren aldaerak, berez desagertuko dira. Edonola, babelizazioak zehatzasuna eta ulerkuntza oztopatzen duela ikusiz gero, erabiltzaile guztien artean adostu beharko litzateke zein aldaera hobetsi. Ez zait bidezkoa iruditzen ordea, hiztegi orokorretik kanpo behintzat, edozein motatako erabiltzaileei guztien artean adostu gabeko aldaera bat inposatzea. Izan ere, hitzen kasuan ondo eraturik egotea, itxura jakin bat izatea edo antzinakoak izatea baino garrantzitsuagoa da esparru bakoitzean hitz horrek duen benetako erabilera ●



RUBEN PLAZA

Igone Zabala
EHUko irakaslea

"Erabiltzaileek sortzen dituzte hizkuntzaren erabilera desberdinak eta bidezkoa dute hizkuntza aldatzea: hilak dauden hizkuntzak dira aldatzen ez diren bakarrak. Hortik aurrera, utz diezaiokegu bere lana egiten hautespen naturalari (...)"



A R G A Z K I G I N T Z A

Azken mendeko fotokazetaritzak eman dituen emaitza esanguratsuez bete dituzte Donostiako Boulevard 1 erakustokiko hiru solairuak. Kutxa eta EHIGEn eskutik eta urriaren lehena bitarte, argazkiz argazki ehun urteko ibilbidea egiteko parada izango du bisitariak.

MENDEAREN BEGIA



■ Kursaal, 1999. Goiko argazkian manifestazioa Donostian, 1923.

Duela bi urte, 1900etik 1935era bitarteko argazkiak izan ziren. Iaz, berriz, 1936-1970 arteko irudien txanda izan zen. Orain aurreko bi erakusketetan bildutakoei azken 30 urteko argazkiak erantsi eta "Fotokazetaritzaren mende oso bat" bildu dute duela hilabete gutxi Kutxak Donostiako Boulevardean zabaldu zuen areto berrian. Egungo nahiz iraganeko kazetari grafikoen 466 lan dira ikusgai orotara.

Argazkiez gain, garai ezberdinetako argazki kamarak eta hainbat egunkari eta aldizkari paratu dituzte bisitariak kontsulta ditzan. "Illustration" aldizkari frantsesaren kasuan, Gerra Zibilak eztanda egin zueneko alea dago ikusgai; barruan, besteak beste, Irungo mugan jende andana korrika ihes egiten erakusten duen

argazki ikusgarria dago. Carrero Blancok zuzentzen zuen "Mundo" aldizkariko 1945.eko zenbakiarekin batera, "Arriba" eta "Vértice" falangisten ale bana jaso dute. Alemania nazitik etorritako "Signal" ere hor dago. Bertako argitalpenik ere ez da falta: "Ere", "Zeruko Argia", "Euskadi sioux", "Garaia", "Punto y Hora"...

Argazki gehienak Kutxaren Fototeka-ko fondoetatik atera dituzte Euskal Herriko Informatzaile Grafikoen Elkarteko (EHIGE) kideek. Gehienak diogu, hiru-garren eta azken ataleko argazki batzuk EHIGeko kideek beraiek egindakoak direlako.

ERREPUBLIKA, ATALETZ ATAL.

Goiko aretora jo eta bisitariak mende hasieratik Gerra Zibilera bitarteko irudiak izango ditu ikusgai. Gaika daude



■ Txirrindulariak Donostian; 70 urte baino gehiagoko aldea dago argazki batetik bestera.

ordenaturik eta kirol irudi bitxiak paratu dituzte sarrera gisa: auto lasterketak Lasarteko zirkuitoan, txirrindulari probak Donostiako Boulevardean. Politika atalak garbi uzten du Errepublikako protagonistek Euskal Herrira egindako bisitaldietan bertako argazkilariak adi egoten zirela. Eta ez soilik politikariak hurbiltzen zirenean, pertsonaia famatu mordoia izan baitzen urte horietan Kontxa-ko pasealekuan edo Iruñeko zezen plazan erretratatu. Uholde, istripu eta bestelakoek ere ez zieten gerra aurreko argazkilarien kama-rein ihes egin.

GERRA ETA ONDORENAK. Erakusketaren bigarren zatiari Eusko Jaurizaritzaren eta Agirre lehendakariaren irudiek ematen diete hasiera. Bitxikeria gisa, lehenengo Ertzaintzako kide "moto-

rizatuen" irudi bat ere badago. Baina berehala dator gerra: Ormaiztegiko zubi suntsitua, Durangoko eliza atari bonbardatua eta, nola ez, Gernika.

Diktadura garaietan militarrek, elizgizonak, prozesioak... sarritan ageri dira argazkietan, protagonistek maiz eskua ondo gora dutela, badaezpada.

■ Reala eta Athletic-eko jokalariek zelaira ikurriñarekin atera zireneko argazkia ere erakusketan da

Bisitariak Himmler Gestapoko burua ikus dezake Irungo geltokian edo Manuel Fraga gaztea Donostiako gazteluan.

TRANTSIZIOTIK HONA. 70eko hamarkadako argazkietan Felipe Gonzalez, Txiki Benegas, Mario Onaindia...

gazte ageri dira. Mayor Orejari ez zaio oraindik bizarra urdindu eta Odon Elorzak ilea du buruan.

Euskal kulturaren pizkundearen isla modura, Gaur taldeko kideen argazkiak ipini dituzte. Reala eta Athletic-eko jokalariek zelaira ikurriñarekin atera zireneko argazki ezaguna ere bertan da, Kursaal zaharra bota zutenekoa bezalaxe. Usurbilgo Sagar-do Eguna, Ordiziako Feria, Donostiako Euskal Jaiak... ospakizunen argazkirik ez da falta, ezta bertsolaritzaren ingurukorik ere (Amuriazak, oraindik bizarrik gabe, lehen txapela irabazi zutenekoa, kasu).

Politikaren esparruan, Txomin Iturbe atxilotu zutenekoa, Juan Carlos erregearen edota Aita Santuaren bisitaldia, Leizarango autobiarren inaugurazioa, Lizarrako akordioa, Ardanza eta Ibarretxe lehendakariak... horien guztien irudiak



■ "Orainaren begirada" Ordizian da egunotan



■ Zilipurdi. Joxe Lacalle

Euskal Herriko Informatzaile Grafiko-en Elkarteak beste argazki erakusketa bat du egunotan abian. Hilaren 28a bitartean Ordizian Barrena Kultur Etxean dago ikusgai "Orainaren begirada" titulupean. Duela hilabete batzuk eman zitzaion hasiera erakusketa ibiltari honi eta hemendik aurrera ere Euskal Herriko beste hainbat tokietan izango da ikusgai.



■ Oteiza 1997. Juantxo Egaña

Orotara 40 egileren lanak bildu ditu EHIGEk erakusketan. Izen gehienak Euskal egunkari eta aldizkarietako argazkien alboan agertzen diren berberak dira: Edurne Koch, Ander Gillenea, Joxe Lacalle, Conny Beyreuther, Karlos Korbella... Euren eguneroko lanean jasotako irudiak dira egunotan Barrena Kultur Etxeko hormetan zintzilik daudenak eta, horregatik,



■ Iran-Irak 1984. Jackes Pavlovsky.

gaiak anitzak dira: kirola, kultura, gerra, festa...

Gainera, EHIGEk gonbidapen berezia luzatu zien Juan Luis Goenaga margolariari eta Ricardo Ugarte eskultoreari. Horrela, bien argazkiak ere ikusgai dira.

Badira 40 egile horien artean, dagoneko lanean jarduten ez dutenak. Hilik daude batzuk, beste batzuk kamera albo-



■ Iruñea 1997. Jagoba Manterola

ratu dute urte luzetan horretan jardun ondoren. Juantxo Egaña EHIGeko kidearen esanetan, "gaur egungo argazkilariek horien eragina jaso dugu eta horregatik nahi izan dugu haien lanak ere bertan egotea". Besteak beste, Pascual Marin-en "ofizialtasuna", Arturo Delgadoren haustura edota Sigfrido Kochen eredu estetikoak euren isla dute erakusketan ●



■ Sevilla 99. Ander Gillenea

daude ikusgai.

Everesteko hainbat euskal espedizio, Moneoren kuboak, Orfeoiairen mendeurrena, Irun eta Hondarribiako

alardeak, Donostiako Zinemaldia, Indurain eta Olano Donostiako Alderdi Ederren... Amaitu da mendearen errepaso eta Santa Agedako ospitale psikiatriko-

ko bi irudi ageri dira erremate gisa. Azken ehun urteko eromena islatzeko asmoz, agian ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA



kuntza-saioa areago eraman nahi duela Chile-ko herriak eta bestetik, sozialista joerak herriaren zati handi baten begi ona aurkitu duala inperialismoaren indarkeria puskatxo bat arintzeko".

DIRUDI PANPINA...

Dena dela, Z. ARGIAk nazioarteko gaiei antzeman daitekeen garrantzia ematen bazien ere, etxekoei gehiago, bistan da. Eta horrela, irailaren 20ko zenbaki horretan plazaratzen zuen azalean, etxeko hiru gai azpimarratzen zituen: Bate-tik, "Batasuna behar. Mitxelenaren hitzaldiak". Horren goialdean, berriaz, "Euskalerriko amona bat", non Gorritiko amona Pantxika azaltzen zen, "Aida" kizenpetzen zuen argazki handi bezain politean. Argazki hori halako leku pribilegiatuan argitaratzearen arrazoa? Bada, argazkia beraren edertasuna izan zitekeelakoan nago, haren azpian agertzen zen argibidea generikoezia iruditzen baitzait... "Ona emen Gorritiko amona Pantxika. Nafarroan, Euskalerri guzian beza-

la, amona asko dago, nahiz eta panpiñak irudi. Erria jasotzeko benetako indarra eman dezaigutenak. Zenbat etxekoandre jator, euskaldun, kementsu! Euren seme-alaba ta illobei euskeraz egiten, zuzentasunean jokatzen erakusten dietenak".

Halako poesia ukitu samurra ezin, bada, berrien gordinkeriarekin nahastu eta, behin puntu horretara ailegatu eta gero, honoko hauxe adierazten zitzaion irakurleari: "Gorritiko erriaren berri 11.gn. orrialdean ikus. Bitartean, euskal amona guziei Jean Barbier-ek egin eta Mikel Laboak zabaldu duan 'Amonatxo' abestiaren hitzak eskeintzen dizkiegu". Eta halaxe eskaini ere!

Amona Pantxikaren alboan, ordean, hirugarren gaia



■ S. Allende sozialista aukeratu zuten lehendakari Txilen. Z. ARGIAk bozken ondorengo beldur giroa nabarmendu zuen.

1970 - IRAILAK, 20

naizio-arteko-ut

Chile-ko auteskundeen ondoren

BILDURRA

Ipamerika da Egoamerikaren kate. Aharz arrosa bada ere Egoamerikako burruka nagusia ez dela Herri bakoitzaren muga barnean bakarrik, baizik eta batez ere poderioz uela nagusia duen Ipamerikaren dardamena dela, ohar behar genduko.

Ipamerikarrak bere egokideen bi diru Herrien belduraz ageritara ezleakoa du. Bai bait daiteke bere ekonomia ta politika-ndarra zehabiatu Herri hoiari monepotasunari finkatuz dagoen, Chile-ko politika-giroak ere burruka nagusi horren txiparritatetik ihes egiteko ez duela. Frei lehendakariaren berriatze bidez, finkatzeo eragoripide bat sartu du; Ipamerikarren indarra. S. Allende ere ipar aldeko ekonomiararen naguskeria dakarzin mugen jabe izango da noski.

AUTESKUNDEEN IRIBAZALEAREN ELBURUAK

Ipamerikak bere interesen alde erne ta gizondu erazi duan antikomunismoaren gorpuzta Chilean sendoki irauan arren, bertako herriarrek ez dute aztertu egin bere burua, sozialistatze josten duan gizonaren alde autarki gehienak emanaz.

S. Allende-k %30 autarki bereganatu ditu herrioi-alkartearen laguntzarekin (sozialistak, komunistak, radikalak eta zenbait kristau-demokratik). Bere ondoren Alessandri-k, konserbadoroen ordeko %30 autarki finkatu ditu eta S. Allenderekin batera Kongresu-aren aurrean aurkeztu du Errepublikako lehendakari batiatik nor aukeratu izango dan jakiteko.

Kristau-demokratik dioten bezia jakutzen ba dutte, S. Allende jaunak herriaren aurrean aurkitu duen begi ona Kongresuaren aurrean ere beste inbestek lortzeko ez du arazopide handirik izango. Hala gerta ba'tedi, F. Castro-ren adiskide bezala agertzen dan Ameriketako lehen lehendakaria genduko.

Sozialismoaren bideetan herria jartzea nahiko dute S. Allende-k, orain dion baldeok eta jendeek. Diru-erretzeko eta lanleki asko zehabiatzen eskueetatik lenitzea pauso handi izango da eta hori agindurik



dauka S. Allende jaunak. Baina jakin ere ba dakite sozialismoa ta Ipamerikakiko askatasuna ez dirala agindu baten bidez lortzeko gauzak. Burruka ikaragarria da hori eta %30 autarkiaren urritegi josterik ez dago. Ipamerikarrak ere, nahiz eta egoera hori beren gogoko ez izan, orainoz ez dira hain kezkatu agertu.

Dana dela Ipameri burruka askatasuna bihurtu ez izan arren, Cu-berekin eta beste zenbait Herrikin adiskidetasun berri baterako lehen pausok emate oso garrantzi handikoa da geroari begiratuaz. Hemen egin ditoke kalak eta Nixon-ek kontuan hartuko duela ez dago zalantzan jartzerik.

ASMO HOIEN MUGAK

Auteskundeon ondorenak jakin ordako, Santiago eta hiri nagusietako baster dotorretatik etortziko zenbat esumo gorpuz hartzen hasiak dira. S. Allenderen aukera Txekoslovakian rusoei egindako aseraren mailan jartzen ari dira. Diru-erretetatik kapitalak ihes dijoztefede edo lanlekiatko atsek itseko zorian daudela eta baita komunismoaren beldurak eraginda, zenbaitzuek egazkialik hartu ditzuztela ere.

Dana da ona, kezka nun-nahi ezartzeko eta bildur-giroa nagusi jartzeko. Militarrek, beste errailedekoekin estatu-azale ez izan arren, agertzeko prent egin ditzeko eta ekonomiararen indarrak erabiltzen ditzuten sendi nagusiak ez dira kukilduta galditzekoak.

G. Alessandri ez dago bilik eta arriku handiko ageria egin berria da. Kristau-demokratik erabaki bati

aurrean bera lezindatzen ba'dute. B. raz, kristau-demokratik S. Allenderen etorkizuna ilundu dezaket Chile-ko P. C. berak, mendebalde P. C. nagusienetako izanik, be baitan da burruka biziaren ari kusk neurtzea.

Chile-ko auteskundeon ondori bide egokiak oso mugatuak daud la ikusten baldin bada ere —e hontan arrazala dute Chile-ko a zialistek, nahiz eta gobernuari iriti ez dirala herriaren aurkako indarr jabetzeko gai izango diotenak—, guz nabarmen izan dira. Bateti Frei-ren eta kristau-demokratik dakuntza-saioa areago eraman n hi duela Txile-ko herriak eta bestetik, sozialista joerak herriaren z handi baten begi ona aurkitu du inperialismoaren indarkeria pusko bat arintzeko.

D. IZA

Bodegón

Alejandro

Alejandro-ren Bodegón dago Donostiako txoko baten, betin emagutzen dutenak zintze dakite aruntz josten.

Nai dan aukera be-dezu bati jaten beazla edetan, oberik ezin ari ditela marka ta endo ematen.

Fernán Salbador, 4

ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA
Nafarroko-Kantauriko ta Aragoko Kaputindak argitaratue (Mayo, 50.12 - Barlede Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 20000

ARIPUE SARIA:

Berruan ... 215 paseta
Korroa betasunetako errietan. 265 paseta
Azerrietako lesta errietan ... 265 paseta
Alder Aurrez geldutu.
Salmentan (Aila

Irakurleek diotena

Z.I, 1970-IX-20

Yaso dut Zeruko Argia'ren Iraila'ko 6'ngo alea ta benetan arrituta ta mindurik utzi nau zuen "Euskaltzaindiaren Oharra" idazlanak. Aspaldiko irakurle nauzute ta beti ederretsi izan dut zuen aldizkariaren neurritasuna ta

oreka. Beti izanak dira, azkenengo urteotan batez ere, h aldeko eta h aurkako idazleak, zuek alderdi artu gabe.

Orain baiñan, ba-dirudi Lekuo-na Yauna ostikatuta izan ezkeru, zuek h'ko alderdia artu duzutela

agirian (...) Ken neure izena zuen arpidedunen artean, eta aurrerantzean ez neri biali Zeruko Argia'ren alerik. Tamal zait erabaki au artzen, baiñan olan yokatu bear dudala uste dut. Euskeraren onerako, zerbitzari nauzuten ●

■ Gauzak garbi eta jokabideak garbiago

G. Garmendia Esnaola, 1970-IX-20

Begirunea elkarrentzat. Gure artean ez daukaguna, Gehienok ixilka eta ezkutuka gabiltza; baiña besteak agerian eta ozenki eta gogor salatu. Ez dago eskubiderik! Honen gogoko ez danean berehala deitura bat erantsi, zuzen baldin badator eta ez badator, baldin badagokio eta ez badagokio. Hari atsegin etzaionean, berriz, beste era batekoak. Izen bat, deitura bat, txartel bat ezarri eta... bazterre-ra hori! Eta berriz esango dut: ez dago eskubiderik! Zuri atsegin etzaizunean, "atzerakoi" dala... "apaiz arteko edo eliz kutsukoa" dala... "batasunaren kontrakoa" dala... "eusko-alderdiaren eragine-ra" dabilela... eta muzin egin. Jokabide garbia al da? Ez eta ez! Eta bitartean, norbera zer danik azaldu gabe gelditu. Txantxo jantziak eta begitarte edo aurpegietako estalgarriak botatzeko garaia dugu. Bakoi-tzak bere aurpegia agertzeko ordua, alegia. Mitxelena'k argi eta garbi azaldu zituan hizkuntzaren, kultura-ren eta herriaren arteko loturak eta horiekiko begirune beharrak. Gaurko Marx'darrek ez dut pentsaera hori dutenik uste; eta gure arteko "marsista" ustekoek gutxiago.

(...) Besteak beste, Marx'darren jokabide bat ari da nagusitzen gure artean: goikoak, aurrekoak eta alda-menekoak, izen txarrez beztutzea, batetik. Eta mitu berriak sortzea bestetik: "marsismoa"... "langille-herria"... "batasuna"... "gazteak"... e.a. Azkenik, berriz, euskaldunak sakabanatu, batzuk besteen aurka jarri-erazi: "mitu-giro" hontan sar-tzen ez dana, halako edo honelako da... "batasunaren kontrakoa"... "gazteen aurkakoa"... "zaharra"... "burgesa"... e.a. dala esanaz. Danak txartu erazi nahi honela, gero batzuk besteen aurka borrokatu gaitezen, elkarrengandik eten eta urrundu gai-tezen. Gabiltzan danok egiaz eta joka dezagun garbi. Egiak eta joka-bide garbiak dute azken-hitza. ●

EUSKAL HIT PARADI

Abuztuaren Lehen amabosteko Euskal Hit Parade-n abesti garaileak: «NI EZ NAIZ NI», Fernando Unsainek kantatua. Bere Egileak: A. Zubikaray eta Biktore Ureña dira, Pepe Nietok konponduta.

Lehen hamar irabazleak hauek dira bere ordenan: «NI EZ NAIZ NI», Fernando Unsainena, «AURRESKU VIZCAINO», Bilboko Txistulari Bandarena; «IKUSI MENDIZALEAK», Argoitia anaiarrebak; «AITOREN HIZKUNTZA ZAHARRA», Urretxindorrek taldearena; «MARCHA DE SAN IGNACIO», Donostiako Orfeoiarena; «JABETASUNA», Benito Lertxundirena; «ALAITASUNA», Eztitxurena; «ASARRE NABIL», Fernando Unsainena; «GALDUA NAIZ», Unai bikotearena; eta «MAITE ZAITUT NESKA», Andonirena.

Fernando Unsainek abesti indarra garbi azaldu digu; Lehen mailakoa irabazi, eta zortzigarreen ere bai, beste batekin.

BERRIAK:

Algortako «BIOTZ-ALAI» Koralek, Torreveja-ko «Habaneras Leiketan» lehen saria irabazi du.

Eztitxu ere goi-mailan geratu da Seturrarango «Venecia» Dantza leku berria zabaltu zuan egunean.

Zorion Egileor, Joan dan astean Barcelonara joan zen bere lehen diska iratzera.

Argoitia Anai-arrebek datozen eguberriarako diska berri bat egin-gu dute. Baditoke ere L. P. bat egi-tea beren kanturik berezienekin.

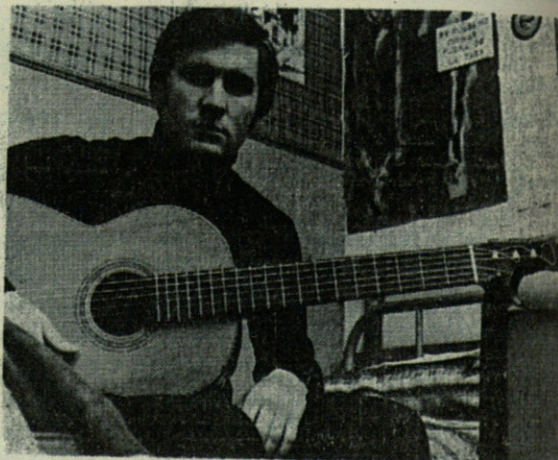
Oñarririk Orkestra desaginduta da, nahiz eta beste batzuekin berriz osatu ta jarraitu. ENARAK ere ausi dute berena. Beste Orkestra berriak sortuko al zaizkigu? Ala espero be-harko dugu, besteak...

Urretxindorrek ere laster argita-ralduta nite beren L. P. Zoritzar-rez, luzatzen ari dira.

TXAIRO bikotea ere Gipuzkoa ba-renean beren izena ondo zabaltzen ari da.

■ F. Unsain gailendu zen Euskal Hit Paraden.

zetorren: hau da, "Loiolako kursilloaren berri" ematen zuena. Ikastoletan jardun ahal izateko mais-trak prestatzeko edo, egina izango zuten, beharbada, hango gorabeherak kontatzen zituen Jose Lasak, lekuaren eta giroaren aparta gorapatzeaz batera, eta laguntzai-le izandako mila jenderi mila bider eske-rrak eman ondoren, hauxe zehazten bai-tzuen: "Leku eta denbora berean, bi kurtsillo edo ikastaro izan ziren. 1. gra-dukua bat edo asierakoa, parbulista berriak prestatzeko. 2. gradukoa bestea, au da, igaz egin zen kurtsilloaren jarrai-pena". Pozik ageri zen idazlea lortutako emaitzekin ere: "Badator, bai, erreka las-ter eta garbi baten gisa, Loiolako mendi artetik aberastasun bikaina Euskal Herri-ko Parbularioetara!"



Gernikako Jaialdian Argoitia Anai-arrebek parte artu zuten, eta Larra-bezuan, Hauk berak, Moi Egaña, Yagone eta Joseba, Romo bikote be-baziaz.

Portugaleten berriz «EZ DON AMAIRU», Areiltza zumardian, jen-de asko eta gorenengo txaloak ire-baziaz.

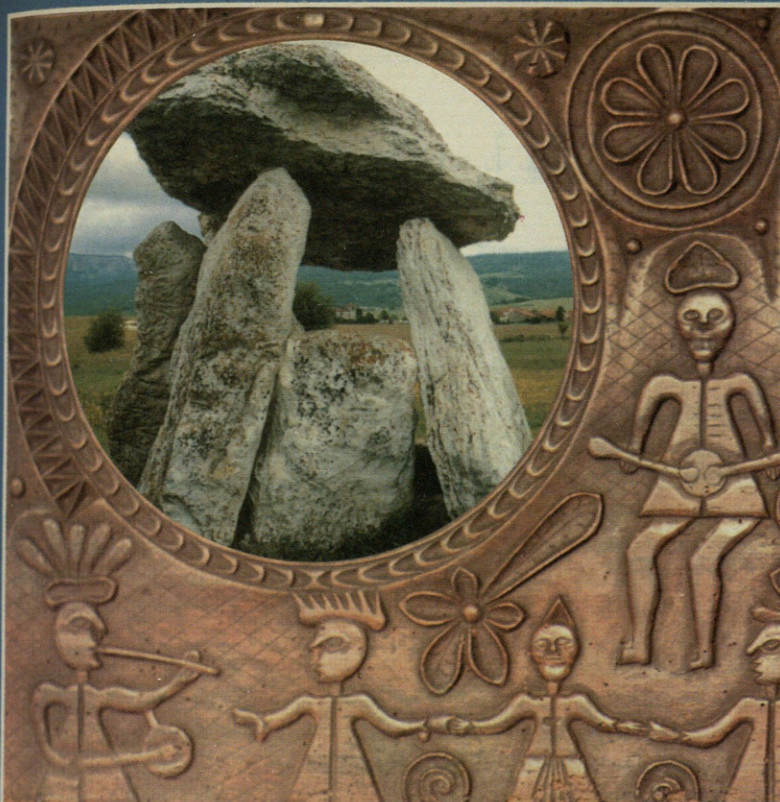
■ Euskal Hit Parade

J. M. A., 1970-IX-20

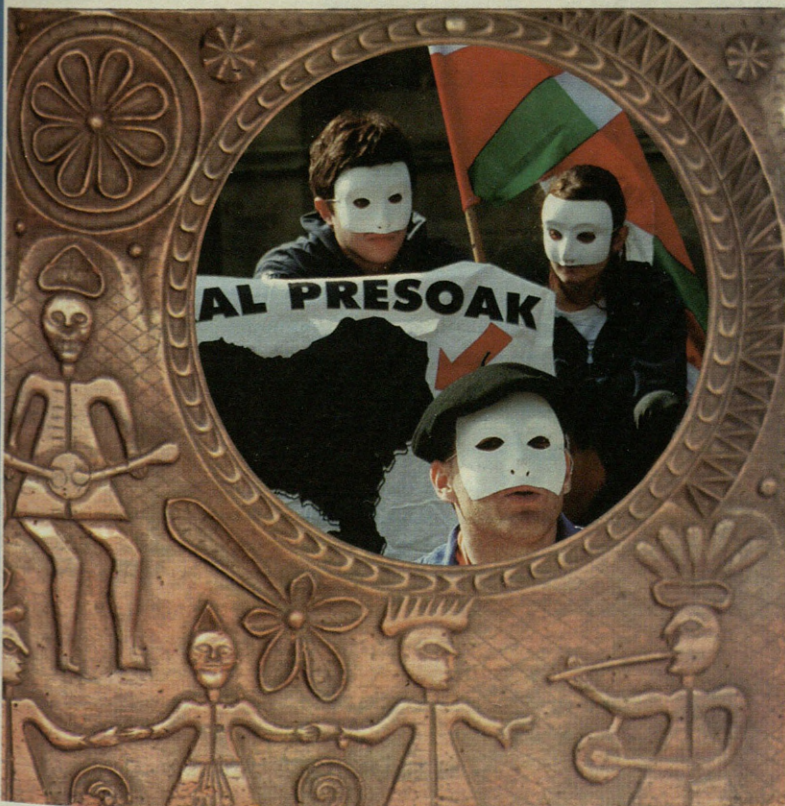
Abuztuaren lehen hamabosteko Euskal Hit Parade-n abesti garailea "Ni ez naiz ni", Fernando Unsainek kantatua. Bere egileak: A. Zubikaray eta Biktore Ureña dira, Pepe Nietok konponduta. Lehen hamar irabazleak hauek dira bere ordenan: "Ni ez naiz ni", Fernando Unsainena; "Aurresku vizcaino", Bilboko Txistulari Bandarena; "Ikusi mendizaleak", Argoitia anaiarrebak; "Aitor-en hizkuntza zaharra", Urretxindorrek taldearena; "Marcha de San Ignacio", Donostiako Orfeoiarena; "Jabetasuna", Benito Lertxundirena; "Alaitasuna", Eztitxurena; "Asarre nabil", Fernando Unsainena; "Galdua naiz", Unai bikotearena; eta "Maite zaitut neska", Andonirena. (...) ●

Baina paradisuan ere sugea agertu omen zen, eta Loiolako horretan antzeko zerbait: "38-ren bat andereñoik edo etzu-ten nai izan matrikula ordaindu, arrazoia aurrez jarririk, alegia, organizazioak eman bear ziela andereño guztiei kontu zenbait diru bildu zen matrikula iturritik eta zertara zijoan diru ura" eta, noski, "erantzuleen aldetik onelako 'presiorik' etzan ontzat eman inñolaz ere. Andereño aipatuek kursilloa egin zuten, matrikula-rik ordaindu gabe, noski. Baiña bere buruen kalteteko ordea. Areago, beste andereñoen kontura egin zuten ikastaroa egin ere" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE



**EUROPAKO HERRI ZAHARRENARENTZAT,
MUNDUKO NAZIOEN ARTEAN, BEREZKO
LEKUA ALDARRIKATZEN DUGU !!!**



**BASANDERE
ARGITALETXEA**



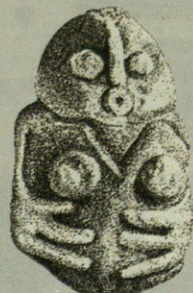
Kultura eta herri
mugimendutik sortutako
proiektu nazionalaren alde...



BASANDERE proiektua jaio da.

Arkeologia, hizkuntzalaritza,
populazioen genetika edo
mitologiatik abiatuta, gure
lurraldearen antolakuntza,
teknologia berrien eragina,
globalizazio ekonomikoa,
kontsumismoa edota
ekofeminismoa . . . gai hauek guztiak
eta beste hainbat gure lan-taldeek
ikertu eta zuretzat, era erraz eta
atseginean, dibulgatuko dituzte.

BASANDERE ARGITALETXEA



Birmingham 1 - Pral. eskubia
20002 Donostia
Tel. / faxa : 943 453852
Posta elektronikoa:
basandere@euskalnet.net

* Lau liburu argitaratuko dira urtean zehar.

* Liburu bakoitzeko argitalpen bakarra egingo da eta banaketa egiterakoan harpidedunak lehenak izango dira.

* Harpidetza egiteko aukera ez galdu, beraz, %20ko deskontuarekin.

* Gainera, harpidetza eginez gero, lehenengo titulua (Alizia Stürtze egilearena, hain zuzen) prezio erdian jasoko duzu.

* Ez galdu aukera hau eta gurekin harremanetan jarri.

A S T E K O L I B U R U A

ARTALDEKOA EZ DEN ARDIA



ARROTZA
Albert Camus
 HIRIA
 141 orrialde
 1.650 pezeta
 66 libera

Xabier Galarretak euskara-tu du Hiria argitaletxeak berriki kaleratu duen Albert Camus-en "Arrotza" nobela. Haatik, lehen ere euskaratua izan zen, 1970ean Herri-Gogoak eta 1987an Kriseiluk argitaratu eman baitzuten Jose Maria Agirre Eskisabelen itzulpena. Dena dela, Camus-en jatorrizko idazlana 1942an argitaratu zen, bigarren mundu gerraren triskantzak gori-gorian zeudenean. Bestalde, garai hartan Aljeriak Estatu frantziarrekoko kolonia izaten jarraitzen zuen, eta Albert Camus Aljerian bizi ziren frantziarretako bat zen...

Bere nobela honetako protagonista bezala. Ama galtzea egokitu zaion gizaseme arrunta dugu. Edo ez hain arrunta, besteen aburuz. Eta hor ditu itaunka: maite al zezakeen ama, zaharren egokitza batean sartu eta haren adinik ere ez zekien semeak? Axola gutxi, gazteari. Bera, berera. Parisen baino gusturago bizi da Aljerian... bertako magrebiarrak arrotz zaizkion arren. Haienztat bera arrotz den bezainbat, gutxienez. Eta zer? dio bere artean. Baina bere izaera horrekin ez du aterako atarramendu onik.

▼ Egileari Galdezka

"Arrotz sentitzea ez da soilik euskaldunon patua"



Xabier Galarreta

■ Zein da nobela hau hainbat aldiz euskaraz argitaratu izanaren arrazoia?

"Arrotza" k betidanik erakarri gaitu euskaldunok, gure herrian askotan arrotzak sentitu izan garela gogora dakarkigulako edo. Hala ere, Camus ez zen euskalduna. Beraz, garbi dago arrotz sentimendua ez dela soil-soilik euskaldunon patuaren zatia.

■ Ezagutzen al duzu sentimendu hori zehazteko erarik?

Behar bada, arrotz sentitzeko bi modu daude. Alde batetik, sentimendu fisikoa dago, eta bestetik, sentimendu animiko, izpiritual edo psikikoa.

Aberriak eragindakoa izango litzateke lehena, eta gainerako faktoreek eragindakoa, sentimendu animikoa. Camus-en kasuan, esango nuke bi sentimendu horiek bat egin zutela. Garai hartan, Aljeria Frantziako kolonia zen. Eta bertan bizi eta jaiotzen ziren frantsesei Europatik eta Parisetik hain urrun bizi izateak zer-nolako arrotz sentimenduak eragingo zizkien igartzea ez dut uste bate-re zaila denik. Eta beste aldetik, hau da, jatorrizko aljeriarren aldetik, "pied noir" eta horrelako hitz esanguratsuak zituzten Aljeriako frantsesei deitzeko...

■ Horren isla al da, zuretzat, "Arrotza" nobela?

Beno, ezin dezakegu ahaztu bigarren mundu gerra anker haren eragina, hala nola, Sartreren ideia/jarrera eta existentzialismoa zirela-eta, gizabanakoak halako absurdu, halako arrotz sentimendu bati erreparatu ziola... Eta nire ustez, hain zuzen, hortxe dauzkagu nobelaren hiru klabe nagusiak: kolonialismoan, II. Mundu Gerran eta pentsamenduan.

LIBURUAK

CON EL VIENTO EN CONTRA

Patxi Iturregi

HIRU, 2000

191 orrialde

1.350 pezeta

54 libera



ITSASO HANDIARI BEGIRA

Haize kontra" du jatorrizko izenburua Patxi Iturregiren ipuin bilduma honek, itsasoa atze-oihal gisa duten bederatzi narrazio labur eskaintzen digun "Con el viento en contra" k, esan nahi da. Idoia Santamariak eta egileak berak gazteleratu dute. Urte asko pasa zituen Patxi Iturregik itsas zabalean lan eginez, nabigatzeaz aspertu, pilotu izateari utzi eta idazten hasi zen arte. Baina, orduan, bere itsaso propioa aurkitu nahi izan zuen, eta bidaia berri bat egiteari ekin zion. Oraingoan ere, oroitzapenak eta bete ez diren desirak bezalako uhin beldurgarriak topatu zituen, eta gertaera bitxi edo arriskutsuekiko malenkoniaren esku sentitu zen. Hala ere, azkenean, gizon-emakumeen bihotzez eta gogoz beteriko itsaso amestuekin aurkitu zen. Eta horren guztiaren isla da "Haize kontra".

LA ESTELA DE LOS AHOAGADOS

Edorta Jimenez

HIRU, 2000

167 orrialde

1.350 pezeta

54 libera



HISTORIA ETA KONDAIRAREN ARTEAN

Edorta Jimenezek "Urdaibaiko ipuin eta kondairak" liburuan bildu zituen Echainbat ipuinez eta bestez osaturik dago orain Hiruk aurkezten duen "La estela de los ahogados". Bego Montoriok gazteleratu ditu bertan agertzen diren hamalau kontakizunak. Egitura eta mamiz oso ezberdinak dira guztiak, Jimenezen lanean maizen aurkitu ahal diren gai eta kezken adierazgarri. Itsasoa dute elkarren arteko lotura funtsezkoena, baina zenbaitetan leienda ukitua nabaritzen den bitartean -galtzadarrien azpian hondartza zegoela aldarrikatzen zuen iturginari gertatutakoa kontatzen duena, kasu-, beste batzuek oinarri historikoa dute, 36ko gerraren azken urteetan eta gerra ondorengo garaietan kokaturik daudenak: "Epopeiak", "Nemrod" edo "Nabarra bouaren azken orduak" bezalakoez ari gara.

MEDIATIKA

Jose Ignacio

Aranes

Usandizagak

zuzendua

EUSKO

IKASKUNTZA

278 orrialde

2.300 pezeta

94 libera



KOMUNIKAZIOA IKERGAI

Komunikazioa du ikergaitzat Eusko Ikaskuntzak argitaratzen duen "Mediatika" aldizkariaren azken aleak. Bertan, besteak beste, Mercedes del Hoyok hastapeneko euskal kazetak aztertzen ditu, Joxemari Muxikak gaztelaniaz idatzitako prentsaren zabalkundea Euskal Herrian, Edorta Aranek informazioaren homogeneizazioa telebistan, M. José Cantalapiedrak iturriak kazetaritzan, Ingo Niebele multimedia teknologia kazetari eta historiagileentzako tresna gisa, Manuel Hierrok komunikazioaren eta identitatearen bilaketa, eta Carmelo Landa Montenegrok komunikazioaren gaineko doktoradutza tesiak. Bigarren blokean, komunikazio-esperientzia berriak daude atzergai. Eta bestenez aurki daitezkeen sailen artean, ezin aipatu gabe utzi "Cara a cara" deritzana.

...ARGIA JOAN EGIN ZEN ETA
JOATEZ BAT, GARRASI IKARAGARRI BAT
ENTZUN ZEN GAZTELU OSOAN; ESKAILERETAKO
MAILAK KRAK EGITEN HASI ZIREN ETA TXIMISTA BATEK ESKAILERAK
POLIKI-POLIKI JAISTEN ARI ZENAREN AURPEGI BELDURGARRIA ARGITU ZUEN,
MAIORDOMOA ZEN. ARGIA ETORRI ZEN BERRIRO ETA ODOLEZ BETETA ZEGOELA IKUSI NUEN.
LABANA BATEN AHOAK DISTIRA EGIN ZUEN BERE ESKUETAN ETA ERREAKZIONATU ORDUKO HAREN GORPUA GAINERA ETORRI ZITZAIKIDAN

Distantzia guztietara irakurtzeko zailtasunak badituzu, hurbil zaitez Multipticasera.

lente
PROGRESIBORIK
onanak
VARILUX®

gozo ezazu
egokitzapen
BERMATUAK

3 hilabetean
ordaindu
ERREKARGURIK GABE

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

www.multipticas.com

Bezeroaren arretarako telefonoa: 900 34 35 36

LIBURUAK

INSANIA

Hélia Correia
HIRU, 2000
213 orrialde
1.400 pezeta
56 libera



MILURTEKOA AMAITU ZENEKOA

Hélia Correia Lisboan jaioetako idazle portugaldarra dugu. Hala ere, Mafraderitzan nekazal herrian hazi zen, eta oso ondo ezagutzen ditu nekazal giroko osagai nabarmenenak. "Insania" ere, alegia Paula Sentandreu Roget eta Carlos Penela Martinen artean gazteleratu duten nobela hau, nekazal giroan kokaturik dago, izuaren izuz eta telebistak eskaintzen dizkion irudiei erantsita balego bezala, milurtekoaren amaiera itxaroten ari den herriska batean. Arrazoa? Une horretarako izurrite beldurgarrienak espero dituztela hangoek eta, horren ondorioz, badaramatzate hamar urte bakoitza bere aldetik, herritarren arteko elkartasuna zer den jakin gabe. Baina halako batean bikote zahar batek haur txiki ezezagun bat aurkitzen du lizar baten azpian, eta geroztik asko aldatuko dira gauzak.

GURE HERRIAREN HISTORIA GARAIKIDEA

Aproximación a la historia contemporánea de Euskal Herria" da Laberinto Argitaletxeak oraintxu argitaratutako lan honen izen zehatza. Pedro Oña Gómez eta Pablo García de Vicuña Peñafiel-en artean burutua izan da, eta egileek berek adierazten dutenez, ez da ikerketa lan bat, historiagileek argitaratutakoaren sintesia baizik. Dena den, Euskal Herrian Foru Erregimena ezarri zen unetik hasi, eta ia-ia 2000. urteraino iristen da gure herriaren historiari egindako errepaso hau. Atal garrantzitsuenen mamari dagokionez, hauek aipa genitzazke: XIX. mende hasiera eta Foruak, industrializazioa, langile mugimenduen sorrera eta sendotzea, euskal nazionalismoaren hedapena, Gerra Zibila eta Francoren diktadura gure herrian eta egoera demokratikotik batera iristeko egin diren ahaleginak.

HISTORIA CONTEMPORANEA DE EUSKAL HERRIA
Pedro Oña, Pablo García de Vicuña
LABERINTO
214 orrialde
1.600 pezeta
64 libera



LOS BARRUNTOS DE LA BOTICA
Miguel Sánchez Ostiz/ Gabriel Biurrun
NAFARROAKO GOBERNUA
127,78,151 orrialde
2.500 pezeta
100 libera

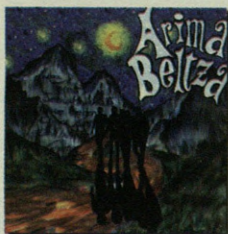


IRUÑEA BIHOTZEAN

Hiru liburuskatxiki bezain politiek osatzen dute Nafarroako Gobernuak eta Bianako Printzeak kaleratu duten bilduma hau: Miguel Sánchez Ostizek idatzitako "Los barruntos de la botica", eta Gabriel de Biurrunen "El coqueto don Sancho Sánchez" eta "Me dijo la Virreina". Sánchez Ostizek, Uruguayan jaio arren Iruñean hazi eta urte askotan bizi izan zen Gabriel Biurrunen nondik-norakoak eskaintzen ditu. Askok maitatu behar zuen gizonak nafar hiria, eta horren adibide dira bere bi idazlanak. XVIII. mende erdiko Iruñea deskribatzen du "El coqueto..." deritzanean, eta 1937ko "Me lo dijo la Virreina". Liburu biak gazteleraz idatziak dauden arren, garai bakoitzean Nafarroako hiriburuan euskararen erabilera nolakoa izan zitekeen igartzeko hainbat adibide ematen du.

DISKOA

ARIMA BELTZA
Arima Beltza
TIOBIBO RECORDS
6 kanta
1.675 pezeta
67 libera



FUNKY&BLUES

Bluesak bakarrik adieraz dezakeen barne mina eta bizipoza euskaraz entzuteko aukera paregabea eskaintzen digu "Arima beltza"n, Jon Gurrutxagaren ahotsak eta bateriak, Lander Trinidaden gitarra erritmikoak, Aitor Badiolaren bakarkako gitarrak, Iñigo Araujoren baxuak eta Joseba Alonsoren ahoko soinuak osatzen duten boskoteak. Ezberdintasunik badu, beraz, orain arte entzu-

ten ohituta geunden bluesarekin, baina soil-soilik euskara delako lurralde ahaztuen miseri gorriaren mende bizi direnen garrasia maisuki transmititzen duen doinuaren laguntzailea. Dena den, bluesa oinarri hartzen badu ere, rocka, funkya eta soula bezalako estilo ezberdinak nahasten ditu baita ere talde elgoibartarrak, bi kanta instrumental eta lau abestuak biltzen dituen CDan.



BILBO, irailak 21
Hyssopus taldearen kontzertua
Berrizko talde indartsuak "Galderarik gabeko erantzunak" disko berriko abestiak eskainiko ditu. Doako sarrera.
Kafe Antzokia
22:00



ZARAUTZ, urriaren 1a
arte
Pintura erakusketa
Oraindik denbora duzue Aitor Larrañagaren koadro ederak ikusteko.



MIARRITZE, irailak 25- urriak 1
Latinoamerikako Zinema eta Kulturen Nazioarteko Festibala
Latinoamerikako filma ugariak parte hartuko dute lehiaketan. Halaber, mahai inguruak eta erakusketak izango dira.
Udal Kasinoa



ELORRIO, irailak 29
Antzerkia
Gaztetxoek Valentzi Piñot taldearen "Una clase con Don Abili" antzezlanaz gozatzeko parada izango dute.
Arriola Kultur Aretoa
11:00



ONATI, irailak 23
Ruper Ordorikaren kontzertua
Onati bertako abeslari handiaren "Gaur" lana izango da entzungai larunbatean.
Santa Ana Antzokia
22:30



ARRASATE, urriaren 11
arte
XI. Argazki Lehiaketa
Gogora ezazue urriaren 11n amaitzen dela "Gazteak eta arrazakeria" gaiaren inguruko argazkiak aurkezteko epea.
Udaleko Gazteen zerbitzua



ZUMARRAGA, irailak 23
Musika Klasikoa
Antiguako XVII. Musikaldiaren barnean, Ensemble Aksax taldearen kontzertua entzuteko parada izango da.
Antiguako Ermita
19:30



BARAÑAIN, irailaren 26tik aurrera
Txotxongilo Jaialdia
Urriaren 20a bitartean txotxongiloak izango dira protagonista Barañainen. Antzerki emanaldiez gain, beste hainbat ekitaldi daude antolatuta: erakusketak, tailerra,...



ERRETERIA, urriaren 5a arte
Argazki erakusketa
Jose Ignacio Hernandez Larburuk "Hilketa" bildumako argazkiak paratu ditu Errenterian.
Gaspár Galeria
18:00etatik aurrera (astelehenean itxita)



IRUNEA, irailaren 24a arte
Herrien Jaialdia
Munduko hainbat herrialdetako artelanak ikusteko, herri hauetako jakiak dastatzeko eta euren ohitura eta kultura ezagutzeko aukera dago Nafarroako hiriburuan.
Taconerako lorategiak

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:



kutxa

*gizarte-ekintza
obra social*

Felix Linares EITBko aurkezlerik zinemazaleenak saio berria aurkeztuko du urriaren 7tik aurrera. Horrenbestez, larunbat eguerdiro zinema mundua barrutik eta bere inguruko berri oro ezagutzeko parada izango dugu, euskal zinema ere jorratu nahi duen saioan.

PASIOZ BETETAKO ARTEA

Irratiaren mundutik datorrela agerian jartzen duen ahots horrekin, Felix Linaresen arrakasta handia lortu du "La noche de..." zinema-saioa aurkeztean, batzuetan bere aurkezpen-saioa ondorengo filmak baino entzule gehiago lortzen dituela.

Hala ere, nonbait programa hau motz geratu eta apustu berri bati ekin dio, hau ere zinemaren inguruko asteroko saio baten itxurakoa.

Saio berriak "Pasión por el Cine" du izena eta urriaren 7tik aurrera ETB-2an izango dugu ikusgai, larunbatero 14:30etan.

Saioak zineari buruzko egunero gertatzen diren berri emango digu, albisteak, estreinaldiak eta abar, eta Iñaki Pangua zuzendariaren esanetan: "Helburua Euskal Herrian burutuko diren zinema-estreinaldi guztien berri zabala ematea da, filmaketei buruzko erreportajeak, izarrekin elkarriketak...". Horiez gain, mundu osoko errordajea eta filmen gaineko albisteek zein izarren bizitzazko zurrumurru eta istorioek ere beraien lekua izango dute programa berrian.

Jendeak zine-aretoak soilik gustuko ez dituenek, Felix Linaresen Euskal Telebistan eskainiko dituzten filmen errepasoa ere egingo du.



■ Felix Linaresen hemendik aurrera lan bikoitza izango du.

Beste alde batetik, programako arduradunek ikusleek parte har dezatela nahi dute eta horrenbestez, hauek estreinatzen diren filmak buruzko iritzia eman eta pan-

tailari begira ikusten dituzten akatsen berri ematera animatzen dituzte.

Gainera, "Pasión por el Cine"n zen bait lehiaketa martxan jarriko ditu, saioan egingo diren galderei erantzunez gurutze-gramak osatzea kasu, edota aktore baten gorputz-zatiak erakutsirik nor den asmatzea. Irabazleentzat zine-sarrerak eta bideo sortak izango dira.

Saioak aurkeztean dituen ataletan zinema eta bere izarrei buruzko informazio dibertigarri eta ironikoa izango da nagusi, Pangua zuzendariak adierazi moduan.

Atal horietako bat, adibidez, "Photomaton" deiturikoa izanen da, non minutu bakarrean izarrek beren bizitza profesionalen aurkeztu dizkiguten pertsonaiei errepasoa egingo baitzaie.

"Taquillazos" deritzonengan, berriz, Euskal Herrian zein mundu zabalean diru gehien poltsikoratzen duten filmeen zerrenda egingo da.

Azkenik, Zazpigarren Arteak sakondu asmoz, Felix Linares zineman erabiltzen den hiztegi bereziaren hainbat hitz eta esamolde azaltzen saiatuko da. Zinemazale direnek, sekuentzien planoak edota travellinga zer diren ikasi ahal izango dute, esate baterako. Beraz, euskal zinemazaleentzako bereziki gomendutako saioa ●

Txori Batek Esan Digu

■ ITZULERAK ETA "BATAIOAK" GOENKALEN

ETB-1en azken garaia markatu duen telesailaren zazpigarren denboraldirako aspaldian ikusi ez ditugun Anabel Arraiza, Aaron Elizari eta Paul Zubillaga pantailara itzuliko dira irailaren 18tik aurrera eta datorren uztaila arte. Pertsona berriei dagokienez, Najat Kaanache neskak Arralden bere agerpe-na egingo du ●

■ BAZKALOSTEAN "MUNDU ARROSA" NAGUSI

Txetxu Ugalde eta Yolanda Alzola berriz ere gure artean ditugu udako etenaren ostean, eta ospetsuen bizitza eta istorio arinak ardatz, gure digestioa arintzen ahaleginduko dira. Eta ez pentsa euskal ospetsuak musika, kale inkesta eta ikuskizunez jantziko den saio honetatik libratuko direnik, euren jarraipena ere egingo dutelako ●

■ IRAUNBIZITZEAK EZ DU HAINBESTE ERAKARTZEN

Irailaren 10ean estreinatu zen, eta "Gran Hermano"n utzitako arrasto usaintsuari jarraitu nahi zion, baina bere lehenbiziko emisioan Tele5eko "Supervivientes"ek ez zuen aurrekoaren arrakasta erdia ere lortu, ikusleen %27an geratuz. Ikusi beharko da Antena3ko "El Bus"ekin izango duen lehia odoltsuaren emaitza zein den ●

A R L O T E I R R A T I A

Goierriko herri honetako Gazte Asanbladakoek orain dela dozena erdi urte zegoen irrati berriz ere martxan jarri nahi dute, eta horretarako 200.000 pezeta behar dituzte.

ORDIZIAKO GAZTEAK IRRATI BILA

Orain dela 6-7 urte Ordiziako Gaztetxean irrati emisora bat abian zen, baina Gaztetxea bera erre zenetik jarduera haiek bertan behera utzi behar izan zituzten.

Orain, Ordiziako Gazte Asanblada irrati birmuntatzeko asmoan dabil, eta horretarako dirua biltzeko kanpaina bati ekin dio, bere arduradunetako bat den Aitor Gartzia adierazi digun bezala: "Beste ekintza bat bezala planteatzen dugu; oso ongi funtzionatzen zuen eta berriz ere emititzen ikusi nahi dugu".

Asmo hori egi bihurtzeko, besteak beste, kamisetak saldu, herrian bideo emanaldiak eta beselako ekintzak eskaini eta kontu korrante bat ere jarri dute: Gipuzkoa Donostia Kutzako 2101 0019 51 0123 05 85 6.2.



■ Ordiziko gazteek irratsaioekin jarraitu nahi dute.

Gazte hauek 200.000 pezeta behar dituzte ekimenari aurre egin ahal izateko: "Goierri osoan entzunak izatea ahalbi-

detuko digun emisora erosi nahi dugu, baina ez dugu berau lortzeko eperik jarri, lortzen denean lortuko dugu eta kitto" azaldu digu Aitorrek.

Momentuz ez dute horren ondorengo urratsik antolatua: "lehenengo lehenengoa", baina Gazte Asanbladan bertan 100 bat gazte parte hartzen dutela eta Gaztetxeak dagoeneko 14 urte bete dituela aitortzen digu, beraz ez dirudi esatari eta azpiegitura aldetik arazo handirik izango dutenik: "programazioa asanbladakoek artean banatuko litzateke; pertsona batzuek musika landuz, beste batzuek politika, hurrengoek, berriz, gazteon arazoak...".

Hori bai, nahiz eta programazioa oraindik zehazturik ez izan, hizkuntza nagusia, zalantzarik gabe, euskara izango dela aurreratzen digu ●

Aurpegia



Kazetaritzako ikasketak hasi zituenetik bere ingurukoek argi zeukaten: "Hasiera-hasieratik mundu guztiak irratiarako jaioa naizela esaten zidan, nire geroa hemen zela".

Berak aitortzen duen bezala, "oso berrisua naiz, ez dut hitz egiteko batre zailtasunik, eta, horrela, ez dut gidoirik erabili beharrik, dena inprobisatua egiten dut. Gainera, entzuleari zuzenean hitz egitea gustatzen zait.

*Izaskun Iturriagaetxebarria
Bizkaia Irratiko "Kantuka eta
Kontuka" saioan esatari*

**"Mundu guztiak
irratirako jaioa naizela
esaten zidan"**

*Mikroari ez diot inongo beldurrik;
horretarako oso naturala naiz".*

24 urteko berriztarrak asteburuetan "Kantuka eta Kontuka"n lau ordu burutzen ditu, 3etatik Setara eta 7etatik 9etara, eta tarte horretan kanta jarri (modan daudenak eta baita entzuleek eskatutakoak), zein albistegiak prestatu eta aieratzea suertatzen zaio, Irratiko beste edonori bezala "pixka bat denetarik, arduradun eta langile" ●

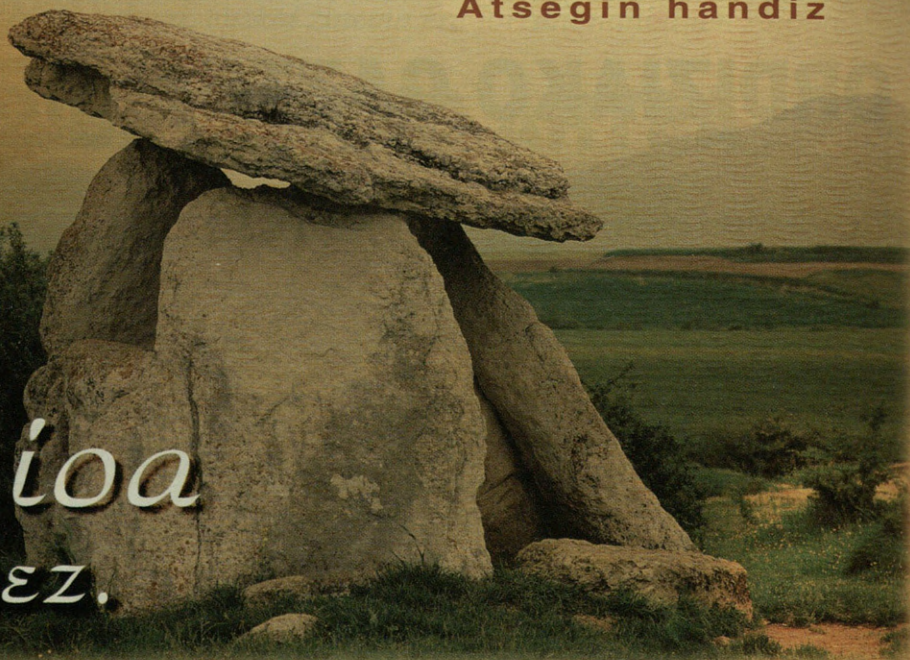
Bagak

■ BOULEVARD BERRIA

Radio Euskadiren goizeko saio nagusia esatari berriekin itzuliko da, Oscar Perez, Pedro Garcia Larragan eta Almudena Cachoren eskutik. Eguneako albisteentzako lekuaz gain hiru gonbidatu finkok berriotaz bere iritzia emango du, eta orain arteko jende ezagunari, pertsona berriak hurbilduko zaizkio, hala nola, Joaquin Navarro epailea, Kepa Landa abokatua, edota Gorka Espiau Elkarriko bozeramalea. Gainera, gai batean sakontzeko egunero gonbidatu batekin ordu erdiko elkarriketa izanen da. Roberto Moso eta Iñaki Calvo kazetariak ere saioan beren lekua izango dute, besteak beste ●

Euskadi
Atsegin handiz

*Tradizioa
atseginez.*



Sorginela. Araba

Berrikuntza

atseginez.



EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

INDUSTRIA, MERKATARITZA
ETA TURISMO SAILA

DEPARTAMENTO DE INDUSTRIA,
COMERCIO Y TURISMO

Ihesi

Testua eta argazkiak
Iosu Etxaniz

Euskal Herria ezagutuz

Lea-Artibai Eskualdea. 75 km · 2-3 egun *Euskalduntasunaren gordelekua (IV)*

Zubi zahar eta berrien artean

Lea-Artibaiko barrualdea ezagutu ostean, ibilbidea berriz ere itsasaldean bukatuko dugu, hots, hasi ginen moduan. Itsasaldean, eta beste herri arrantzale batean, nahiz eta oraingo honetan altuerako arrantzaz ari garen gehiago. Bukatzeko zera gomendatzen dizuegu, eliza handiosoaren inguruan isuritako itsasadarra janzten duten zubi guztiak bisitatu eta konparatzea.



■ Ondarroako zubi modernoaren zilueta atzeko etxeei ondo egokitzen zaie.



BBK
Bilbao Bizkaia Kutxa

Bizkaia **beti gure bihotzean**



MARKINATIK IRTEN OSTEAN, 1,5 km. tara Urbe-ruagatik pasako gara, bere izenak dioten moduan ur natural eta osasuntsua sortzen den lekua (bainuetxea eskuinean pasako dugu).

Ondarroara beti zuzen goazela, 65,5. km. an Berriatua zeharkatu dugu. Erdigunearen inguruan Aranzibia Dorretxea bisita dezakezue, 1500. urte inguruko Bizkaiko dorretxerik nabarmenetakoa, leiho ojibal bikoitz askorekin.

Gure bidea berriro itsasaldean bukatuko dugu, arrantzale kutsu boteretsua erakusten duen Ondarroan alegia, bertako eliza ikusgarri, portu girotsu eta hondartza lasaiaz gozatuz; Zubizarra ahaztu gabe, noski.



ONDARROA

Herrialdea: Bizkaia
Bilbora: 59 km.
Altitudea: 8 m.
Biztanleak: 10.115
Euskaldunak: % 83

Azalera: 9 km²
Dentsitatea: 1.124 bizt./km²
Jaiak:
Andra Mari (abuztuak 15)
Arrantzale Eguna (abuztuak 17)

Euskal Kostaldeko beste herri askori bezala, Ondarroari Earrantzale-kutsu nabarmena dario; frogatzeko portutik paseatzen den bitartean arrainaren usaina nabaritzea besterik ez dago.

Bizkaiko azken izkinan kokatzen den herri honek, Artibai ibaiak itsasoratu aurretik egiten duen azken meandroaren barrualdea betetzen du.

HISTORIA APUR BAT

Ondarroa Maria Diaz de Haro Bizkaiko Andereak 1327an fundatu zuen. Herri hau betidanik itsasoak eman dionetik bizi izan da, merkataritzak, ontzien eraikuntzak... eta batez ere, arrantzak eman dionetik, alegia. 1794an, Konbentzio Gerraren erdian, frantziarrek Ondarroan sartu, elizan lapurtu eta herriari su eman zioten, 100dik gora etxe harrapatuz.

IKUSTEKOAK

Aipatutako meandroaren eta atzean duen mendiaren pean barreiatuz, Ondarroako kale eta etxeek "v" moduko bat osaten dutela esan genezake, horren puntan herriko erdigunea eta bere eraikinik bereizgarriena kokatuz: Santa Maria Eliza. Haitzaren



■ Itsasadarrak elizaren inguruan egiten duen meandroa.

Euskadi
PAIS VASCO
Atsegin handiz

ONDARROA



Ondarroako Udala

Bizkaiko ur ertzean
aukera izugarria,
kresal giroa

bai itsasoz bai lehorrez

Ondarroara hurbil zaitez

Herri euskalduna eta arrantzalea
www.paisvasco.com/ondarroa

gainean gotiko estiloan eraikia (1480 inguruan), XVIII. eta XIX. mendeetan zenbait erreforma ezagutu zuen, eta gaur arte aipatu beharreko hainbat bitxikeria iritsi zaigu. Adibidez, "upelategi" izena ematen dieten arkupe handien gaineko aterrazamendu sistema berezia du, beren azpian itsasuntziak babestuz.

Gorantz begiratzen baduzue harrituko zaituzten beste hainbat detaile ikusiko duzue, esaterako gailurreria, animalia itxurako gargolak eta batez ere "mamuak", balkoi batetik begira daudela dirudien estatua-galeria, Erdi Aroko gorte bat irudikatzen duena. Eliza honetatik jatorrizko lau kale paraleloak ateratzen dira eta, nahiz eta 1794ko sutearen ondorioz aintzinako etxe gutxi geratu, "alde zahar" honek bere kale estu eta maldatsuen arteko paseotxo bat eskatzen du.

Gorde diren eraikinen artean 1500. urtean eraiki eta geroago erreformatutako Likona Dorretxea aipa dezakegu, lur-eremuari egokitzeko bere fatxaden artean desberdintasun nabarmena erakusten duena. Interes artistikoaz gain, bertan Loiolako San Inazioaren ama jaio zen.

Alde zahar honen ikuspegi on bat nahi baduzue, Elizatik Agirretar Txomin kalea gorantz hartuz zuzenean herria menperatzen duen Antiguako Andra Mari ermitara iritsiko zarete. XII.lean lehenbizi eraikia eta berriz 1750ean, Ama Birjinaren irudi ederra erakutsiko dizue. Bidean San Joan eta Santa Clara ermiten ondotik pasako zarete.

Elizan berriz ere, ibaira begira, gure eskuinean laster, Ondoarroko postala den Zubi Zaharra harrapatuko dugu, aintzinako egurrezko zubia ordezkatu izan duena.

Zubietaz ari bagara, ezin dugu ahaztu beste aldean dugun Burdinazko edo "Perrotxiko" Zubia. Oinezkoentzako egina, orain dela zenbait urterarte pasatzeagatik ordaindu behar izaten



■ Gaur egun, herri arrantzale garrantzitsua izaten darrai.

zen (hortixek datorkio ezizena).

Esandako moduan, urte asko ez direla, zubi hau alde bateko pasealeku arbolatsu ederra eta beste aldeko hondartza lotzen zituen bide nagusia zen, baina gaur egun protagonismoa beste batek hartu dio.

Horrela, pixka bat aurrerago dagoen Santiago Calatrava ospetsuaren zubi modernoak herri honen itxura aldatu duela esan genezake. Izugarrizko zubi zuri honek Ondarroako etxeak ebakirik baileuden erakusten dizkigu, arku bakarrari eusten dioten zutoinen arteko espazioen artean ikusiz. Etxe zaharren eta zubi modernoaren arteko kontrastea oso ikusgarria da; era berean, batak bestea osatzen duela dirudi.

Horrenbestez, zubi honen alde batean portu animatua gertatzen zaigu eta edozein unetan jardunean ikusiko dugu jendea. Zubiaren bestaldean, Arrigorri hondartza laua, hondartsua eta olatuen aldetik gure kostaldeko lasaienetakoa. Hori bai, ontzien joan-etorria uneoro ikusiko duzue. Hondartza honetatik oinez Gipuzkoako lehen hondartza den Saturrarana abia zaitezke, itsasgaineke ibilera labur eta ederrean.

Ondarroatik alde egin aurretik ordea, herriko Udalak errekueratu berri duen museoaz hitz bi egingo ditugu. Museoa Santa Klara Kofradia Zaharrean dago kokatuta eta eraikin enblematiko honetan kondaira, ohiturak, arrantza, txalupa motak eta herriko pertsonaiak bildu ditu. Historiaren atzera-begirakoaz gozatzeko puntako teknologia erabili dute; soinuak, usaina, itsasoko zaratak eta Ondarroako hitz bereziak elkartuz.



■ Zubi Zaharra mendetan zehar Ondarroako ikurra izan da.

Informazio Praktikoa

BERRIATUA

Jatorduan:

Arriola Jatetxea- Erribera 87.

Jan eta lo egiteko:

Urkixa Bekoa Nekazal Etxea- Asterrika auzoa. ☎ 94- 683 33 23. Logela bikoi-tza 4.500 pzta.

ONDARROA

Turismo Bul.: Konttoipe 3. ☎ 94- 683 30 90.

Udaletxea: ☎ 94- 683 03 50.

Udaltzaingoa: ☎ 94- 683 36 73.

Anbulategia: ☎ 94- 683 19 85 / 16 39.

Gurutze Gorria: ☎ 94- 683 19 29.

Kotxe tailerrak:

Talleres Ondarroa(Mercedes)- Txori Erreka 30. ☎ 94- 683 05 93.

Nissan Autorreparaciones Zaldibia- Iñaki Deuna 38. ☎ 94- 683 04 89.

Jatorduan:

Penalty Jatetxea- Erribera 32.

Ametza Jatetxea- Arta Bide 24.

Lekue Jatetxea- Erribera 11.

Aramio Jatetxea- Egidazu kaia 14.

Jan eta lo egiteko:

*Hostal Vega- Antiguako Ama 8. ☎ 94- 683 00 02.



Negua hurbil ikustean zenbait landarek klorofila erretiratu eta beste hainbat pigmentu erakusten dituzte. Honela, kolore gorria, marroia, morea eta horia nagusitzen dira paisaian.

LANDARETASUNA GORDEAN

Ezkutukoak azaltzen diren sasoiaren atarian gara. Udazkena. Egunak moztu eta termometroak beheiti abiatu dira. Neguzaleei pozezko zorabioa datorkie. Berozaleei berriz alarma pizten zaie. Hauek negua nola igaro kalkulatzeko ari dira: erreserbak sustraizten eta azalpean pilatu, begiak ezkata potoloz babestu, izoztu daitezkeen hostoak bota eta abar.

Hostoak botatze honek azaleratzen du landareen ezkutuko izaera. Urtean zehar nagusi izan den kolore berdea ematen duen klorofilarekin batera beste pigmentu ugari aritu dira ezkutuan landarearentzako jo eta ke lanean. Erreserbak gizen-tze aldera, klorofila berde hori



erretiratu du lehenengo, eta orduan ikusi ahal ditugu udazkena paisaiaren zorabioaren urtesasoia bilakatzen duten azpiko pigmentuok: gorriak, marroiak, horiak, laru eta beilegiak, moreak, eta abar.

Kolore aldaketa ez da ordea espezie bereko landare denetan batera ematen. Bata bestearen ondoan egonagatik batzuk azkarrago jantzen dute udazken moztorra. Beldurtiagoa, berekoiagoa, alaiagoa, eroxeagoa, pitzatua edo tximistak jotakoa, landare bakoitza oso berea da, gure moduan. Eta guri moduan, berekoikeria hori azaltzen udazkeneko hego haizeak bapo laguntzen die ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Te berdeak tumore kantzerigenoen garapena prebenitzen duela diote zenbait ikerketek. Honek duen EGKG substantziak eragin hori du gizakiarengan ondorio toxikorik sortu gabe.

TEA MINBIZIAREN KONTRA

Egunean te berdea hartzea -bi katilukada- bezalako gauza erraz batek tumore kantzerigenoen garapena prebenitzen lagunduko luke, Ipar Amerikako ikerketa zientifiko batzuek diotenez, eta aurrera-erago joz gero, tratamendu bezala ere erabili daiteke. Horrela, 1997. urtean, Ohio-ko Medikuntza Fakultateko iker-tzaile-talde batek horixe zioen "Nature" aldizkarian argitaratua izan zen lan zabal batean. Zientzialariak frogatu zuten te berdearen osagai bat gai dela urokinasaren aktibitatea inhibitzeko -eta entzima hori da tumore kantzerigenoen erreprodukzioan parte hartzen dutenetako bat-.

Kontua nahiko sinplea da, lehen begirada batean dirudienez. Te berdea oxida-



zio-maila baxuko bariedade denez -hartzidura edo fermentazioa produkzio-prozesuaren erdibidean geratzen da eta-,

bere konposizioan katekina izeneko osagai batzuk gordetzen ditu. Eta katekina horietako baten eraginkortasun antikan-tzerosoia nahiko frogatua omen dago esperimientuetan. Epigalokatekina gaila-toa (EGKG) izeneko substantzia horren abantaila nagusia -te berdearen katiluka-da batean 120 mg EGKG daude- giza gorputzarentzat inolako eragin toxikorik ez edukitzea da, urokinasaren beste inhi-bitzaile batzuekin gertatzen denaren alderantzizkoa.

Oraindik ere bide luzea dagoen arren infusio horrek prebentziorako -eta zer esanik ez sendaketarako- duen indarra zehazteko, dirudienez te berdea edatea osasuna edatea da ●

◆ JABIER AGIRRE

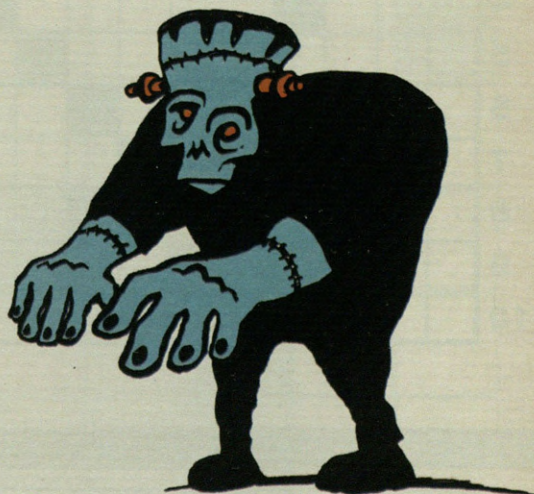


Denborapasak

Asteko Lokuzioa

MANIXA?

METXA PIZTEKO SUA TXAPELOKERRARI ESKATU



Batere egokiak ez diren gauzak ...

Tabernatik ordaindu gabe alde egin zuen, eta handik ordu erdira han zen berriz kalimotxo eske, nori eta lehengo zerbitzariari. ...

... arriskutsuak gainera, egin

... Nori kaskoratzten al zaio. Metxa pizteko sua txapelokerrari eskatzea bezalakoa da.

METERSE EN LA BOCA DEL LOBO. / SE METTRE DANS LA GUELE DU LOUP. / TO ENTER INTO THE THE JAWS OF DEATH

2AZPIAK
BATMAN

Kike Amonarrizen Umorea

ANBULATORIOAN

Tolosako Anbulatorioan entzuna:
- 65 urte dauzkat. Ez dago gaizki nire adineko pertsona batentzat!

maite dut eta maite nau.

- Zorionekoa zu? Non dago bada, arazoa?
- Ez dira pertsona bera!

KOMERIA

Albaro urduri sumatzen da azken egunotan. Gorka kezkatzen hasia da eta:

- Albaro, zer gertatzen zaizu? Arazoren bat ala?
- Hau ere bada komeria Gorka:

GALDERA

- Zer da autobus bat?
- Erantzuna: Zuk joan nahi duzun lekuan gelditu ez eta zuk joan behar ez duzun lekuan gelditzen den garraioidea.



Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

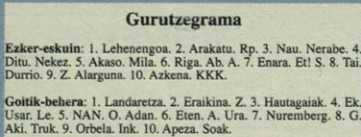


1.- Emakume. 2.- Zamak altxatzeko tresna. Euskaraz eta kitto!
3.- X. hilabetea. Gai. 4.- Berri adierazteko aurrizkia. Letoniako hiriburua. Kontsonantea. 5.- Oiloaren oihua. Infusio-mota.
6.- Bokala. Nafarroako herria. Potasioa. 7.- Jainko egiptoarra. Diosala hitza. Urrea. 8.- Espartako esklabua. Uranioa. Radioa.
9.- Deiadarra. Izan. 10.- Infin., kendu. Ataurrea.

Letra Zopa

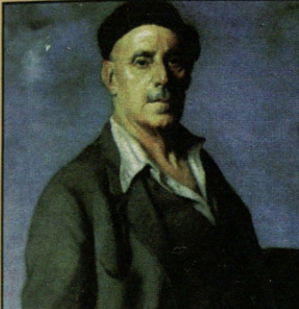
Aurki itzazu letra zopa honetan hon-
dartzaz duten Gipuzkoako
8 herriren izenak.
Hitzak ezker-eskuin,
goitik- behera
edo
diagonalean azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak



A	G	I	N	A	H	U	I	N	P	I	A	E	H	B
T	K	G	O	R	L	I	Z	D	Z	O	I	S	B	E
Z	O	N	I	R	U	R	L	U	R	E	J	A	N	K
D	I	T	U	A	I	I	R	E	I	K	T	I	N	E
L	O	Z	N	M	U	N	D	A	K	A	Z	K	O	I
A	X	O	L	E	T	E	T	R	L	E	A	R	E	O
J	T	O	E	I	I	R	A	E	T	E	I	M	B	O
R	E	I	T	D	L	I	P	A	N	E	G	T	R	E
G	E	Z	A	N	O	S	A	N	E	B	R	E	I	Z
E	T	A	B	N	S	X	I	R	I	A	R	B	A	E

Hitz Gezidunak

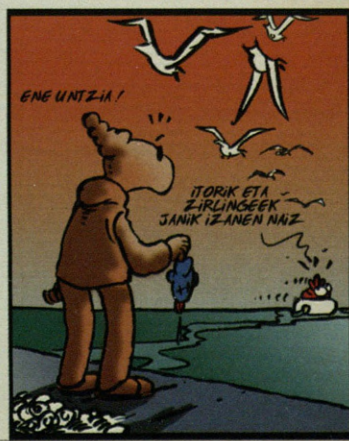
	Puska	▼	Asiako penintsula	▼	Diruduna	▼	Donostiako mendia	▼	Lehenengo
	Potroa		Röntgen		Areagotzeko partikula		Barre xume		
			▼		▼		▼		▼
	Tona	▶	Agertu	▶					Aurkituak
	Deitura		Irristakor						
Izena	▼	Zilak	▶	▼					▼
Inuiten etxe		Infin., lortu							
▶		▼		Interjekzioa	▶			Bokala	▶
				Gizon izena		Ald., kasik		Saila	
						2			
Inola	▶		▼			▼		Urrea	▶
Frantziako ibaia								Soro	▼
▶					Buztan	▶			
					Bokala				
100	▶	Deiadarra	▶		▼	Pozik	▶		
Gizon izena		Kontso. errep.				... egin, begiratu			
▶		▼			Sufrea	▶	Burdinola	▶	
					Kontso-nantea		Kontso-nantea		
Infin., onartu	▶				Sorrak	▶			

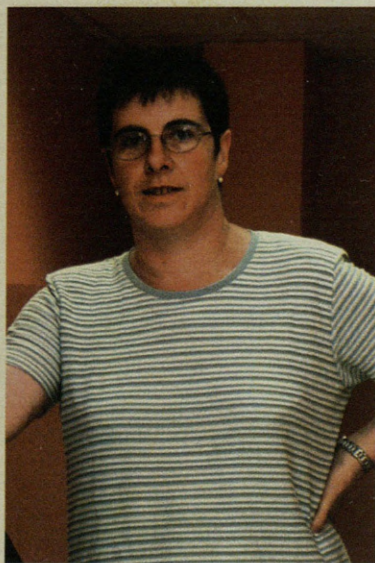
Pertsonaia: Pintore gipuzkoarra (1870-1945)

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH + ZOOK



ERROBIKO PIRANJAK





TERE IRASTORTZA

“Euskal Herria euskara ez dakiten euskaltzaleez gainezka dago, eta, kuantu, baita erdalzale diren euskaldun askoz ere. Euskal Herriko eliztarren adina 45 urtez gorakoena da eta hala ere, jende gehiena, elizaz ezkontzen da. Euskal Herrian adina Gobernu Kanpoko Erakunderik inon ba ote den ez dakit. Hala ere, euskal herritarren artean ametsik kutiziatuenetako bat Administrazioan lan egitea da”

ORAINA, HISTORIA ETA HISTERIA ARTEAN

Har dezagun tartea. Ez dira ekintzak geratzen; ez dira amets eta zaputzak mamitzen. Besteek egiten duten historia geratzen da. Laburpena. Zeini axola zaio egia zer zen eta zer den gezurra. Esaldi bat, etiketa bat aski da gehienetan. Historia, gogoratzea... denaren txikitasunari erreparatzea, gaixotasuna bide da. Baina laburpena egin-zale direnek, gainera, bere historia tomo askotan idatzi nahi izan dute.

Beraz, esan gabe doa, besteek idatzitako historia irakurtzen ohituak ginen. Ohituta baina ez erabat etsita. Gure trazarik ez duen historiaren zirrikituetan orainaren zantzuak igertzera ere iritsiak ginen.

Erabat ez etsitzeko, hala ere, bazen arrazoirik. Alde batetik, urte askoan gure historiari buruzko hainbat ikerketa eta hedaketa-lanek itxaropena sortu zuen. Aurrerantz aritu gara atzerantz begiratu dugun guztietan. Bestalde Euskal Herriko historiako mitoak apurtzen egindako lanari esker, ustez, atzera begira emandako denboran, gehiago aintzinatzen ginen.

HALA ERE, Euskal Herriko historiaren mitoak erauzten zenbait hedabidek egindako eginahalak garbi utzi du Euskal Herriaren historiarekin Euskal Herriaren izaera bera suntsitu arteko onik ez dagoela. Ikastolan historia erakusten den moduari egin zaion erasoak Euskal Herriak duen ezaugarri bipilenetako bati ekinez, Euskal Herriaren izaerari eraso dio. Antza denez, historiak kalte egiten die, sarri, orainari mugak jarri eta etorkizuna baldintzatzea nahiago dute-nei. Hara bada, nola historiak akademizismotik kanpora baduen gure mentalitateen osaketan eginkizun garbia.

Guztiarekin ez nuen uste historia historia kolektibotik horren gertu egon zitekeenik, harik eta telebistan alardeko zenbait irudi ikusi arte. Historiak, bistan da, gure erreferente sinbolikoekin egin du topo. Topo egin, huts eginez gainera. Ziurrenera, alde zurre-

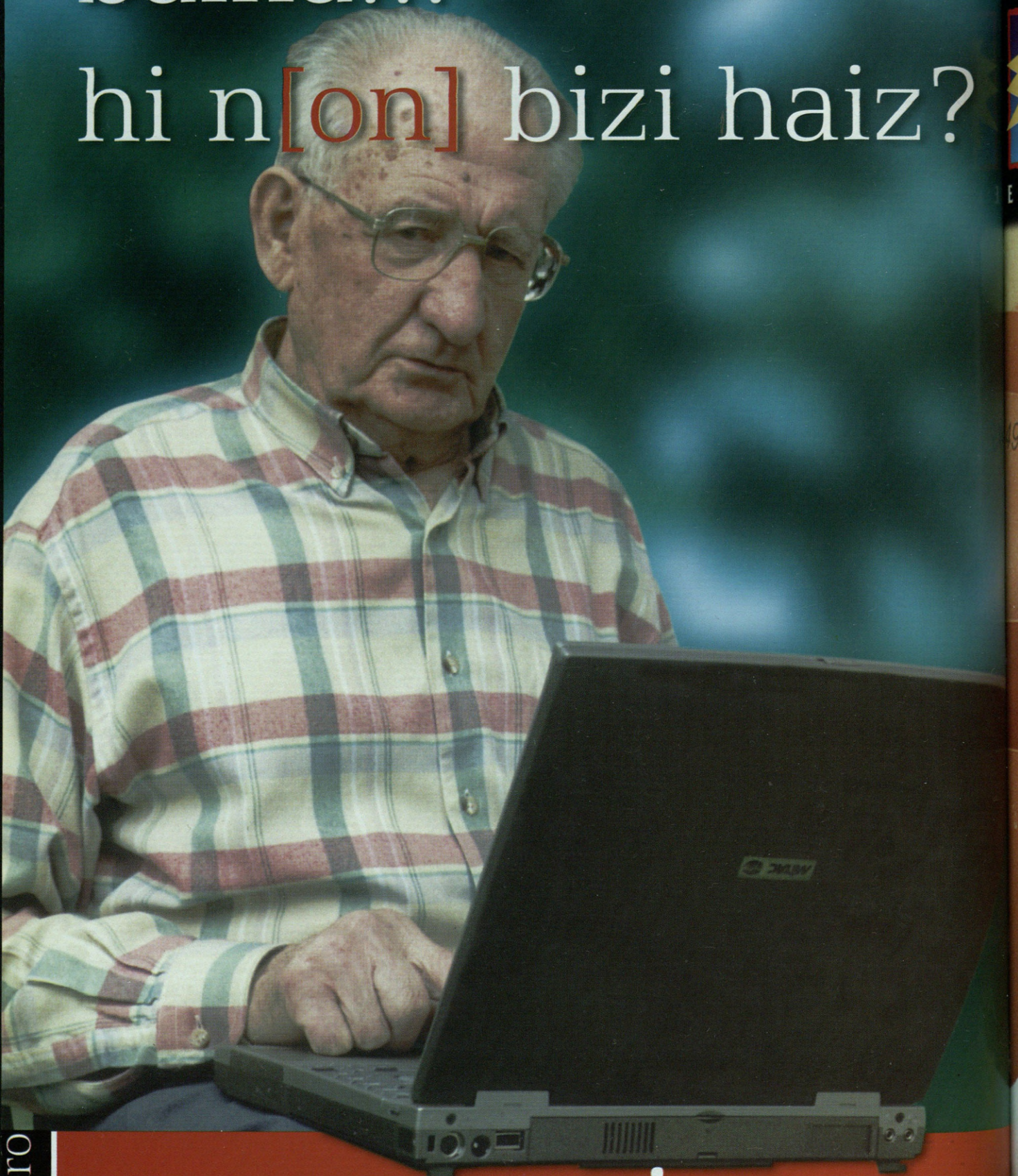
tik beste kasu askotan bezala. Izan ere, ez ditzagun eskuak burura gai honekin bakarrik eraman. Euskal Herria euskara ez dakiten euskaltzaleez gainezka dago, eta, kuantu, baita erdalzale diren euskaldun askoz ere. Euskal Herriko eliztarren adina 45 urtez gorakoena da eta hala ere, jende gehiena, elizaz ezkontzen da. Euskal Herrian adina Gobernu Kanpoko Erakunderik inon ba ote den ez dakit. Hala ere, euskal herritarren artean ametsik kutiziatuenetako bat Administrazioan lan egitea da.

BAINA ez nuen inolaz ere espero emakumeak Ejerzitoan edo Ertzaintzan sartzea txalotzen dutenak berak izaterik Alardean txirula-jotzen ikusteagatik horrelako istilurik sortuko zutenak. Ez nuen inolaz ere espero historiari eta Frantzia eta Espainia artean izan omen zen guduan Nafarroa eta Gaztelaren arteko harremanak inork ez aipatzerik. Ez nuen inolaz ere uste bakearen aldeko heziketan ejerzito eta indarkeria guztien aurka altxatzen diren herrietan, mugatik gertu daudelako "herriska globala" aldarrikatzen den herrietan garaipen militar batek honelako sua piztuko zuenik.

Uste ez nuena gertatu da, bada, aurrean ere. Historiaren izenean historia bultzatu da. Eta zergatik? Ez ote da historiaren mito batzuk erortzeaz nekaturik, betiko historia zentralistaren eta histori mugiezin baten erreferente sinbolikoa behar dugulako? Bapatean, beste muturra behar bagenu bezala. Guztiak dena jakitea eskura dugula sinistatzen, ezerk esplikazio eta argibiderik ez duela sinistuko bagenu bezala. Gizartea nahiko aldakor badela eta, oraina aski mugikor badela eta gure mundu sinbolikoari ez mugitzeko eskatuko balitz bezala. Gaurko egunari langarik jartzea onartzen ez dugunean, historia histerikoki itxi nahi bagenu bezala ●

baina...

hi n[on] bizi haiz?



egunero

www.argia.com

- SAREKO ARGIAKO ALBISTEAK • KANALAK: euskal kultura (hari@, aurkibidea, gure mendea), sagardoa, umorea
- GAI BEREZIAK: bake prozesua, larrun, hauteskundeak, argiaren gai nagusiak • ZERBITZUAK: bilatzaileak, kioskoak
- euskara, atsotitzak • SAREKO HERRIAK • ARGIA ASTEKARIA ON LINE • BILAKETAK • ELKARRIZKETAK • GUREAZOKA